

Harrastamisen Rauman malli ja sen saavutettavuus siihen osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta

Kasvatustieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Matias Majapuro

2.5.2026
Rauma

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede, luokanopettajan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Matias Majapuro

Otsikko: Harrastamisen Rauman malli ja sen saavutettavuus siihen osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta

Ohjaajat: Professori Pasi Koski ja yliopistonlehtori Juli-Anna Aerila

Sivumäärä: 81 s., 11 liitesivua

Päivämäärä: 2.5.2026

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin Harrastamisen Rauman mallia sekä sen saavutettavuutta toimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta. Tarkoituksena oli selvittää harrastuskerhoihin osallistumisen syitä, harrastuksista saatuja kokemuksia ja toiminnan saavutettavuuden toteutumista. Lisäksi tutkittiin sitä, miten saadut tulokset erosivat sukupuolen, luokka-asteen ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan.

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Rauman kaupungin liikuntapalveluiden kanssa. Määrällinen aineisto (n=79) kerättiin kyselylomakkeella Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhoihin lukuvuoden 2023–2024 aikana osallistuneilta lapsilta ja nuorilta sekä heidän huoltajiltaan. Aineiston analysoinnissa käytettiin ristiintaulukointia ja ryhmien välisten erojen tilastollista merkitsevyyttä arvioitiin khiin neliö -testin avulla. Muuttujien välisten yhteyksien voimakkuutta puolestaan mitattiin Cramerin V -arvolla.

Tulosten mukaan harrastustoimintaan osallistumiseen vaikutti eniten kerhon kiinnostava aihe (88,6 % vastaajista piti sitä vähintään melko tärkeänä). Seuraavaksi tärkeimpiä syitä olivat vanhempien kannustus (73,4 %), uuden kokeileminen (67,1 %) sekä kyseisen harrastuksen aiempi toivominen (64,6 %). Kavereiden mukanaolon merkitys sen sijaan jakoi vastaajia ja muun harrastuksen puuttuminen vaikutti melkein joka neljännen osallistumiseen (22,8 %). Ryhmien väliset erot osallistumisen syissä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Noin joka neljäs vastaajista (24,1 %) ei osallistunut mihinkään muuhun organisoituun harrastustoimintaan.

Harrastuskerhoihin liittyvistä väitteistä oltiin eniten samaa mieltä siitä, että toiminta on kivaa (89,9 %), ohjaajat (88,6 %) ja yhteishenki (86,1 %) ovat hyviä, siellä ei koeta suorituspainetta (87,4 %) ja että vastaavaan harrastukseen osallistuttaisiin uudestaan (82,3 %). Lähes yhtä moni (76 %) koki voivansa kehittyä harrastuksessa ja saavansa siitä onnistumisen elämyksiä (74,7 %). Vähiten osallistujat olivat samaa mieltä siitä, että harrastus auttaa pysymään kunnossa (59,4 %), sen sisältöön saa vaikuttaa (54,4 %) ja että sen kautta saa kavereita (55,7 %). Tytöt kokivat saavansa vaikuttaa harrastuksen sisältöön enemmän kuin pojat. Muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumattomat taas olivat muita useammin täysin samaa mieltä siitä, että kerhoista saa onnistumisen elämyksiä. Erot ryhmien välillä olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ja muuttujien välisten yhteyksien voimakkuus oli kohtalainen.

Harrastuskerhojen saavutettavuuden koettiin parhaiten toteutuneen taloudellisen (89,8 %), maantieteellisen (82,3 %) sekä fyysisen ja teknisen (82,3 %) ulottuvuuden osalta. Heikoimmaksi sen sijaan koettiin toiminnan tiedollinen (65,9 %) ja hallinnollinen (63,3 %) saavutettavuus. Tytöt kokivat kulttuuris-asenteellisen saavutettavuuden toteutuneen paremmin kuin pojat, ja 1–2-luokkalaiset paremmin kuin 3–4- ja 5–6-luokkalaiset. Lisäksi muuhun organisoituun harrastustoimintaan kerran viikossa tai harvemmin osallistuneiden joukossa oli muihin ryhmiin verrattuna suhteellisesti enemmän niitä, joiden mielestä tiedollinen saavutettavuus toteutui melko huonosti. Erot ryhmien välillä olivat tilastollisesti melkein merkitseviä. Kahdessa ensimmäisessä muuttujien välisten yhteyksien voimakkuus oli heikko ja viimeisessä kohtalainen. Kaikkien vastaajien harrastuskerhoille antamien kokonaisarvosanojen keskiarvo oli 8,64. Ryhmien väliset erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Avainsanat: Harrastamisen Suomen malli, harrastusten saavutettavuus, koulupäivän aikainen harrastaminen, organisoitu harrastustoiminta, harrastuskerhot

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Lasten ja nuorten harrastaminen	6
2.1	Harrastamisen merkitykset	6
2.2	Harrastamisen nykytila	8
2.3	Lainsäädännöllinen näkökulma harrastamiseen	11
2.4	Koulupäivän aikainen harrastaminen	13
3	Harrastamisen Suomen malli	16
3.1	Taustaa	16
3.2	Toimintaperiaatteet	18
3.3	Mallin arviointia	19
3.4	Rauman malli	25
4	Saavutettavuus	28
4.1	Saavutettavuuden käsite ja osa-alueet	28
4.2	Saavutettavuuden ulottuvuudet	28
4.3	Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien saavutettavuus	30
4.4	Saavutettavuus Harrastamisen Suomen mallissa	32
5	Tutkimustehtävä	34
6	Tutkimusmenetelmät	35
6.1	Tutkimusote	35
6.2	Aineiston keruu	36
6.3	Aineiston kuvaaminen	38
6.4	Aineiston analyysi	40
6.5	Luotettavuus	42
6.6	Eettisyys	44
7	Tulokset	47
7.1	Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt	47
7.1.1	Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt ja sukupuoli	48

7.1.2	Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt ja luokka-aste	49
7.1.3	Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen	51
7.2	Harrastuskerhoista saadut kokemukset	52
7.2.1	Harrastuskerhoista saadut kokemukset ja sukupuoli	54
7.2.2	Harrastuskerhoista saadut kokemukset ja luokka-aste	55
7.2.3	Harrastuskerhoista saadut kokemukset ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen	57
7.3	Harrastuskerhojen saavutettavuus	59
7.3.1	Harrastuskerhojen saavutettavuus ja sukupuoli	60
7.3.2	Harrastuskerhojen saavutettavuus ja luokka-aste	61
7.3.3	Harrastuskerhojen saavutettavuus ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen	64
7.4	Harrastuskerhojen kokonaisarvosana	66
7.5	Yhteenveto tuloksista	68
8	Pohdinta	70
	Lähteet	72
	Liitteet	82

1 Johdanto

Vuonna 2023 julkaistussa Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa todetaan, että jokaiselle lapselle ja nuorelle turvataan mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Samassa yhteydessä lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuutta kehitetään yhdessä harrastustoimijoiden kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään ilman harrastusta oleviin sekä harrastuksista pudonneisiin lapsiin ja nuoriin. Lisäksi selvitetään harrastus- ja kerhotoiminnan rakenteiden ja rahoituksen kokonaiskuvaa sekä huolehditaan siitä, että Harrastamisen Suomen malli täydentää jo olemassa olevaa harrastuskenttää. (Valtioneuvosto 2023, 95)

Harrastamisen Suomen malli on edelleen varsin nuori toimintamuoto, joka kehittyy ja laajenee. Tästä syystä toiminnan vaikuttavuudesta on tärkeää kerätä seurantatietoa. Oleellista on selvittää, keitä malli tavoittaa, jotta yhä useampi harrastusten ulkopuolella oleva lapsi ja nuori saadaan tulevaisuudessa mukaan toimintaan. (Tarhala & Vartiainen 2023, 39)

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen selvityksen mukaan kuntatasolla harrastamisesta kaivataan tarkempaa tietoa, kuin mitä harrastustoiveita kartoittavat kyselyt antavat. Kaikessa palautteen ja ideoiden keruussa olisi hyvä ottaa laajasti huomioon erilaiset lasten ja nuorten harrastamiselle antamat merkitykset. Onko esimerkiksi kaverin läsnäolo harrastuksessa jollekin erityisen tärkeää sekä miten tällaisia toiveita kuullaan ja huomioidaan? (Laimi, Pusa, Rajala & Stenvall 2023, 75–76)

Tämän tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään lasten ja nuorten harrastamisen tilaa: sen yleisyyttä, sisältöjä, merkityksiä ja lainsäädäntöä. Pääpaino on koulupäivän aikaisessa harrastamisessa. Lisäksi käydään läpi Harrastamisen Suomen mallia, sen historiaa toimintaperiaatteita ja arviointia sekä Rauman Harrastamisen mallia. Näiden ohella luodaan katsaus saavutettavuuden teemaan sen eri ulottuvuuksien ja Harrastamisen Suomen mallin näkökulmasta. Tutkimuksessa tarkasteltiin syksyllä 2023 toimintansa aloittanutta Harrastamisen Rauman mallia sekä sen saavutettavuutta siihen osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta. Tarkoituksena oli selvittää harrastuskerhoihin osallistumisen syitä, harrastuksista saatuja kokemuksia ja toiminnan saavutettavuutta. Lisäksi tutkittiin sitä, miten tulokset erosivat sukupuolen, luokka-asteen ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Rauman kaupungin liikuntapalvelujen kanssa keräämällä aineisto kyselylomakkeella harrastuskerhoihin lukuvuonna 2023–2024 osallistuneilta lapsilta ja nuorilta sekä heidän huoltajiltaan.

2 Lasten ja nuorten harrastaminen

2.1 Harrastamisen merkitykset

Harrastus-sanalla viitataan kiinnostukseen ja mielenkiintoon jotakin asiaa kohtaan sekä sen jatkuvaan harjoittamiseen. Harrastaminen voi tapahtua omatoimisesti tai ohjatusti, yksin tai yhdessä toisten kanssa ja sitä tehdään vapaaehtoisesti. (Pulkkinen & Latvala 2022, 1)

Harrastamiseksi määriteltävä toiminta voi olla sisällöltään hyvin monenlaista ja sitä voidaan myös luokitella monin eri tavoin. Yksi tapa kuvailla harrastamista on määritellä se tavaksi kuluttaa vapaa-aikaa itselleen mieluisalla tavalla. (Tormulainen 2021a, 11) Tässä tutkimuksessa käytetään Harrastamisen Suomen malliin pohjautuvaa määritelmää, jonka mukaan harrastaminen on säännöllistä, aikataulutettua ja ohjattua/valvottua toimintaa (Laimi ym. 2023, 21).

Harrastukset ovat merkittävä osa lasten ja nuorten elämää. Ne voivat tarkoittaa heille esimerkiksi mielekästä tekemistä, kaverisuhteiden ylläpitoa, itsensä kehittämistä, omia unelmia, vahvuuksien löytämistä tai kommunikaatiota turvallisen aikuisen kanssa. Lisäksi harrastustoiminta voi tukea perheen yhteisöllisyyttä yhteisen tekemisen kautta. Toisaalta lapsille ja nuorille on tärkeää myös omatoiminen harrastaminen. Harrastaminen voikin tapahtua yksin tai yhdessä, ohjatusti tai omatoimisesti. Joillekin se on kerran viikossa, toisille lähes joka päivä. Harrastus voi lisätä solidaarisuutta, yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä auttaa lapsen ja nuoren kasvua. Kasvun ja kehityksen kannalta harrastukset toimivat keskeisenä sosiaalisena ympäristönä. Mielekkäiden harrastusten avulla voidaan edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, joten harrastusmahdollisuuksien tarjoamisella kaikille on merkittävä rooli hyvinvointierojen kaventamisessa. Samoin lasten ja nuorten osallisuus yhteiskunnassa voi kasvaa harrastustoiminnan myötä. Myöskään kavereiden merkitystä ei sovi väheksyä ja harrastusten kautta niitä on mahdollista saada lisää. Samalla voidaan ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. (OKM 2019, 11; Vandell, Larson, Mahoney & Watts 2015, 31)

Vapaa-ajan harrastustoiminta voi osaltaan olla ratkaisemassa monenlaisia lapsiin ja nuoriin liittyviä kysymyksiä, kunhan se pohjautuu yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, eettisyyteen sekä kasvatukselliseen osaamiseen (Salasuo 2020a, 25). Useiden tutkimusten mukaan lasten ja nuorten harrastaminen vaikuttaa laajasti heidän hyvinvointinsa ja oppimisensa edistämiseen. Sen kautta harrastaja voi esimerkiksi kehittää omaa oppimistaan ja taitojaan (Bunketorp Käll, Malmgren, Olsson, Lindén & Nilsson 2015, 704–713), saada hyvinvointia ja sisältää

elämäänsä (Jussila, Pulakka, Halonen, Salo, Allaouat, Mikkonen & Lanki 2023, 884–890), oppia osallisuutta ja sosiaalisuutta (Jonsson & Lillvist 2019, 243–257) sekä kokea yhteisöllisyyden voimaa (Pomohaci & Sopa 2017, 46–59).

Lisäksi tutkimukset ovat osoittaneet nuorten vapaa-ajan harrastuneisuuden (esim. liikunta ja kulttuuri) olevan yhteydessä vähempään ahdistus- ja masennusoireisiin, parantuneeseen itsetuntoon sekä positiivisiin fyysisiin ja psykologisiin vaikutuksiin (Pressman, Matthews, Cohen, Martire, Scheier, Baum & Schulz 2009, 725–732; Doré, O'Loughlin, Schnitzer, Datta & Fournier 2018, 121–130) Huolimatta vapaa-ajan harrastamisen lukuisista myönteisistä vaikutuksista lasten ja nuorten hyvinvoinnille ei voida ajatella, että mikä tahansa harrastus miten tahansa toteutettuna itsearvoisesti tukisi sitä (Salasuo 2020, 9).

Vuoden 2022 koululaiskyselyssä tärkeimmät syyt harrastamiseen olivat, että se on kivaa (26 %) ja että se tekee iloiseksi (16 %). Myös lajissa paremmaksi kehittyminen (13 %) sekä uusien taitojen oppiminen (11 %) olivat tärkeimpien mainittujen syiden joukossa. Ikä ja sukupuoli eivät vaikuttaneet merkittävästi harrastamisen syihin. Kuitenkin alakoululaisten harrastamisessa korostui hieman enemmän uusien taitojen oppiminen, kun taas yläkoululaiset tavoittelivat harrastusten myötä useammin parempaa hyvinvointia. (OKM 2022, 6–9)

Viimeisimmän koululaiskyselyn (OKM 2024, 27) vastaajista noin yhdeksän kymmenestä tunsivat olevansa harrastuksen jälkeen iloinen. Alakoululaiset kokivat harrastuksen jälkeistä iloa hieman yläkoululaisia useammin ja tytöt aavistuksen enemmän kuin pojat (1–3 lk: tytöt 92,6 %, pojat 89,3 %, 4–6 lk: tytöt 93,5 %, pojat 91,4 %). Yläkoulun puolella taas pojat olivat keskimäärin aavistuksen tyttöjä iloisempia harrastuksen päätteeksi (pojat 88,5 %, tytöt 87,0 %).

Sen sijaan vuoden 2022 lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (n=771) lähes kaikki vastaajat (96 %) olivat täysin samaa mieltä mieluisimpaan harrastukseensa liittyvästä kuvauksesta ”Se on kivaa”. Seuraavaksi eniten oltiin täysin samaa mieltä kuvauksista ”Siinä voi kehittyä” (94 %) ja ”Siitä saa onnistumisen elämyksiä” (86 %). Suunnilleen sama osuus (87 %) vastaajista oli ainakin jokseenkin samaa mieltä siitä, että harrastuksen kautta saa kavereita. Noin neljä viidestä (79 %) vastaajasta puolestaan koki, että harrastus auttaa pysymään hyvässä kunnossa. (Tarvainen ym. 2023, 58)

Harrastusten erilaiset merkitykset näkyivät myös Osaamiskeskus Kentaurin tekemässä tutkimuksessa nuorten harrastus- ja järjestötoiminnasta. Sen mukaan nuorille tärkeimpiä

asioita olivat onnistumisen kokemukset, uuden oppiminen sekä kavereiden saanti. Harrastusten välillä oli eroja siinä, mitä asioita nuoret kokivat oppineensa niiden myötä. Urheiluharrastukset tuottivat uusia kavereita, oman hyvinvoinnin ylläpidon taitoja ja vastuunkantamista, kun taas kulttuuriharrastusten kautta opittiin etenkin sosiaalisia sekä tiedollisia taitoja. Tietoteknisten harrastusten puolestaan koettiin parantavan ongelmanratkaisu-, kieli- ja taloustaitoja. Luontoharrastusten nähtiin sen sijaan kehittävän tasaisesti eri taitoja. (Kaunismaa, Tormulainen, Sinisalo-Juha & Vaara 2021, 19)

Tämän ohella lapsilla ja nuorilla on omia tarpeitaan, toiveitaan ja ehdotuksiaan harrastamiseen liittyen. Lasten mielipiteitä julkisten varojen käytöstä selvitettiin valtionvarainministeriön toteuttamassa kyselyssä keväällä 2022. Tuloksista (n=6 739) kävi ilmi, että merkittävä osa lapsista laittaisi enemmän julkista rahaa liikunnallisten harrastusmahdollisuuksien sekä niihin liittyvien olosuhteiden ja välineistön kehittämiseen. Samoin vastauksista nousi esiin tarve harrastuksista, jotka eivät ole kilpailullisia tai edellytä aikaisempaa urheilutaustaa. Samoin vastaajille oli tärkeää se, että harrastukset ovat mahdollisia kaikille, riippumatta esimerkiksi perheen taloudellisesta tilanteesta. Erilaiset maksuttomat ja tuetut harrastusmahdollisuudet nähtiinkin kyselyssä yhtenä keinona lisätä yhdenvertaisuutta. (Järvenpää 2022, 13–14)

Lisäksi lasten ja nuorten kokemia harrastamisen merkityksiä tutkittiin Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaation (toteuttajina SOS-Lapsikylä, Nuorten Akatemia ja Opetushallitus) tekemässä selvityksessä. Aineiston pohjalta tunnistettiin kuusi tekijää, jotka toivat lasten harrastamiseen mielekkyyttä ja merkityksellisyyttä. Ensimmäisenä esiin nousi mielekäs tekeminen, toiminnan vapaaehtoisuus sekä mahdollisuus itsensä toteuttamiseen. Toisena kohtana erottautui harrastamiseen liittyvät sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyyden sekä kuulumisen tunteet. Kolmantena korostui harrastaminen ajanviettotapana, johon kuului tylsyyden vähentämistä ja kuormituksen poistamista. Neljäs tekijä piti sisällään uudet taidot, oppimisen ja kehittymisen. Viides kohta koostui huomatuksi tulemisesta, kannustuksesta sekä arvostuksen saamisesta. Viimeiseen tunnistettuun kohtaan taas kuuluivat vaikuttaminen ja mahdollisuudet hyvän tekemiseen. (Kalliomeri, Valkama & Weckström 2025, 30)

2.2 Harrastamisen nykytila

Lasten ja nuorten harrastamista tutkitaan säännöllisesti eri tahojen toimesta. Valtion nuoris- ja liikuntaneuvostot, nuorisotutkimusseura/nuorisotutkimusverkosto sekä opetus- ja kulttuuriministeriö esimerkiksi julkaisevat aina kahden vuoden välein haastattelututkimuksen,

jossa tarkastellaan 7–29-vuotiaiden lasten ja nuorten vapaa-aikaa ja harrastamista. Vuonna 2022 toteutettu tutkimus (n=1 401) osoitti, että suurin osa (91 %) lapsista ja nuorista harrastaa jotakin. Harrastaminen oli yhtä yleistä niin tytöillä kuin pojilla, eivätkä ikäkohtaiset erotkaan olleet kovin suuria. Tosin vanhemmilla ikäryhmillä harrastaminen ei ollut aivan yhtä yleistä kuin nuoremmilla ja 15–19-vuotiaat harrastivat aikaisempien vuosien tulosten tapaan hieman vähemmän kuin muut. Asuinympäristöllä ei ollut tulosten mukaan vaikutusta harrastamisen yleisyyteen, mutta sen sijaan äidinkielellä oli. Suomea äidinkielenä puhuvat harrastivat muita yleisemmin. Lisäksi toimintarajoitteisten lasten ja nuorten harrastamisen yleisyys oli selvästi alhaisempaa muihin verrattuna (Tarvainen, Manner, Myllyniemi & Salasuo 2023, 14, 24–28)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen joka toinen vuosi toteuttaman kouluterveyskyselyn mukaan 4–5-luokkalaisista 85 prosenttia (pojat 83 %, tytöt 86 %) harrasti jotain vähintään kerran viikossa ja 8–9-luokkalaisten joukossa samoin vastanneita oli 80 prosenttia (pojat 82 %, tytöt 79 %). Raumalla harrastettiin hieman aktiivisemmin, sillä 4–5-luokkalaista vähintään kerran viikossa harrastavia oli 87 prosenttia (pojat 85 %, tytöt 89 %) ja 8–9-luokkalaisista 82 prosenttia (pojat 83 %, tytöt 81 %). (THL 2025)

Sen sijaan helsinkiläisten nuorten ohjatun harrastamisen polkuja tarkasteltaessa huomattiin, että ne eriytyvät yksilöön, perheeseen tai asuinalueeseen liittyvien tekijöiden perusteella. Tutkituista 8–9-luokkalaisista vajaa 70 prosenttia (n=4 387) osallistui ohjattuun liikunta-, taide- tai kulttuuriharrastukseen viikoittain, kun taas 18 prosenttia (n=1 139) ei harrastanut koskaan ohjatusti mitään. Ohjatussa harrastustoiminnassa olivat muita useammin mukana sellaiset nuoret, jotka asuivat korkeamman sosioekonomisen taustan perheessä, molempien vanhempien kanssa tai paremmat harrastusmahdollisuudet tai sosioekonomisen aseman omaavilla asuinalueilla. Harrastustoimintaan osallistuminen vaihteli selvästi eri asuinalueiden kesken. Lisäksi sukupuolella ja syntyperällä oli yhteys ohjatun harrastamisen säännöllisyyteen. Harrastamattomuus oli yleisintä poikien, varsinkin suomalaistaustaisten kohdalla. Ohjatun harrastamisen ulkopuolelle jääminen oli muita todennäköisempää yksinhuoltajaperheissä asuvilla sekä niillä, joiden perheissä oli koettu työttömyyttä ja heikkoa taloudellista tilannetta (Ahtiainen & Määttä 2024, 7, 58)

Me-säätiö puolestaan arvioi, että suomalaisista lapsista ja nuorista 168 000 ei ole mukana mielekkäässä, ohjatussa vapaa-ajan toiminnassa. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevia lapsia ja nuoria taas arvioidaan olevan 179 000 ja he ovat usein myös niitä, jotka jäävät harrastustoiminnan ulkopuolelle. Eriytymistä tapahtuu jo varhaisessa vaiheessa elämää, mutta

vapaa-aika voi parhaimmillaan olla merkittävässä asemassa eriarvoistumis- ja syrjäytymiskehityksen ehkäisemisessä. (Harrastamisen Suomen malli 2025, 15–20)

Opetus- ja kulttuuriministeriö taas toteuttaa joka toinen vuosi valtakunnallisen koululaiskyselyn, jolla kartoitetaan vuosiluokilla 1–9 olevien oppilaiden koulupäivän aikaisia harrastustoiveita. Vuoden 2022 kyselyn tuloksista (n=164 716) ilmeni, että noin puolet vastanneista (51 %) haluaisi aloittaa uuden harrastuksen. Lisäksi niistä 15 prosentista, joilta mieluinen harrastus puuttui, yli puolet (58 %) haluaisi aloittaa sellaisen. Samassa kyselyssä selvitettiin myös harrastamisen ajankohtaa. Noin joka kolmas (36 %) lapsi ja nuori kertoi harrastavansa heti koulun jälkeen tai heti koulun jälkeen sekä iltaisin. Ainoa tätä isompi ryhmä oli pelkästään iltaisin harrastavat (47 %). Vajaa viidennes vastaajista (17 %) kertoi harrastavansa itseksensä. (OKM 2022, 4–5)

Vuonna 2024 tehdyn viimeisimmän koululaiskyselyn (n=112 468) mukaan 85 prosentilla koululaisista on mieluinen harrastus. Luku oli pysynyt samana edelliseen vastaavaan kyselyyn (2022) verrattuna. Alakouluissa mieluisen harrastuksen omaavien osuus oli hieman yläkouluja suurempi. Lisäksi alakouluissa tytöiltä löytyi hieman poikia useammin mieluinen harrastus. Samankaltaisia trendejä oli havaittavissa myös siinä, minkä verran oppilailla oli ylipäänsä harrastuksia. (OKM 2024, 4)

Lisäksi samassa kyselyssä selvitettiin koululaisten toiveharrastuksia ja mieleisiä kokeiluharrastuksia 85 harrastuksen joukosta. Vuosiluokilla 1–3 olleiden tyttöjen toivotuimpia harrastuksia olivat ratsastus (39 %), eläinkerho (32 %) ja kuvataide (30 %), kun taas saman ikäiset pojat toivoivat eniten jalkapalloa/futsalia (38 %), parkouria (35 %) sekä tietokonepelikerhoa (28 %). Vuosiluokkien 4–6 kohdalla tyttöjen toiveharrastuksia olivat ratsastus (32 %), kokkikerho (27 %) ja kuvataide (26 %), pojilla puolestaan jalkapallo/futsal (35 %), kalastus (26 %) sekä tietokonepelikerho (24 %). Yläkoulun puolella tytöt toivoivat eniten kuntosalia (23 %) sekä lumilautailua/laskettelua (22 %) ja poikien parissa toivotuimpia olivat kuntosali (23 %) sekä jalkapallo/futsal (18 %). (OKM 2024, 10–21)

Sen sijaan suosituimpia harrastuksia, joita haluttaisiin kokeilla, olivat alakoulun 1–3-luokkalaisilla tytöillä parkour (21 %), kuvataide (21 %) sekä elokuva (21 %) ja pojilla parkour (22 %), pelisuunnittelu/koodaus (17 %) sekä elokuva (17 %). Samat harrastukset olivat kokeilulistan kärjessä myös 4–6-luokkalaisten keskuudessa: tytöillä kuvataide (27 %) ja elokuva (26 %), pojilla parkour (25 %), pelisuunnittelu/koodaus (20 %) sekä elokuva (18 %). Yläkoulun puolella poikia kiinnosti eniten kokeilla parkouria (19 %),

pelisuunnittelua/koodausta (18 %) sekä elokuvaa (17 %), tytöt olivat kuvataiteen (27 %) ja elokuvan (25 %) lisäksi kiinnostuneita kokeilemaan muotipiirtämistä (25 %). (OKM 2024, 11–21)

Raumalla 1–3-luokkalaisten (n=9) toivotuimpia harrastuksia olivat kuvataide, uinti/taitouinti/uimahypyt ja kädentaidot/muotoilu/käsityöt, joskin vastaajia oli tässä tapauksessa todella vähän. Sen sijaan 4–6-luokkalaiset (n=250) toivoivat eniten jalkapalloa/futsalia ja lumilautailua/laskettelua. Yläkoululaisten (n=79) keskuudessa toivotuimpia harrastuksia olivat puolestaan kuntosali, lumilautailu/laskettelu sekä jalkapallo/futsal. Lisäksi raumalaiset yläkoululaiset (n=81) halusivat kokeilla muotipiirtämistä, elokuvaa ja parkouria. (OKM 2025a)

Vastaavasti vuonna 2022 tehdyssä lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (7–29-vuotiaat, n=818) yleisimpiä ja mieluisimpia harrastuksia olivat kuntosali, tietokone-/konsoli- ja kännykkäpelit, jalkapallo ja musiikki. Tyttöjen (n=401) parissa kolmen kärjestä löytyivät kuntosali, ratsastus ja musiikki, kun taas pojilla (n=412) sinne kuuluivat kuntosali, tietokone/konsoli ja kännykkäpelit sekä jalkapallo. (Tarvainen ym. 2023, 53–55)

2.3 Lainsäädännöllinen näkökulma harrastamiseen

Lasten asemasta ja oikeuksista on säädetty Suomen laissa ja esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Perustuslakiin kirjattu oikeus sivistyksestä toteutuu osittain harrastustoiminnan kautta. Perusopetuslaissa puolestaan säädetään perusopetusta tukevasta muusta toiminnasta, joka voi olla esimerkiksi kirjasto- tai kerhotoimintaa. Samaan lakiin kuuluu aamu- ja iltapäivätoiminta, joka osaltaan tukee perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista ja pienten koululaisten iltapäivää. Liikuntalain (390/2015) tavoitteisiin taas lukeutuu eri väestöryhmien liikkumismahdollisuuksien ja liikunnan harrastamisen edistäminen. Laki vapaasta sivistystyöstä (628/1998) edesauttaa päämääriä, jotka liittyvät elinikäiseen oppimiseen, monipuoliseen kehittymiseen sekä kykyyn toimia yhteisössä. Lisäksi laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) antaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden tavoitteelliseen taiteenalojen opetukseen sekä väylän ilmaista itseään. Nuorten harrastamisen ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisen tukeminen on myös yksi nuorisolain (1285/2016) tavoitteista. (OKM 2019, 11–12)

Vuoden 2022 lopulla nuorisolakiin lisättiin uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen nuorten harrastustoimintaan sekä sen toteuttamiseen tarkoitettun valtionavustuksen myöntämiseen. Lain 3.luvun pykälässä 12a § todetaan seuraavasti:

Harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminta

Harrastamisen Suomen mallin mukaisen nuorten harrastustoiminnan, jäljempänä nuorten harrastustoiminta, tarkoituksena on edistää nuorten hyvinvointia mahdollistamalla perusopetukseen osallistuvalla nuorella mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän jälkeen tai ennen sen alkamista. Harrastukseen osallistuminen on nuorelle vapaaehtoista.

Nuorten harrastustoimintaa voi järjestää kunta yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Kunta voi järjestää nuorten harrastustoimintaa hankkimalla palveluja myös muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

Kun kunta järjestää nuorten harrastustoimintaa, sen tulee kuulla nuoria heidän harrastustoihiveistaan, yhteen sovittaa olemassa olevia harrastamisen hyviä toimintatapoja sekä edistää koulun ja harrastuksen järjestäjien yhteistyötä. Kunnan tulee laatia koulukohtainen harrastussuunnitelma nuorten kuulemisesta saatujen tietojen perusteella. Kunnan tulee huolehtia, että harrastuksen järjestäjällä on tiedot ja taidot sen harrastuksen ohjaamiseen, josta harrastuksen järjestäjä vastaa nuorten harrastustoiminnassa. (Nuorisolaki 1285/2016.)

Tähän liittyen vuonna 2021 julkaistiin perus- ja ihmisoikeussopimukseen perustuva Suomen ensimmäinen kansallinen lapsistrategia. Sen visioon kuuluvat aito lapsi- ja perhemyönteisyys sekä lapsen oikeuksien kunnioittaminen. Tässä kaikkia alle 18-vuotiaita koskevassa strategiassa kuvataan lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä oikeuksien nykytilaa Suomessa. Lisäksi siihen on kirjattu keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä niiden edistämiseen. Yksi strategiaan asetetuista 30 toimenpiteestä on toteuttaa pilotti etsivän harrastustoiminnan ja nuorisotyön yhteistyömallista harrastamisen Suomen mallissa yhteistyössä kuntien kanssa. (Valtioneuvosto 2021, 11, 46)

Strategiassa linjataan muun muassa siitä, että jokaiselle lapselle varmistetaan mahdollisuus häntä kiinnostavaan harrastamiseen ja mielekkääseen sekä monipuoliseen vapaa-ajan toimintaan, minkä kautta parannetaan heidän hyvinvointiaan. Samalla lisätään yhdenvertaisuutta tukevia, tasa-arvoisia, maksuttomia ja mieluisia harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteyteen. Näin taataan kaikille lapsille mahdollisuus osallistua useampaan harrastukseen. Muutenkin vapaa-ajan toimintaa ja harrastuksia tarkastellaan vahvemmin ja läpileikkaavasti lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Samalla pidetään huoli siitä, ettei harrastus ole turhan suorituskeskeistä, eikä siinä aseteta lapselle kohtuuttomia vaatimuksia, odotuksia

tai paineita. Lisäksi lapsille halutaan turvata mahdollisuus pitkäaikaiseen harrastamiseen. (Valtioneuvosto 2021, 44)

Parlamentaarisesti valmistellun ensimmäisen tason ohella lapsistrategia sisältää toisenkin tason, johon kuuluu kunkin hallituksen toimikaudelleen laatima toimeenpanosuunnitelma. Vuosien 2024–2027 suunnitelma pitää sisällään 34 eri toimenpidettä, joista yksi on ”Kaikkien lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien vahvistaminen”. Sen avulla halutaan lisätä matalan kynnyksen harrastustoiminnan saatavuutta sekä huomioida etenkin erityistarpeisten nuorten harrastuksiin pääsy. Samalla pyritään vahvistamaan harrastusten saavutettavuuden tietopohjaa, varsinkin aistivammaisten ja erityistarpeisten nuorten kannalta muun muassa Harrastamisen Suomen kehittämiseksi. Tätä tietopohjaa vahvistetaan tekemällä selvitys/tutkimus harrastustoiminnan saavutettavuuteen, kehittämistarpeisiin ja esteisiin liittyen. Toimenpiteen toteuttamisesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. (Valtioneuvosto 2024, 38)

2.4 Koulupäivän aikainen harrastaminen

Suomalaiseen hyvinvointi- ja kansalaisyhteiskuntaan kuuluu olennaisena osana vahva harrastamisen kulttuuri. Tämä näkyy pitkäjänteisenä ja tavoitteellisena harrastustoimintana, jonka organisoimisessa kunnat sekä kolmas ja yksityinen sektori ovat vahvasti mukana. (OKM 2019, 10–11) Koulun kautta lapselle tai nuorelle tarjoutuu luonnollinen väylä osallistua yhteiseen harrastustoimintaan vertaistensa kanssa. Koulupäivän yhteydessä järjestetyt harrastukset edistävät myös osaltaan lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta, sillä ne tavoittavat koko ikäluokan. Esimerkiksi koulujen kerhotoimintaa on toteutettu 1940-luvun lopulta asti opettajien toimesta. Tarkoituksena oli edesauttaa musiikin ja muiden taiteiden harrastamista sekä toisaalta luoda mahdollisuuksia sosiaaliseen käyttäytymiseen ja ystävyyteen. Ideana ei ollut niinkään tarjota lisää oppitunteja vaan virkistävää toimintaa. 1990-luvun laman myötä erityisavustuksen avulla pyörinyt kerhotoiminta kuitenkin väheni aiempaan nähden. (Pulkkinen & Latvala 2022, 1–2)

2000-luvun alusta lähtien kansallisessa lapsi- ja nuorisopolitiikassa on keskitytty vahvasti lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseen sekä osallistumisen mahdollisuuksien monipuolistamiseen (Valtioneuvoston kanslia 2003, 19). 2010-luvulla fokus siirtyi yhä enemmän matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tarjoamiseen etenkin koulupäivän yhteydessä (esim. koulun kerhotoiminnan kautta) (Valtioneuvoston kanslia 2011, 33). Vuonna 2019 julkaistua ”Harrastamisen strategiaa” edelsivät ”Jokaiselle lapselle ja nuorelle

mahdollisuus vähintään yhteen mieleiseen harrastukseen” (2017), ”Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta” (2016) ja ”Lastenkulttuuripoliittisen ohjelmaehdotuksen laatineen ohjausryhmän työ” (2014). Lisäksi lasten ja nuorten harrastustoimintaa on tuettu useiden valtionhallinnon eri ohjelmien ja linjauksien kautta 2010-luvun alusta alkaen. (OKM, 2019, 11)

Valtiontuki lasten ja nuorten harrastamista kohtaan näkyy valtionosuuksina ja erilaisina avustuksina. Yksi sellaisista on haettavissa oleva ja Opetushallituksen myöntämä avustus koulun kerhotoiminnan tukemiseen. Tätä erityisavustusta on jaettu vuodesta 2008 alkaen ja se kohdistuu vuosiluokille 1–9. Avustuksen suuruus oli aluksi 5,7 miljoonaa euroa ja vuonna 2011 se nousi kymmeneen miljoonaan euroon. Tämän jälkeen tuen määrä väheni useampana vuotena peräkkäin: vuonna 2014 8 miljoonaa, 2015 7,24 miljoonaa, 2018 5,68 miljoonaa ja 2020 2,86 miljoonaa euroa. (Pulkinen 2015, 128; Suomen Olympiakomitea 2019, 6; OPH 2020)

Vuonna 2019 OKM aloitti tuoreimman hankkeensa koulun kerhotoiminnan tukemiseksi. Se kulkee nimellä Harrastamisen Suomen malli ja hankkeen pilotointi alkoi keväällä 2021. Hankkeen myötä kerhotoiminnan normaaliin 2,865 miljoonan euron (2020) vuosittaiseen rahoitukseen lisättiin aluksi viisi miljoonaa euroa ja vuodesta 2021 eteenpäin 14,5 miljoonaa euroa per vuosi. Mallin tarkoituksena on tarjota kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Siinä yhdistyvät lasten ja nuorten harrastustoiveiden huomioon ottaminen, valmiiden ja hyviksi todettujen käytäntöjen ja tapojen koordinointi sekä koulujen ja harrastustoimijoiden yhteistoiminta. (OKM 2020b)

Harrastamisen Suomen malli liittyy osaltaan laajempaan harrastamisen strategiaan, jonka kohderyhmänä ovat 6–25-vuotiaat lapset ja nuoret. Pääpaino strategiassa kohdistuu koulupäivän yhteydessä toteutuvan harrastamisen lisäämiseen sekä siihen, että tavoitettaisiin niitä lapsia ja nuoria, joille ei ole mahdollistunut mieleistä harrastusta. Toimenpide-ehdotusten kohteena ovat ministeriöt, kunnat ja kolmas sektori. Niiden toimeenpanemiseen voivat osallistua myös järjestöt, oppilaitokset, säätiöt, yhdistykset sekä yritykset. Toiminnan tavoitteena on saada eri tahot toimimaan yhdessä lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistämisen puolesta. (OKM 2019, 10)

Lisäksi Harrastamisen strategiassa listataan viisi suositusta lasten ja nuorten harrastamisen edistämiseksi, joihin jokaiseen liittyy joukko toimenpide-ehdotuksia. Ensimmäinen suositus koskee koulun yhteydessä järjestettävän harrastustoiminnan lisäämistä. Sen kymmenessä

toimenpiteessä mainitaan muun muassa harrastustuntien tarjoaminen koulupäivän yhteydessä kaikille ala- ja yläkoululaisille heidän kiinnostuksiinsa perustuen. Neljä muuta ovat valtiohallinnon taseisia suosituksia, jotka pohjautuvat aiempaan selvitykseen koskien valtionhallinnollisia toimenpiteitä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämisestä. (OKM 2019, 31–32)

3 Harrastamisen Suomen malli

3.1 Taustaa

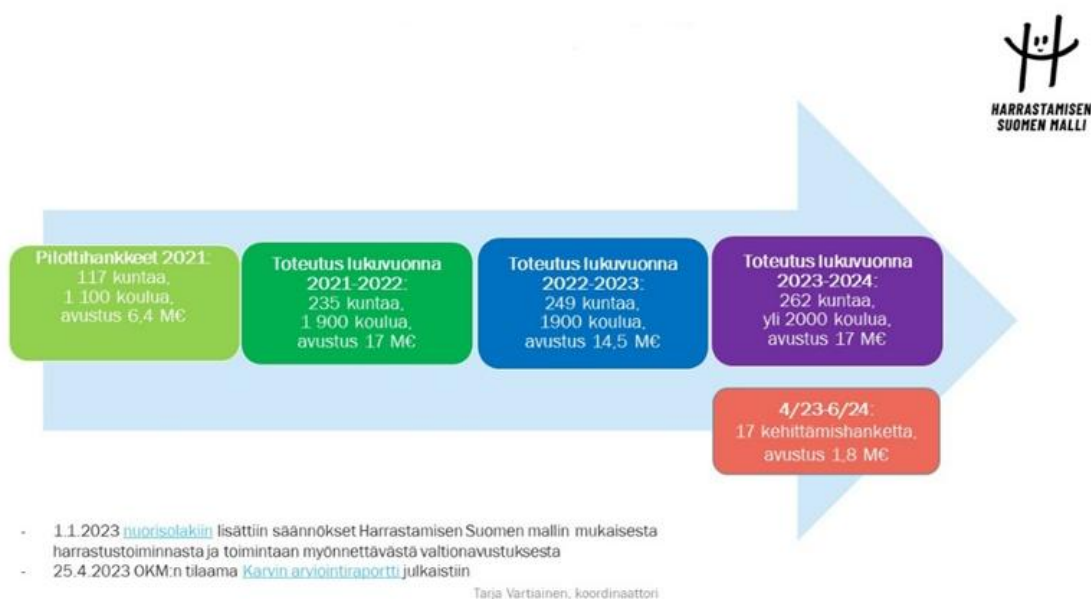
Harrastamisen Suomen mallin ideassa harrastuksesta koulupäivän yhteydessä on yhtymäkohtia vuosina 2002–2005 käynnissä olleeseen Eheytetty koulupäivä -nimiseen kokeiluun. Tässä Sitran (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto) rahoittamassa projektissa koulupäivän yhteyteen lisättiin oppilaiden toivomia harrastuksia, joita ohjasivat harrastustoiminnan kehittämistä kiinnostuneet opettajat sekä koulun ulkopuoliset pätevät ohjaajat. Tutkimus osoitti, että koulupäivän rakennetta uudistamalla saatiin aikaan useita myönteisiä seuraamuksia. (Harrastamisen Suomen malli 2023b)

Vaikutteita lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksiin ja niiden tavoitteisiin on haettu myös toisista pohjoismaista, erityisesti Islannista. Harrastamisen Suomen malli ja sen keskeiset periaatteet (lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen, maksuttomuus, harrastusmahdollisuus koulupäivän yhteydessä) on laadittu Islannin malliin pohjautuen. (Valtioneuvoston kanslia 2019, 167). Islannissa mallin tavoitteet ja metodit ovat kuitenkin erilaisia Suomeen verrattuna. Se perustui alun perin (1990-luvulla) nuorten päihteiden käytön ehkäisemiseen ja laajeni vuosien myötä heidän kokonaisvaltaisen hyvinvointinsa edistämiseen muun muassa harrastustarjontaa lisäämällä. Vuodesta 2017 konseptia on alettu kutsua nimellä Planet Youth ja sitä on markkinoitu 20 eri maahan. (Marttinen & Anttila 2025, 4)

Marttisen ja Anttilan (2025, 8–9) mukaan Suomen malli ei keskity samalla tavalla estämään nuorille haitallista käyttäytymistä. Vanhemmuus on jätetty vanhemmille eikä ole esimerkiksi säädetty mitään spesifiä kotiintuloaikaa, kuten Islannissa. Toisekseen oppilaiden kuuleminen ja valinnanmahdollisuus on yksi Suomen mallin kulmakivistä, kun taas Islannissa tämä puoli on pitkälti pimennossa ainakin muodollisesti. Lisäksi rahat kohdennetaan malleissa hyvin eri tavoin. Islannissa käytetään ”vapaa-ajan korttia”, johon on talletettu tietty määrä rahaa kunnan mukaan. Tämä rahamäärä oli esimerkiksi Reykjavikissa vuonna 2023 noin 515 euroa vuodessa (Woodhouse 2024, 18). Vanhemmat voivat ostaa sillä harrastuspalveluita paikallisilta urheiluseuroilta tai aktiviteettien tarjoajilta. Suomessa avustuksen myöntää puolestaan opetus- ja kulttuuriministeriö ja se voi kattaa enintään 70 prosenttia avustetun hankkeen kokonaiskustannuksista. Perheille harrastustoiminta on maksutonta. (Marttinen & Anttila 2025, 8–9)

Harrastamisen Suomen mallin pilottikaudella (1.1.–5.6.2021) harrastustoimintaa toteutettiin 117 kunnassa eri puolella maata ja kohteena olivat perusopetuksen vuosiluokilla 1–9 sekä lisäopetuksessa olevat oppilaat. Lukuvuonna 2021–2022 toiminnan piirissä oli jo 235 kuntaa ja lukuvuonna 2023–2024 määrä oli 262, mikä kattaa Manner-Suomen lähes kokonaan.

Harrastamisen Suomen mallissa toiminnan suunnittelu, rakentaminen ja kokeilu tapahtuvat harrastuksia tuottavien tahojen yhteistyönä. Lukuvuoden 2023–2024 aikana mallia toteutettiin yli 2 000 koulussa, joissa eri harrasteryhmiä toimi yhteensä noin 11 000. Kaikkiaan toiminta tavoitti 150 000 lasta ja nuorta. (Harrastamisen Suomen malli 2023a) Kuvassa 1 on esitelty tarkemmin Harrastamisen Suomen mallin kehitysvaiheita.

Kuva 1. Harrastamisen Suomen malli kehittyä ja laajenee (Vartiainen, 2024).

Kunnille myönnetään hakemusten perusteella erityisavustusta mallin toteuttamiseen opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Lukuvuonna 2023–2024 tätä avustusta maksettiin yhteensä 17 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi OKM myönsi vuonna 2023 Harrastamisen Suomen mallin kehityshankkeille (17 kpl) avustusta yhteensä 1,8 miljoonaa euroa. Jokainen kehityshanke sisälsi joko uuden toimintamallin tai koulutuskokonaisuuden, joilla tähdätään Harrastamisen Suomen mallin toteutuksen laadun parantamiseen. Yksi merkittävä askel oli myös saman vuoden alussa tehty Harrastamisen Suomen mallin kirjaus nuorisolakiin. Sen myötä lakiin lisättiin uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallin mukaisesta nuorten harrastustoiminnasta sekä toimintaan liittyvästä valtionavustuksesta. (Harrastamisen Suomen malli 2023a) Vuonna 2026 Harrastamisen Suomen mallin rahoitusta vahvistettiin noin viidellä miljoonalla eurolla ja hankeavustuksiin käytetään yhteensä noin 20 miljoonaa euroa. Samaan

aikaan mallia pilotoidaan toisella asteella ESR (Euroopan sosiaalirahasto) -hankkeiden kautta. (Harrastamisen Suomen malli 2026, 5)

3.2 Toimintaperiaatteet

Harrastamisen Suomen mallissa harrastustoiminnan järjestäminen kohdentuu perusopetuksen vuosiluokilla 1–9 opiskeleville lapsille ja nuorille. Lisäksi koulupäivän oheen sisällytetty harrastustoiminta antaa harrastuksen järjestäjille mahdollisuuden kuntayhteistyöhön. Mallissa kunnat organisoivat lapsille ja nuorille maksutonta harrastustoimintaa esimerkiksi ostamalla palveluita paikallisilta seuroilta ja yhdistyksiltä. Harrastustoiminnan toteuttajana voi olla kunta, urheiluseura, kulttuuritoimija, nuorisojärjestö tai jokin muu harrastustoimintaa järjestävä yhteisö, joka toimii lasten ja nuorten parissa. Toiminta voi tapahtua myös lasten ja nuorten omaehtoisena harrastamisena valvotussa ympäristössä. (Harrastamisen Suomen malli 2023c)

Harrastamisen Suomen malliin kuuluvat kaikenlaiset harrastukset (liikunta ja urheilu, taide ja kulttuuri, nuorisoala, tiede, luonto, kädentaidot ja muut harrastukset). Kuntien pitää ottaa harrastusten järjestämisessä ja valitsemisessä huomioon lasten ja nuorten toiveet, esimerkiksi valtakunnallisen koululaiskyselyn kautta saadut tiedot. Niiden perusteella kunta kokoaa harrastustoiveita toteuttavat harrastuksen järjestäjät paikallisten, alueellisten tai valtakunnallisten toimijoiden joukosta. Itse harrastus voi tapahtua joko koulupäivää ennen tai sen jälkeen, mutta sen tulee ajoittua koulun työajalle. Samalla tulee huomioida lasten ja nuorten aikataulut sekä jaksaminen. Harrastuspaikkana toimii yleensä koulun tilat tai lähiympäristö. Toimintaa voidaan kuitenkin toteuttaa myös muualla, jos kerhon sisältö sitä edellyttää (esim. uinti- tai museokerho). (Harrastamisen Suomen malli 2023c)

Harrastamisen Suomen mallin perimmäisenä tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen, joka toimii perustana koko yhteiskunnan hyvinvoinnille. Mallin myötä pystytään tukemaan kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten merkityksellistä ja turvallista vapaa-aikaa eri harrastussisältöjen kautta. Lisäksi harrastustoiminnalla ehkäistään yksinäisyyttä, kun lapset saavat uusia ystäviä ja samalla he oppivat uusia taitoja. Myös perheille jää iltoihin enemmän yhteistä aikaa, kun harrastukset ajoittuvat koulupäivän yhteyteen. Yksi mallin mukaisen toiminnan keskeisistä hyödyistä on sekin, että yhä useammalle lapselle ja nuorelle tarjoutuu mahdollisuus mielekkääseen harrastukseen taustastaan (sosioekonominen asema, asuinpaikka, kodin etäisyys harrastuksista, sairaus tai vamma) riippumatta. (Harrastamisen Suomen malli 2023d)

Harrastustoiminnan toteuttamiseen tarkoitettun avustushakemuksen on puolestaan täytettävä tietyt hakijaa ja harrastustoimintaa koskevat ehdot, jotta sitä voidaan arvioida. Ensinnäkin hakijan (kunta tai kunnat) tulee koordinoida toimintaa kunta- tai aluetasolla sekä ottaa huomioon paikalliset lähtökohdat. Toisekseen hakija vastaa siitä, että yhteistyö koulujen (ml. yksityiset opetuksen järjestäjät) ja harrastusten järjestäjien välillä toimii. Lisäksi harrastuksen pitää pyöriä säännöllisesti ja viikoittain. Tästä voidaan poiketa perustellusta syystä, jos esimerkiksi kerhon ohjaaja kulkee pitkän matkan päästä. Harrastustoimintaan voi myös sisältyä viikoittain tai kuukausittain vaihtuvia lajeja tai aloja. Poikkeuksia ovat 1–2 viikon pituiset uudet harrastuskokeilut, jotka on suunnattu yläkouluikäisille. Muussa tapauksessa toiminnan tulee käynnistyä syyskuun alussa ja jatkua läpi koko lukuvuoden. Harrastuksen pitää olla suunnattu joillekin tai kaikille perusopetuksen vuosiluokilla 1–9 opiskeleville (sis. yksityis- ja harjoittelukoulujen oppilaat). Aamu- ja iltapäivätoiminnassa mukana olevien 1–2-luokkalaisten kohdalla harrastustoiminta voi tapahtua niinkin, että harrastuksen järjestäjät ohjaavat sitä edellä mainituissa puitteissa. (OKM 2025b)

Itse hankeavustushakemukseen taas tulee sisältyä kuvaus harrastusten järjestäjien valinnasta sekä toimijoiden (kunta/kunnat, koulut, harrastusten järjestäjät) välisestä yhteistyöstä. Samalla hakemukseen on liitettävä koulukohtainen suunnitelma harrastustoiminnan järjestämiseen liittyen. Lisäksi hakijan on kuvattava ne toimet, joilla se pyrkii mahdollistamaan harrastamisen jokaiselle lapselle ja nuorelle (etsivä harrastustoiminta, sekä harrastustoiminnan esteettömyys ja saavutettavuus). Edellä mainittujen kohtien ohella hakemuksesta pitää löytyä tiedot siitä, miten harrastusmahdollisuuksista viestitään sekä miten osallistujat vakuutetaan. (OKM 2025b)

3.3 Mallin arviointia

On hyvä muistaa, että lapsille ja nuorille tarjottavat harrastusmahdollisuudet koostuvat monista eri kohteista, joista Harrastamisen Suomen malli on vain yksi. Osallistujan näkökulmasta ei ole niinkään tärkeää tietää, mihin kokonaisuuteen harrastus kuuluu tai kuka sitä rahoittaa. Merkitystä on sen sijaan sillä, löytääkö lapsi tai nuori itselleen sopivan harrastuksen, joka tuntuu omalta. Koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastustoiminnan organisoimisessa voidaan ottaa avuksi esimerkiksi koulun kerhotoiminnan tuki tai kunnan nuorisotoimi. Lisäksi malli voi osaltaan innostaa lapsia ja nuoria kohti tavoitteellisempaa harrastustoimintaa. Kunnan järjestämän toiminnan kautta tulisikin olla mahdollisuus ohjautua

myös muihin harrastuksiin, jotka tapahtuvat vaikkapa iltaisin. (Tarhala & Vartiainen 2023, 39)

Itilan (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö) tekemässä selvityksessä kunnat kokivat Harrastamisen Suomen mallin olevan merkittävä lisä hyvinvointierojen kaventamisen kannalta. Toisaalta yksittäinen instrumentti tai toimintamalli nähtiin riittämättömänä hyvinvointierojen moninaisten ongelmien ratkaisemiseen. Malliin liittyviä käytännön haasteita aiheuttivat puolestaan harrastustoiminnan organisointi koulupäivän yhteyteen sekä kuljetusten järjestämiset harvaan asutuilla alueilla. (Kaarainen, Hiilamo & Ristikari 2022, 3)

Yksi malliin liittyvistä ongelmista kytkeytyy toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun, sillä rahoitusta haetaan joka vuosi uudestaan. Monet harrastuksista toimivat yhden lukuvuoden ajan, eivätkä kaikki niistä välttämättä jatku seuraavana vuonna. Määräaikaisen rahoituksen myötä harrastusten järjestäjien on myös vaikeampi sitouttaa osaavia työntekijöitä toiminnan pariin. Samoin kuntien projektikoordinaattorit toimivat monesti määräaikaisessa työsuhteessa. (Tarhala & Vartiainen 2023, 39)

Vaikeudet harrastusten ohjaajien löytämisessä tulivat niin ikään esille kunnille tehdyssä kyselyssä Harrastamisen Suomen mallin toteutuksesta ja jatkuvuudesta. Lähes kaksi kolmasosaa (63,7 %) vastanneista raportoi ongelmista ohjaajien rekrytoinnissa ja noin puolet (50,8 %) kertoi, ettei kaikkiin lasten ja nuorten toivomiin harrastuksiin ole löytynyt ohjaajaa. (Berden & Korolainen 2021, 8) Harrastuksen järjestäjille vuonna 2022 teetetyssä kyselyssä taas yli kaksi kolmasosaa (69 %) vastaajista oli sitä mieltä, että mallin avulla onnistutaan tavoittamaan ne lapset ja nuoret, joilla ei ole harrastusta. (Berner 2022, 6)

Nuorisolakiin kirjaamisen myötä Harrastamisen Suomen mallin asema vakiintui paremmin, mutta samalla lainsäädäntöön ei saatu monien toivomia takuita valtion sille takaamasta rahoituksesta vaan ainoastaan suositus siitä. Lain myötä toimintaan kohdistuu myös lisää rajoituksia, sillä se poisti mahdollisuuden järjestää harrastuksia koulupäivän aikana. Toisin sanoen nyt mallin mukaisen harrastustoiminnan tulee tapahtua joko koulupäivää ennen tai sen jälkeen, mutta ei kesken sitä. Esimerkiksi joissain maaseutukunnissa harrastuksia oli ennen järjestetty keskellä koulupäivää, jolloin kaikilla oli mahdollisuus osallistua toimintaan ja koulukyyditykset voitiin hoitaa samanaikaisesti. Tällaisilla alueilla koulumatkat voivat olla 20–30 kilometriä ja useat kuljetukset aiheuttavat lisää haasteita ja kustannuksia. Lisäksi

keskipäivän harrastukset näyttivät olleen toimiva ratkaisu yläkoululaisten osallistamisessa harrastuksiin, kun heillä on usein hyppytunteja päivän aikana. (Marttinen & Anttila 2025, 7)

Kaiken kaikkiaan Harrastamisen Suomen malli tarvitsee edelleen tarkkaa, perusteellista ja systemaattista empiiristä tutkimusta, jotta ymmärretään mallin vaikutuksia sekä miten lapset ja nuoret kokevat sen. Mallin tulevan kehityksen kannalta tulisi tehdä lisää tutkimusta sen rakenteesta, eduista ja mahdollisista esteistä toiminnan tehokkaammalle toteuttamiselle. Tulevan tutkimuksen tulisi keskittyä myös siihen, miten oppilaat ja toisaalta marginalisoidut ryhmät (esim. ei suomea äidinkielenään puhuvat, maahanmuuttajat, pakolaiset, vammaiset) kokevat mallin mukaisen toiminnan. (Marttinen & Anttila 2025, 6, 9)

Karvin arviointi

Opetus- ja kulttuuriministeriö tilasi vuonna 2022 Harrastamisen Suomen mallista arvioinnin, jonka toteutti Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi). Arvioinnin tarkoituksena oli selvittää mallin vaikuttavuutta ja toimivuutta sekä sitä, miten mallin tavoitteet oli saavutettu. Mallin onnistumista arvioidessa korostettiin lasten ja nuorten omia kokemuksia toiminnasta. Myös kuntien ja paikallisten toimijaverkostojen näkökulmat otettiin huomioon arviointia tehdessä. Arvioinnissa tuotiin esiin Harrastamisen Suomen mallin vahvuuksia ja toisaalta annettiin suosituksia toiminnan toteuttamisen sekä kehittämisen kannalta. (Laimi ym. 2023, 14)

Tiedot kerättiin kuudesta eri kokoisesta kunnasta, joissa Harrastamisen Suomen mallin mukaisen toiminnan oli koettu toimineen hyvin. Tutkimuksessa kuultiin niin oppilaita (n=88), paikallisia toimijoita (n=67) kuin huoltajiakin (n=43). Tulosten perusteella kaikki eri toimijat kokivat mallin olleen merkityksellinen ja tarjonnen lapsille ja nuorille uusia mahdollisuuksia. Toiminnan saavutettavuuteen sekä sen ulottuvuuksiin kiinnitettiin eri tavoin huomiota ja niissä koettiin olevan aina parantamisen varaa. Samat teemat nousivat esiin niin lasten kuin aikuistenkin puheista: arvostus mukavia ja osaavia ohjaajia kohtaan sekä harrastusten maksuttomuus ja yhteisöllisyys. Aikuiset pitivät toivekyselyitä ja mielipiteiden kuulemisen käytäntöjä selkeinä sekä johdonmukaisina. Kuntatasolla harrastamisesta kaivattiin kuitenkin harrastustoiveita kartoittavaa kyselyä tarkempaa tietoa. Myös lasten ja nuorten vastauksissa painottuivat toivekyselyitä enemmän arjen pienet, mutta merkitykselliset hetket, jolloin he olivat saaneet vaikuttaa toiminnan järjestämiseen. (Laimi ym. 2023, 3–4)

Sekä paikallisella että kansallisella tasolla toiminnan haluttaisiin olevan selkeämpää, joustavampaa ja jatkuvampaa. Yleisellä tasolla harrastamisen määrittelyä tulisi mallin puitteissa sanoittaa selkeämmin ja toisaalta monipuolisemmin: mitä harrastaminen on ja mikä on toiminnan keskeinen tavoite? Harrastamisen Suomen mallin toiminnasta tarvitaan lisää tilasto- ja seurantatietoa valtakunnan tasolla, jotta mallin vaikuttavuutta voitaisiin mitata. Yhtenäisen tiedonkeruun avulla saataisiin kansallista ja paikallista informaatiota mallin toiminnasta sekä kehittymisestä. Harrastajien ja harrastamattomien määrät eivät ole tiedossa eikä mallin toimivuutta voida arvioida käyttäjämäärien perusteella. (Laimi ym. 2023, 3–4, 75–76)

Arvioinnin pohjalta laaditut kehittämissuositukset jakautuivat paikallisiin (7 kpl) ja kansallisiin (8) toimenpiteisiin. Paikallisissa suosituksissa mainitaan kunnan sisäiset yhteistyöverkostot, harrastusten ja koulun yhteistyö, etsivä harrastustoiminta, lasten ja nuorten osallisuus ja kuuleminen sekä harrastusten saavutettavuus ja joustavuus. Kansallisella tasolla taas tulisi keskittyä toiminnan asettamiseen osaksi harrastuskenttää, koululaiskyselyn kehittämiseen, valtakunnallisen tilasto- ja seurantatiedon keräämiseen sekä harrastamismahdollisuuksien yhdenvertaisuuden korostamiseen. Edellä mainittujen ohella kansallisella tasolla tulisi keskittyä yhtenäiseen ilmoittautumisjärjestelmään, mallin kehittämiseen pitkällä aikajänteellä lainsäädännöllinen pohja huomioiden sekä toimintaympäristön huomioiviin poikkeuksiin toiminnan järjestämisessä. (Laimi ym. 2023, 4)

Vuosina 2025–2026 selvityksen alla on puolestaan Harrastamisen Suomen mallin lainsäädännön toimivuus ja tämän arvioinnin suorittavat Karvi sekä Motiva. Ensimmäisen tavoitteena on selvittää mitkä seikat edistävät ja toisaalta estävät mallin lainsäädännön toteutumista. Tässä yhteydessä kuultavana ovat kuntien edustajat ja harrastuksen järjestäjät. Jälkimmäisen arvioinnin kohteena taas ovat mallin tavoitavuus sekä sen kustannushyödyt, joita tarkastellaan saatavilla olevaan tilastodataan perustuen. Arvioinnin pohjalta on tarkoituksena luoda mittaristo, joka auttaa jatkossa mallin toimivuuden seuraamisessa. Arviointi valmistuu kesäkuussa 2026. (OKM 2026c)

Me-säätiön selvitys

Myös Me-säätiö selvitti lukuvuoden 2024–2025 aikana Harrastamisen Suomen mallin vaikuttavuutta. Selvityksessä olivat lisäksi mukana OKM, Harrastamisen Suomen mallin yhteyspiste (OPH), aluehallintovirasto sekä eri kokoisia kuntia. Tiedonkeruu kohdistui suoraan harrastuksiin osallistuvien lasten ja nuorten huoltajiin. Tämä vaikuttavuuspilotti

suuntautui ensivaiheessa 11 kuntaan selvittäen sitä, miten Harrastamisen Suomen malli onnistuu tavoittamaan erilaisista perhetaustoista tulevat lapset ja nuoret. Selvityksen toisessa vaiheessa taas tutkittiin 21 kunnan alueella sitä, missä määrin mallin mukainen harrastustoiminta lisää koululaisten hyvinvointia sekä osallisuuden kokemista. (Harrastamisen Suomen malli 2024, 1)

Näiden kuntien alueella Harrastamisen Suomen mallin toiminnassa oli mukana arviolta yhteensä 25 000 lasta ja nuorta. Vastauksia saatiin kaikkiaan 9 129 kappaletta 6 904 harrastajan perheestä ja vastausprosentti oli 16. Perhetaustan ja aiemman harrastuneisuuden sekä koettujen sosiaalisten ja hyvinvointivaikutusten lisäksi selvityksen teemoja olivat harrastamisen syyt sekä halukkuus jatkaa tai lopettaa harrastus. (Harrastamisen Suomen malli 2025, 18)

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että mahdollisuus osallistua maksuttomaan, koulupäivän yhteydessä tapahtuvaan harrastukseen lisää harrastamisen määrää. Samalla lapset ja nuoret liikkuvat enemmän, sillä liikuntaryhmät olivat suosituimpia harrastuksia. Liikunta- ja urheiluteemaisen harrastuksen pariin suuntautuivat vielä muita useammin ne, joilla ei ollut aiempaa harrastusta tai joiden perhetaustaan liittyi kasautunutta huono-osaisuutta. (Me-säätiö 2025a)

Selvityksen tuloksista ilmeni sekin, että harrastusryhmiin osallistuneista lapsista ja nuorista noin joka kuudes (16 %) ei ollut edeltävän puolen vuoden aikana ollut mukana ohjatussa harrastuksessa. Kun huomioidaan, että pilottikuntien perusopetuksen oppilasmäärä oli 62 000, joista maksuttomiin harrastusryhmiin osallistui 9 900 oppilasta, tarkoittaa se, että näissä harrastusryhmissä oli 1 500 koululaista ilman ohjattua harrastusta edeltävän puolen vuoden aikana. Lisäksi heistä yli 900 oli heikommassa asemassa eli toisin sanoen perhetaustasta löytyi yksi tai useampi sosioekonominen haaste/riskitekijä (vanhemman tai vanhempien pitkittynyt työttömyys tai työkyvyttömyys, enintään perusasteen koulutus, pienituloisuus tai yksinhuoltajuus). Valtakunnallisesti suhteutettuna luvut ovat tietenkin moninkertaisia: valtionavustusta saaneiden kuntien oppilasmäärä 511 000, josta maksuttomiin harrastusryhmiin osallistuvia 143 000, joista puoli vuotta ilman ohjattua harrastusta olevia 23 000, joista heikommassa asemassa olevia 14 000. (Harrastamisen Suomen malli 2024a, 1)

Vastaava määrä (16 % vastaajista, koko Suomeen suhteutettuna 23 000 oppilasta) kertoi myös, ettei voisi ilman maksutonta harrastusryhmää osallistua minkään muun harrastusryhmän toimintaan. Ohjattuun harrastukseen osallistumattomuus korostui niiden

perheiden kohdalla, joissa oli enemmän sosioekonomisia haasteita. Maksuton ohjattu harrastus tarjosi harrastusmahdollisuuden monelle sellaisella lapsella ja nuorella, jonka elämään oli kasaantunut huono-osaisuutta. Lähes joka kolmas (28 %) vähintään kahden sosioekonomisen haasteen omaavista ei ollut viimeisen puolen vuoden aikana osallistunut ohjattuun harrastukseen. Yhden riskitekijän omaavien kohdalla näin vastasi noin joka viides (21 %) ja ilman riskitekijöitä olevien joukosta joka kymmenes (10 %). (Harrastamisen Suomen malli 2024a, 1)

Yleisestikin Harrastamisen Suomen malli näyttää tavoittavan ja yhdistävän poikkeuksellisen hyvin erilaisista perhetaustoista tulevat lapset ja nuoret. Vastanneista noin kuusi kymmenestä (59 %) oli ilman riskitekijöitä, vajaalla kolmanneksella (29 %) niitä oli yksi ja lopuilla (12 %) vähintään kaksi. Esimerkiksi pienituloisten perheiden koululaiset ovat Harrastamisen Suomen malliin osallistuneiden joukossa yliedustettuja (34 %) koko Suomeen (11,7 %) verrattuna (Harrastamisen Suomen malli 2024a, 2)

Tulosten perusteella harrastusryhmät lisäävät valtaosan hyvinvointia ja vaikuttavat siihen positiivisella tavalla kaikkien käytettyjen indikaattorien osalta. Vastaajista noin yhdeksän kymmenestä (91 %) koki, että harrastusryhmällä on ollut lapsen ja nuoren hyvinvointiin hyvä tai erittäin hyvä vaikutus. Tutkimuksessa hyvinvoinnin mittareita olivat: ”Kokee iloa ja onnistumista” (94 % vastaajista koki toteutuvan), ”Kokee kuuluvuutta” (80 %), ”Kannustetaan ilmaisemaan mielipiteensä” (75 %), ”Turvallinen aikuinen” (73 %) sekä ”Ystävällinen harrastusryhmässä” (72 %). Lisäksi ne tarjoavat suurimmalle osalle kiusaamis-, syrjintä- ja rasismivapaan vyöhykkeen koulupäivän oheen. Samalla kuitenkin selvisi, että heikomman aseman omaavien lasten ja nuorten kohdalla esiintyi eniten haavoittuvuutta harrastusryhmiin liittyen. Harrastusryhmiin osallistuneista suurin osa (85 %) aikoi jatkaa harrastuksen parissa kevätlukukaudella. Jatkamattomuus oli hieman yleisempää huono-osaisimmalla lapsilla ja nuorilla ja heidän joukossaan oli myös eniten niitä, kenellä ei ollut ystävää/ystäviä harrastuskerhossa. Ryhmästä löytyvät ystävyys-suhteet taas ennustivat harrastuksessa pysymistä. (Me-säätiö 2025b)

Mahdollisuus harrastaa koulupäivän yhteydessä oli tulosten mukaan tärkein syy (25 % vastaajista) osallistua harrastusryhmään. Lähes yhtä tärkeää oli lapsen halu kokeilla uutta harrastusta (23 %) sekä harrastuksen maksuttomuus (20 %). Samoin se, että lasta ei tarvitse kuljettaa hänen harrastaessaan koulupäivän yhteydessä (12 %), lapsi haluaa muista harrastuksista huolimatta harrastaa enemmän (11 %), joku muu syy (7 %) ja enemmän

perheen yhteistä aikaa iltaan (2 %) keräsivät vastauksia. Kuitenkin pienituloisten perheiden kohdalla tärkeimmäksi syyksi (30 %) nousi toiminnan maksuttomuus. (Me-säätiö 2025b)

Pienituloisten perheiden lisäksi Harrastamisen Suomen mallin toiminta on erityisen tärkeää yksinhuoltajaperheiden sekä ulkomaalaistaustaisten lasten elämässä. Yhden vanhemman perheissä asuvista lapsista noin joka neljäs (24 %) ei ollut käynyt ohjatussa harrastuksessa viimeisen puolen vuoden aikana. Osuus oli selvästi suurempi kuin kahden vanhemman (14 %) tai vuorotellen vanhempien luona (15 %) asuvien kohdalla. Ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista vastaajista joka neljäs (25 %) kertoi koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastuksen olevan ainoa mahdollisuus osallistua jonkin harrastusryhmän toimintaan. Samalla tavalla vastanneiden osuus oli pienempi suomalaisistaustaisten (15 %) sekä Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten (16 %) joukossa. (Me-säätiö 2025b)

3.4 Rauman malli

Suurin osa tässä luvussa esitetyistä tiedoista perustuu Rauman kaupungin liikuntakoordinaattorin kanssa käytyihin keskusteluihin. Harrastamisen Rauman malli toimii osana Harrastamisen Suomen mallia ja Rauman kaupunki on saanut hankkeen toteuttamiseen opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää erityisavustusta. Mallin ensimmäiselle toimintakaudelle (2023–2024) suunnattu avustus oli yhteensä 80 000 euroa, mikä kattoi 75 prosenttia hankkeen kokonaiskuluista (106 600 euroa). Seuraavilla toimintakausilla avustus on kattanut 70 prosenttia kokonaiskuluista. Ensimmäisen toimintakauden avustusta käytettiin vuoden 2024 loppuun asti, joten seuraava avustus (30 000 €) kohdistui vain kevätlukukauteen 2025. Kuluvalle toimintakaudelle 2025–2026 avustusta maksettiin 70 000 euroa.

Avustusta käytetään koordinaattorin sekä ohjaajien palkka- ja matkakustannuksiin, kuljetuskustannuksiin harrastuspaikoille, materiaali- ja välinekustannuksiin, tilakustannuksiin sekä muihin kustannuksiin. Suurin osa harrastuskerhoista toimii koulujen tiloissa, mutta jotkut aktiviteetit pidetään käytännöllisistä syistä muualla (esim. uimahalli, keilahalli, jäähalli). Jos harrastukseen siirtyminen on haasteellista tai matka on pitkä, osallistujan on mahdollista hakea ilmaista paikallisliikenteen korttia.

Harrastamisen Rauman mallin käynnistyessä syksyllä 2023 harrastuskerhoja oli 22 kappaletta, joihin osallistui yhteensä noin 250 lasta ja nuorta. Kolme suunniteltua kerhoa ei tuolloin toteutunut ohjaajan puutteen tai osallistujien vähyyden takia. Keväällä 2024 järjestettävien harrastuskerhojen määrä nousi kymmenellä (yht. 32 kpl) ja osallistujia oli kaikkiaan 416.

Kuvasta 2 näkyy, että reilu kaksi kolmasosaa (23/32) harrastuskerhoista oli liikunta-aiheisia. Järjestettävät kerhot olivat valikoituneet valtakunnallisen koululaiskyselyn sekä Rauman kaupungin liikuntatoimen teettämän oman kyselyn perusteella, joissa molemmissa kartoitettiin lasten ja nuorten harrastustoiveita. Syksyllä 2025 aloittavien harrastuskerhojen määrä oli noussut 41 kerhoon, joista 24 oli liikunta-aiheisia. Keväällä 2026 toiminnassa oli puolestaan 40 eri kerhoa. Liikunta-aiheisten kerhojen osuus kaikista harrastuksista oli hieman noussut, sillä sellaisia löytyi nyt 27 kappaletta. Tämän tutkimuksen tekijä toimii itsekin ohjaajana kahdessa Harrastamisen Rauman malliin kuuluvassa harrastuskerhossa. Ne ovat kylläkin olleet olemassa jo kauan ennen kuin ne liitettiin Harrastamisen Rauman malliin ja toiminta on pysynyt pitkälti samanlaisena sen jälkeenkin.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: www.rauma.fi/harrastamisen-rauman-malli

Kaikki ryhmät ovat maksuttomia!

MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
<p>Kuvataidekerho Kuvittelle Klo 13.30-15.00 Ilukuva aloitus (3.-6.ik) Paikka: Kuvataidekoulu</p> <p>Liikuntakerho Klo 13.30-14.30 (syksy 4.-6.ik) Paikka: Unajan koulu</p> <p>Bändikerho Klo 15.00-16.30 (5.-6.ik) Paikka: Freinetkoulu</p> <p>Keilailu Klo 16-17 (työkoulu) Paikka: Rauman keilahalli</p> <p>Digikerho Koodaus Klo 15.30-16.30 (5.-6.ik) Paikka: kotona</p> <p>Höntsäliikunta Klo 16-17 (4-7.ik) Paikka: Karin koulu</p>	<p>Liikuntakerho Klo 13.15-14.15 (3-6.ik) Paikka: Pohjoiskehän koulu</p> <p>Sporttikerho Klo 14.15-16 (1-6.ik) Paikka: Kourujärven koulu</p> <p>Koriapallo Klo 16-17 (3-6.ik) Paikka: Pyynpään koulu</p> <p>Molokis-soveltava uimakoulu Klo 13.30-15 (1-9.ik) Paikka: Rauman uimahalli</p> <p>Keilailu Klo 15-16 (alakoulu) ja Klo 16-17 LISÄRYHMÄ (alakoulu) Paikka: Rauman keilahalli</p>	<p>Käsityö- ja askarteluterho (3-6.ik) Klo 14-15.30 Paikka: Kourujärven koulu</p> <p>Molokis-soveltava uimakoulu Klo 13.30-15 (1-9.ik) Paikka: Rauman uimahalli</p> <p>Liikuntakerho Klo 14.15-15.15 (3-6.ik) Paikka: Vasaraisten koulu</p> <p>Parkour Klo 14.30-15.30 (3-6.ik) Paikka: Pyynpään koulu</p> <p>Jääkiekko Klo 14.45-15.45 (3-6.ik) Paikka: Tuki-Areena</p> <p>Kuntosaliyryhmä Klo 15.30-16.15 (6-9.ik) Paikka: Umahatun kuntosali</p>	<p>Liikuntakerho Klo 8.00-9.00 (1.-4.ik) Paikka: Kaaron koulu</p> <p>Liikuntakerho Klo 8.00-9.00 (1.-3.ik) Paikka: Uotilan pallohalli</p> <p>Harrastusaamu Klo 8.15-9.15 (1.-6.ik) Paikka: Lapin koulun iltapäiväkerho</p> <p>Soveltava liikuntakerho Liikunta- ja kehitysvammaisille lapsille ja heidän ohjaajilleen. (4.-9.ik) Klo 14.20-15.15 Paikka: Pyynpään koulu</p> <p>Parkour Klo 14.30-15.30 (1.-4.ik) Paikka: Pohjoiskehän koulu</p> <p>Koriapallo Klo 15.15-16 (6.-9.ik) Paikka: Raumanmeren peruskoulu</p> <p>Telinevoimistelu Klo 15.30-16.30 (3.-6.ik) Paikka: Pohjoiskehän koulu</p> <p>Digikerho Esports Klo 15.30-16.30 (7.-9.ik) Paikka: kotona</p>	<p>Liikuntakerho Klo 13.00-14.00 (1.-4.ik) Paikka: Kodisjoen koulu</p> <p>Parkour Klo 14.15-15.00 (3.-4.ik) Klo 15-15.45 (4.-6.ik) Paikka: Kaaron koulu</p>

Kuva 2. Harrastamisen Rauman mallin harrastuslukkari, keväällä 2024 (Rauman kaupunki 2024a).

Kaikkiaan Harrastamisen Rauman mallin ensimmäisen toimintakauden (syksy 2023–vuoden 2024 loppuun) aikana toteutui 37 kerhoa. Niihin osallistui yhteensä 538 lasta ja nuorta, joista 434 oli alakoululaisia ja 104 yläkoululaisia. Prosentuaalisesti tämä tarkoittaa, että toiminnassa oli mukana noin viidesosa (19,2 %) raumalaisista alakoululaisista ja vajaa kymmenesosa (8 %) yläkoululaisista. Toisena toimintakautena (vain kevät 2025) harrastuskerhoja järjestettiin hieman enemmän (44 kpl), mutta kokonaisosallistujamäärä (546) pysyi suunnilleen samana. Aiempaan toimintakauteen verrattuna alakoululaisten osuus (465 oppilasta, 20,60 % kaikista raumalaisista alakoululaisista) kokonaismäärästä oli vielä suurempi yläkoululaisiin (81 oppilasta, 8 % kaikista raumalaisista yläkoululaisista) nähden.

Yleisesti järjestäjät ottavat aina vastaan uusia ideoita ja harrastuskerhoja toteutetaan resurssien puitteissa (esim. tilat, aikataulut, ohjaajat, osallistujamäärä ym.). Etenkin lyhytkestoisempia ja kokeiluluontoisia harrastuksia haluttaisiin toteuttaa enemmänkin, mutta Harrastamisen Suomen mallissa kerhojen tulee olla toiminnassa koko lukuvuoden ajan (pl. yläkouluikäisille suunnatut 1–2 viikon harrastuskokeilut). Harrastuslukkari sekä linkki kerhoihin ilmoittautumiseen löytyvät Rauman kaupungin sivuilta (Rauman kaupunki 2024a). Helmikuussa 2024 Harrastamisen Rauman malli sai myös alueellista tunnustusta, kun sille myönnettiin Satakunnan urheilugaalassa vuoden 2023 ”Harrastaminen koulupäivän yhteydessä”- palkinto (Rauman kaupunki 2024b).

4 Saavutettavuus

4.1 Saavutettavuuden käsite ja osa-alueet

Saavutettavuus viittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön järjestämiseen sekä toteutumiseen niin, että jokaisella yksilöllä on ominaisuuksistaan riippumatta mahdollisuus yhdenvertaiseen toimintaan toisten kanssa. Saavutettavuuteen kuuluu niin tiedon saanti, osallistuminen, turvallisuus kuin ystävyys-suhteetkin. Tässä apuna ovat toiset ihmiset sekä heidän ymmärryksensä ja halunsa saavutettavuuden toteutumisen tukemisessa. Loppujen lopuksi kyse on ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta. (OPH 2024, 11)

Opetushallituksen, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Likesin tuottamassa yhdenvertaisuusmateriaalissa Liikkuva opiskelu -toimintaan liittyen aihetta lähestytään Saavutettavuuden nelikenttä -työkalulla. Siinä esteettömyys ja saavutettavuus on jaettu fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen (sisältäen asenteellisen ja kulttuurisen) sekä pedagogiseen osa-alueeseen. (OPH 2024, 12)

Fyysisellä esteettömyydellä ja saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella on mahdollisuus yhdenvertaiseen toimintaan muiden kanssa riippumatta siitä, millaiset ominaisuudet ja toimintakyky hänellä on. Se voi olla huomion kiinnittämistä liikkumiseen, näkemiseen, kuulemiseen tai ymmärtämisen vaikeuksiin, kun mietitään siirtymisiä tai toimitiloja. Psyykkisen puolen toteutuessa yksilö kokee ympäristön ja ilmapiirin myönteisenä ja turvallisena. Lisäksi hän tietää, että hänestä pidetään huolta ja häntä autetaan tarvittaessa. (OPH 2024, 12)

Sosiaaliseen (+ asenteelliseen ja kulttuuriseen) osa-alueeseen taas kuuluu ajatus siitä, että jokaisen pitää voida kokea olevansa merkittävä osa yhteisöä. Kaikilla tulisi siis olla yhdenvertainen mahdollisuus olla mukana yhteisön toiminnassa sekä rakentaa kaverisuhteita. Pedagoginen alue puolestaan käsittää kaikki saavutettavuuden näkökulmat. Toiminnan pitäisi olla toteutettu niin, että se mahdollistaa jokaiselle siihen osallistumisen sekä onnistumisen kokemukset. Samoin kaikilla olisi oltava mahdollisuus vapaaseen itsensä ja ajatustensa ilmaisemiseen. (OPH 2024, 12)

4.2 Saavutettavuuden ulottuvuudet

Harrastusmahdollisuuksien saavutettavuutta lähestyttiin tässä tutkimuksessa ”Yhdenvertainen liikunnallinen lähiö”(YLLI) -nimiseen hankkeeseen liittyvän määrittelyn kautta. Näin

päätettiin toimia siitä syystä, että Rauman liikuntapalvelut työsti samaan aikaan uutta liikkumissuunnitelmaa, jonka arvioinnissa kyseistä määrittelyä käytettiin. Samalla Harrastamisen Rauman mallia oli loogista tarkastella samasta näkökulmasta. Mallin ulottuvuudet toimivat osin lomittain, joten yksittäiset saavutettavuuden haasteet ja niitä varten tehdyt toimenpiteet eivät välttämättä näy vain yhden ulottuvuuden alueella (Muukkonen, Ehnström, Hasanen, Hintsanen, Laakso, Nurmi, Pyykönen, Salmi, Salmikangas, Simula, Virmasalo & Vänttinen 2022, 26).

Saavutettavuuden yleisin ja ehkä helpoiten mitattavissa oleva ulottuvuus on maantieteellinen eli spatiaalinen saavutettavuus. Sillä viitataan paikan tai palvelun etäisyyteen käyttäjistä sekä mahdollisesti matkustamiseen kuluvaan aikaan. Fyysinen ja tekninen saavutettavuus taas liittyy esteettömyyteen eli toimenpiteisiin, joiden myötä mahdollisimman monella on mahdollisuus osallistua toimintaan eri ympäristöissä. Samalla ulottuvuuteen kuuluu fyysinen turvallisuus, jolla tarkoitetaan sitä, etteivät välineet ja ympäristö aiheuta fyysistä riskiä käyttäjälle. Teknisellä ulottuvuudella puolestaan tarkoitetaan sitä, että tilat ja välineistö ovat kaikkien käytettävissä, riippumatta kyvyistä ja osaamisesta. (Muukkonen ym. 2022, 21)

Ajallinen saavutettavuus pitää sisällään toiminnan aukioloajat ja muut ajalliset rajoitteet. Tällaisia voivat olla esimerkiksi resurssit, lait tai säännöt sekä ilmastolliset ja maantieteelliset tekijät. Yksilön näkökulmasta ajallisesti rajoittavia tekijöitä voivat olla vaikkapa työ, opiskelu tai perhe. Tämä saavutettavuuden ulottuvuus on maantieteellisen saavutettavuuden tapaan välttämätön toiminnan mahdollistava asia. Nämä kaksi ulottuvuutta kytkeytyvät monesti toisiinsa myös yksilön henkilökohtaisten resurssien myötä. Tiedollinen saavutettavuus sen sijaan toteutuu silloin, kun tietoa liikkumismahdollisuuksista voidaan saada objektiivisesti ja se on subjektiivisesti ymmärrettävissä. Tiedollisen saavutettavuuden yhdenvertaisuuden toteutumista voidaan edistää panostamalla erilaisiin tiedonvälityskeinoihin (esim. monikanavaisuus ja -kielisyys). (Muukkonen ym. 2022, 22)

Taloudellinen saavutettavuus puolestaan on harrastusten yhdenvertaisuuden näkökulmasta keskeinen tekijä, johon kietoutuvat muun muassa toimintaan, tiloihin ja välineisiin liittyvät kustannukset ja toisaalta harrastamiseen käytettävissä oleva raha. Hallinnolliseen saavutettavuuteen taas sisältyvät eri tasoiset säännöt ja määräykset, joilla rajoitetaan liikkumiseen soveltuvien palveluiden sekä ympäristöjen käyttämistä. Paikkojen aukioloajat (vrt. ajallinen saavutettavuus) ja tilojen varaaminen tietyille käyttäjäryhmälle ovat esimerkkejä

esteistä, joita erilaisilla laeilla, määräyksillä ja hallinnollisilla päätöksillä on luotu.

(Muukkonen ym. 2022, 22–24)

Kulttuuris-asenteellisella ulottuvuudella sen sijaan kuvataan toiminnan ilmapiriin lisäksi yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuuden huomioimista. Toisin sanoen toiminnan tulisi olla tasa-arvoista eikä yksilöitä tulisi syrjiä erilaisten ympäristötekijöiden (esim. ulkonäkö, uskonto, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli) perusteella. Taidollisesta saavutettavuudesta puhuttaessa esiin nousevat puolestaan paikkojen ja palveluiden saavutettavuus, huolimatta siitä, millaiset ovat yksilön fyysiset ja kognitiiviset kyvyt. Näin ollen ulottuvuudessa on lähinnä kyse osallistujan yksilöllisistä ominaisuuksista. Tätä saavutettavuuden osa-aluetta voidaan parantaa teknisillä ratkaisulla (fyysinen ja teknologinen saavutettavuus) ja toisaalta yksilöihin kohdistuvalla neuvonnalla ja ohjauksella (tiedollinen saavutettavuus). (Muukkonen ym. 2022, 24)

Mentaalinen ulottuvuus taas linkittyy psyyken toimintaan ja sitä kautta esimerkiksi yksilön arvostukseen, jaksamiseen, motivaatioon ja mahdollisiin pelkoihin toimintaa kohtaan. Se on viimeinen osa päätöksentekoprosessia, jossa ympäristöön kohdistuvat havainnot ja tulkinnat johtavat lopulta mahdollisiin aktivoiviin päätöksiin. Viimeinen saavutettavuuden ulottuvuus on sosiaalinen, joka käsittää yksilöiden ja ryhmien vuorovaikutuksessa määrittäneet tulkinnat saavutettavuudesta. Täten kyse ei ole suoranaisesti paikan tai palveluiden ominaisuuksista vaan siitä, millaisia selitystapoja ja ”sosiaalista todellisuutta” ihmiset ovat keskenään kohteen saavutettavuudesta rakentaneet. (Muukkonen ym. 2022, 24–26)

4.3 Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien saavutettavuus

Vaikka harrastamisen hyvinvointivaikutukset ovat tiedossa ja niistä keskustellaan, jotkut lapset ja nuoret jäävät siitä huolimatta ulos harrastustoiminnasta. Kaikki eivät koe harrastusta itselleen mieluisena ja etenkin yläkouluiässä sellaisen löytyminen saattaa olla hankalampaa. Harrastamattomuuteen voi kuitenkin liittyä monia kysymyksiä, joihin Harrastamisen Suomen malli on omalla toiminnallaan yrittänyt hakea vastauksia parantamalla esimerkiksi harrastusten saavutettavuutta. (Laimi ym. 2023, 23)

Kaupallisuuden sekä yhteiskunnan rakenteellisen eriytymisen myötä harrastamisen yhdenvertaisuus ei monien lasten ja nuorten kohdalla toteudu. Esimerkiksi harrastuskustannusten nousu on taannut sen, että mieluisa, hyvinvointia edistävä harrastustoiminta ei ole kaikkien lasten ja nuorten ulottuvilla. Kustannusten ohella esteeksi

harrastukselle voi nousta asuinpaikka. Etäisyys kaventaa harrastuksiin liittyviä valintamahdollisuuksia, jos kulkemiseen ja kyydin saamiseen sisältyy haasteita. Lisäksi alueellisessa palvelutarjonnassa on suuria eroja. (Tormulainen 2021b, 30–33)

Harrastamisen esteistä puhuttaessa hinnat ja välimatkat ovat todella merkittäviä ja ajankohtaisia asioita, mutta saavutettavuus pitää sisällään paljon muutakin. Harrastukseen voi kuulua vaikkapa liiallista kilpailua tai suorittamisen pakkoa, joiden myötä mieluisa toiminta muuttuu epämieluisaksi. Sen sijaan voidaan kaivata lisää yhteisöllistä tekemistä ilman suorittamisen pakkoa. (Kopomaa & Salasuo 2021, 178)

Myös ajanpuute sekä oma jaksaminen kiireen keskellä ovat mahdollisia harrastamista hankaloittavia tekijöitä, sillä harrastamiseen voi kulua paljon aikaa. Lisäksi ajan puuttuminen muuttuu sitä isommaksi esteeksi, mitä vanhemmasta lapsesta on kyse. Jotkut kunnat ovat yrittäneet ratkoa ajanpuutteen ja saavutettavuuden haasteita sovittamalla esimerkiksi koulukyytien ja harrastusten aikatauluja yhteen. Muita harrastamista estäviä seikkoja voivat olla yksilön vaatima erityinen tuki, monikulttuurinen tausta, sukupuolivähemmistöön kuuluminen tai jokin toinen yksilöllinen ominaisuus. Silti muun muassa monikulttuurisuus ja sukupuolivähemmistöt ovat jääneet harrastamiseen liittyvissä keskusteluissa selkeästi vähemmälle huomiolle. (Haanpää 2019, 44–48)

Saavutettavuus ja esteettömyys pitävät siis sisällään monenlaisia esteitä. Lapsi tai nuori voi olla estynyt harrastamaan vamman, sairauden, toimintakyvyn fyysisen tekijän tai kognitiivisten, psyykkisten tai sosiaalisten tekijöiden takia. Fyysisen toimintakyvyn rajoitusten ohella osallistuminen voi hankaloitua myös vuorovaikutustilanteisiin, oppimiseen tai muistamiseen liittyvien haasteiden myötä. Erilaiset yksilö- ja ympäristötekijät määrittävät kunkin yksilön osallistumisen laajuuden ja tason. Jälkimmäisiin sisältyy muun muassa muiden ihmisten tuki sekä asenteet. Keskeistä olisikin ymmärtää esimerkiksi harrastustoiminnan järjestämisessä toteuttavan yhdenvertaisuustyön tarkoittavan vähemmistöjen tukemisen ohella sitä, että valtaväestö totutetaan erilaisuuteen. (Pyykkönen & Rikala 2018, 15–17)

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa vuonna 2022 vastaajille esitettiin väitteitä harrastusten tavoitettavuuteen liittyen. Siinä noin neljä viidestä (81 %) 10–29-vuotiaasta (n=1 224) koki, että heidän asuinalueellaan on nuorille riittävästi harrastusmahdollisuuksia. Lähes yhtä moni (74 %) vastaajista piti niitä myös riittävän edullisina sekä asuinalueensa harrastustiloja riittävinä (74 %). Toisaalta tyytyväisyys vaihteli asuinalueittain ja

maakunnittain. Maakunnista Satakunnassa oltiin toiseksi tyytyväisimpiä (89 %) oman alueen nuorten harrastusmahdollisuuksiin. Maaseutu ympäristössä asuvat taas olivat muita useammin sitä mieltä, ettei nuorille suunnattuja harrastusmahdollisuuksia ole riittävästi, eivätkä ne ole hyvien kulkuyhteyksien varrella. Noin kuusi kymmenestä (61 %) vastaajasta oli puolestaan samaa mieltä siitä, että nuorilla on mahdollisuus tulla kuulluksi asuinalueensa harrastusmahdollisuuksiin liittyvissä asioissa. Ikäryhmittäiset erot olivat kuitenkin suuria tämänkin väittämän kohdalla. Lisäksi vastaajat arvioivat esteettömyyden huomioimista asuinalueensa harrastuksissa. Vajaa kaksi kolmannesta (61 %) näki asian toteutuneen, mutta noin joka viides (19 %) taas ei. (Tarvainen ym. 2023, 91–93)

Samat väittämät esitettiin myös 7–14-vuotiaiden huoltajille (n=472). Heidän joukossaan oli jokaisessa väittämässä lasten ja nuorten vastauksiin verrattuna enemmän erimielisyyttä. Suurimmat erot syntyivät kulkuyhteyksien (15 prosentin ero erimielisten määrässä) sekä kuulluksi tulemisen kohdalla (10 prosentin ero). Samassa tutkimuksessa kaikista vastaajista (n=771) yli yhdeksän kymmenestä (93 %) oli ainakin jokseenkin samaa mieltä mieluisimpaan harrastukseensa liittyvästä kuvauksesta ”Se on tarpeeksi lähellä”. Lisäksi noin kaksi kolmesta (67 %) koki kyseisen harrastuksen olevan edullista. (Tarvainen ym. 2023, 58, 92)

Sen sijaan vuoden 2024 kouluterveyskyselyn mukaan lähes joka neljäs (23 %) 8–9-luokkalainen koki harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana (pojat 22 %, tytöt 25 %). Raumalla vastaava luku (21 %) oli aavistuksen pienempi, mutta sukupuolten välillä ero oli suurempi (pojat 16 %, tytöt 25 %). Valtakunnallisesti suunnilleen yhtä moni (22 %) piti myös kiinnostavia harrastuksia liian kalliina (pojat 20 %, tytöt 24 %). Raumalaisista vastaajista samaa mieltä oli hieman pienempi osa (20 %), joskin sukupuolten välillä oli taas enemmän vaihtelua (pojat 16 %, tytöt 25 %). Oman asuinalueensa harrastusmahdollisuuksista taas sanoi olevansa tietoinen noin joka toinen (yht. 55 %, pojat 57 %, tytöt 53 %) vastanneista. Raumalaiset olivat tähän verrattuna tietoisempia omista harrastusmahdollisuuksistaan (yht. 62 %, pojat 59 %, tytöt 67 %). (THL 2025)

4.4 Saavutettavuus Harrastamisen Suomen mallissa

Harrastamisen Suomen mallin periaatteisiin kuuluu se, että jokaisen lapsen ja nuoren tulee voida osallistua harrastustoimintaan mahdollisimman helposti. Tällöin harrastamisen esteeksi eivät saa nousta asiat, kuten perheen taloudellinen tilanne, mahdolliset toimintarajoitteet/tuen tarpeet tai äidinkieli. Saavutettavasta ja esteettömästä harrastustoiminnasta hyötyvät kaikki harrastajat. (Harrastamisen Suomen malli 2023e)

Yksi konkreettinen toimenpide toiminnan saavutettavuuden edistämiseksi oli vuosina 2023–2024 toteutettu Saavutettava Harrastamisen Suomen malli (SHSM) -hanke, jota koordinoi Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ja rahoitti opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeen päämääränä oli viedä eteenpäin kaikille harrastuksen järjestäjille soveltuvaa yhteistä harrastamisen saavutettavuusmerkkiä. SHSM-hanke piti sisällään viestinnällisen osuuden, jolla pyrittiin lisäämään tietoisuutta sekä merkin käyttöä toimintaa järjestävien tahojen keskuudessa. Lisäksi siihen kuului verkkokoulutus, jonka avulla harrastustoimijat pystyivät kehittämään omaa osaamistaan saavutettavuuden eri osa-alueiden parissa. Edellä mainittujen toimien ohella hankkeen tavoitteena oli lisätä yleistä keskustelua sekä tietoisuutta lasten ja nuorten harrastustoiminnan saavutettavuudesta. (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2023)

Osana hanketta lanseerattiin myös Saavutettavampi harrastus -suositukset ja -merkki. Suositusten tarkoituksena on parantaa harrastusten saavutettavuutta ja sen toteutumista mahdollisimman kattavasti sekä monipuolisesti. Tämä vaatii harrastuksen järjestäjiltä moninaisuuden ymmärtämistä ja sen huomioimista omassa toiminnassaan. Suositukset perustuvat ihmisoikeussopimukseen ja lainsäädäntöön sekä monialaiseen yhteiskehittämiseen ja kokemuksiin toimivista ratkaisuista. Suosituksia on yhteensä 18 ja ne on jaettu viiteen osaan: yleiset periaatteet (5 suositusta), saavutettavuutta edistävät toimintatavat (6), toimintaympäristön esteettömyys ja saavutettavuus (1), saavutettava viestintä (4) sekä taloudellinen saavutettavuus (2). Saavutettavampi harrastus -merkki puolestaan on kaikille harrastustoimijoille suunnattu asennemerkki, jota suositukseen sitoutuvien organisaatioiden on mahdollista käyttää viestinnässään osoittaakseen tahtotilaansa ja toimiaan saavutettavuuden huomioimisessa. (Harrastamisen Suomen malli 2024b)

5 Tutkimustehtävä

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhoja sekä niiden saavutettavuutta niihin lukuvuoden 2023–2024 aikana osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta. Kyselyn avulla haluttiin ensinnäkin selvittää kerhoihin osallistumisen syitä. Toisena kiinnostuksen kohteena oli se, millaisena toiminta on näyttäytynyt lasten ja nuorten näkökulmasta. Tätä kysymystä arvioitiin harrastuskerhoihin liittyvien väitteiden sekä osallistujien toiminnalle antaman kokonaisarvosanan kautta. Kolmas kysymys liittyi harrastusten saavutettavuuteen ja siihen, miten osallistujat kokivat sen eri ulottuvuuksien toteutuneen. Lisäksi tutkittiin sitä, miten edellä mainittuihin kysymyksiin liittyvät tulokset erosivat tutkimuksessa käytettyjen selittävien muuttujien (vastaajan sukupuoli, luokka-aste ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen) mukaan.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitkä ovat olleet osallistujien kannalta merkittävimmät syyt osallistua Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhoihin?
2. Millaisia kokemuksia mallin mukainen toiminta on tarjonnut siihen osallistuneille lapsille ja nuorille?
3. Miten saavutettavuuden eri ulottuvuudet ovat toteutuneet harrastuskerhotoiminnassa osallistujien näkökulmasta?
4. Miten osallistumisen merkittävimmät syyt, mallin tarjoamat kokemukset ja saavutettavuuden ulottuvuuksien toteutuminen erosivat sukupuolen, luokka-asteen ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan?

6 Tutkimusmenetelmät

6.1 Tutkimusote

Tutkimusotteella viitataan yleisiin tieteen sääntöihin siitä, a) mitä tulisi tutkia, b) millä tavoin, c) millaisilla menetelmillä tietoa tulisi hankkia sekä d) miten hankittu tieto tulisi organisoida, jotta tutkimuksen voidaan todeta olevan oikea ja hyväksytty. Perinteisesti kasvatustieteissä on puhuttu positivistisesta ja hermeneuttisesta tutkimusotteesta. Näistä kahdesta tieteenfilosofiaan perustuvasta tyypestä ensimmäinen edustaa määrällistä ja jälkimmäinen laadullista lähestymistapaa. Uudemmassa tarkastelussa tutkimukselliset lähestymistavat jaetaan kvantitatiiviseen eli määrälliseen ja kvalitatiiviseen eli laadulliseen. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 31–32)

Tutkimusotteen ja lähestymistavan valintaan vaikuttavat muun muassa tutkimuksen kohteena olevan ilmiön luonne. Kvantitatiivisessa lähestymistavassa pyritään tutkittavien ilmiöiden kvantifioimiseen, joten se edellyttää menetelmiä, joilla saatu tieto on määrällistettävissä. Tämän jälkeen muuttujia pystytään käsittelemään erilaisilla tilastomatematisilla menetelmillä. Määrällisessä tutkimuksessa pyritään myös objektiivisuuteen ja siinä korostetaan voimakkaasti luotettavuutta. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 37–38) Tämän tutkimuksen ote on positivistinen ja lähestymistapa kvantitatiivinen, jota edustavat kyselylomake, saatujen vastausten tilastollinen käsittely sekä tulosten esittäminen kuvioiden muodossa.

Tutkimusotteeseen ovat vahvasti sidoksissa myös erilaiset tutkimustyytit. Sen valitsemiseen vaikuttavia tekijöitä ovat tutkimusote, tutkimuksen tavoite, tutkimuksen aihepiiri, tutkimusolosuhteet sekä tutkimusmenetelmät. Tutkimustyyppinä voidaan ryhmitellä eri tavoin ja niiden kirjo on kasvanut laadullisen tutkimuksen kehittymisen myötä. Yksi tapa on luokitella tutkimustyytit ei-kokeellisiin ja kokeellisiin tutkimuksiin. Ei-kokeellisiin tutkimuksiin ei sisälly muuttujien säätelyä eikä manipulointia. Lisäksi tutkimusjoukkoa ei jaeta koe- ja kontrolliryhmiin. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 91–92, 94) Tämä tutkimus on tyypiltään ei-kokeellinen.

Yksi ei-kokeellisen tutkimuksen muodoista on survey-tutkimus. Siinä tutkitaan pieniä tai isoja populaatioita, joista valitaan tutkittavia otoksia. Tästä syystä siitä käytetään myös käsitettä otos-survey (sample survey). Tällaisen tutkimuksen kohteena on yleensä jonkin populaation ominaisuudet ja sillä pyritään selvittämään käytännönläheisiä ongelmia. Samoin

tutkimusasetelma on selkeä, sillä kaikki muuttujat ovat samanarvoisessa asemassa. Survey-tutkimus voi olla tiedon luonteeseen perustuen joko kuvailevaa eli deskriptiivistä, vertailevaa eli komparatiivista tai selittävää eli analyttistä. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 95–96) Tämä tutkimus voidaan määritellä survey-tutkimukseksi, joka on luonteeltaan deskriptiivinen ja komparatiivinen. Tutkimuksen avulla pyritään kuvailemaan ilmiötä (Harrastamisen Rauman malli) peruskysymysten kautta (mikä, kuka, miksi, miten, missä, milloin) sekä toisaalta vertailemaan tuloksia sukupuolen, luokka-asteen ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan.

6.2 Aineiston keruu

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin internetkyselyä. Sen avulla tietoa saadaan kerättyä nopeasti ja menetelmää on paras hyödyntää silloin, kun on mahdollista saada edustava otos. Vastausten tallentuessa tietokantaan aineistoa pystytään käsittelemään tilasto-ohjelmistolla välittömästi keruuvaiheen jälkeen. (Heikkilä 2014, 66) Muodoltaan kysely voi olla joko avoin, suljettu tai niin kutsuttu sekamuoto. Avoimella kyselyllä tarkoitetaan lomaketta, jossa vastaus kirjoitetaan omin sanoin siihen varattuun kohtaan. Suljetussa kyselyssä taas vastaaja valitsee kiinteistä vastausvaihtoehdoista. Sekamuotoinen kysely puolestaan on yhdistelmä edellä mainituista. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 130–131) Tässä tutkimuksessa käytetty kysely sisältää sekä avoimia että suljettuja kohtia, mutta analysoinnin kohteena olleet kysymykset olivat kaikkia suljettuja. Kyselylomake luotiin Webropolilla, joka on kysely- ja raportointisovellus.

Kysely on yksi survey-tutkimuksen keskeisistä menetelmistä. Sen avulla voidaan tehokkaasti ja suhteellisen vähällä vaivalla kerätä laajakin aineisto ja kysyä samanaikaisesti monia eri asioita. Lisäksi kyselyn eduiksi voidaan laskea se, että aikataulu ja kustannukset ovat melko tarkasti hahmotettavissa. Muita hyviä puolia ovat valmiiksi kehitetyt tiedon käsittelyyn liittyvät tilastolliset analysointitavat ja raportointimuodot. Muutenkin saadun aineiston käsittely ja analysointi on nopeaa, jos lomake on suunniteltu huolellisesti. Tämä vaatii tutkijalta kuitenkin aikaa ja tietotaitoa. Muita kyselyyn liittyviä haasteita voivat olla esimerkiksi seuraavat: miten hyvin vastaajat ovat perillä asiasta, miten vakavasti he ovat suhtautuneet kyselyyn tai ovatko annetut vastausvaihtoehdot olleet onnistuneita? Myös kato eli kyselyyn vastaamattomuus voi muodostua potentiaaliseksi ongelmaksi. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2014, 193–195)

Tämän tutkimuksen kyselylomaketta (Liite 1) testattiin toukokuun 2024 alussa lähettämällä se kolmelle potentiaaliselle vastaajalle. Seuraavalla viikolla lähetettiin varsinainen kysely saatekirjeineen (Liite 2) Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhoihin osallistuvien lasten huoltajille sähköpostitse. Lähettäminen tapahtui Lyyti-tapahtumanhallintajärjestelmän kautta, josta osallistujien yhteystiedot löytyivät. Kyselyyn haluttiin vastaavan lapsen/nuoren yhdessä huoltajan tai muun aikuisen kanssa. Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa, jonka jälkeen kaikille lähetettiin vastausmuistutus.

Vaikka kyselylomake olisi tehty huolellisesti, sitä tulee testata etukäteen kohdejoukon edustajilla. Näin saadaan tietoa muun muassa siitä, ovatko kysymykset ja ohjeet olleet selkeitä ja yksiselitteisiä sekä miten vastausvaihtoehdot ovat toimineet sisällöllisesti. Esitestauksen jälkeen lomaketta voidaan vielä muokata esimerkiksi rakenteen, muotoilujen, vastausvaihtoehtojen tai kysymysten järjestyksen osalta. Tutkimuslomakkeen yhteydessä lähetettävän saatekirjeen tehtävänä on puolestaan antaa tietoa tutkimuksen taustasta ja siihen vastaamisesta. Lisäksi sen avulla motivoidaan vastaajaa lomakkeen täyttämiseen. (Heikkilä 2014, 58–59) Tutkimuksessa käytettävän menetelmän esitestaus/esikoe on tarpeen tehdä varsinkin silloin, kun mittausväline on tutkijan itse laatima tai kun käytössä on uusi tai vieras menetelmä. Esitestaus ja varsinainen aineistonkeruu eivät saa olla ristiriidassa keskenään, vaan ensimmäisen tulee muistuttaa sekä palvella jälkimmäistä niin hyvin kuin mahdollista. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 127)

Kyselyyn vastanneiden kesken arvottiin Rauman kaupungin liikuntatoimen puolesta tuotepalkinto, minkä toivottiin lisäävän motivaatiota vastata kyselyyn. Tästä huolimatta tutkimuksen riskinä oli se, että vastausmäärä jää pieneksi tai että vastaajat eivät anna lupaa vastaustensa tutkimuskäyttöön. Kyselyyn vastanneilta pyydettiin tutkimuslupa kyselyn alussa ja saatekirjeeseen liitettiin tietosuojailmoitus (Liite 3). Vastaajia informoitiin myös siitä, että kyselytietoja käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksilöitä ole tunnistettavissa tutkimuksessa. Lisäksi Rauman kaupungille tehtiin opinnäytetyö-/tutkimuslupahakemus (Liite 4) ennen tutkimuksen toteuttamista.

Kyselylomakkeen (Liite 1) ensimmäisessä kohdassa kysyttiin lupaa käyttää vastauksia osana aiheesta tehtävää tutkimusta. Kysymysten 2–4 avulla selvitettiin taustamuuttujia (lapsen/nuoren luokka-aste, sukupuoli ja koulu). Kysymykset 5–11 taas liittyivät Harrastamisen Rauman mallin kerhoihin. Vastaajia pyydettiin kertomaan, mihin harrastuskerhoon he olivat osallistuneet (kysymys 5), mitä kautta he olivat saaneet tiedon

harrastuksesta (kysymys 6) sekä miten paljon eri tekijät vaikuttivat harrastuskerhoon osallistumiseen (kysymys 7). Lisäksi he vastasivat kerhoon liittyviin väittämiin (kysymys 8) ja arvioivat sitä, miten saavutettavuuden eri ulottuvuudet toteutuivat harrastuksen osalta (kysymys 9). Lopuksi he antoivat vielä kokonaisarvosanan harrastuskerholle (kysymys 10) sekä halutessaan avointa palautetta toiminnasta (kysymys 11). Viimeinen kohta (kysymys 12) koski sitä, osallistuuko lapsi/nuori muuhun organisoituun harrastustoimintaan Harrastamisen Rauman mallin kerhojen lisäksi. Tähän tutkimukseen ei otettu mukaan kaikkia lomakkeen kysymyksiä, vaan osa niistä jäi pelkästään Rauman kaupungin käyttöön. Tässä tutkimuksessa keskityttiin analysoimaan kysymyksiä 2, 3 ja 12 (selittävät muuttajat) sekä 7, 8, 9 ja 10 (selitettävät muuttajat)

6.3 Aineiston kuvaaminen

Tämän tutkimuksen perusjoukko koostui Rauman Harrastamisen mallin harrastuskerhoihin lukuvuonna 2023–2024 osallistuneista lapsista ja nuorista. Syyskaudella osallistujia oli noin 250 ja keväällä hieman yli 400. Kysely lähetettiin jokaiselle Harrastamisen Rauman mallin kerhoihin keväällä 2024 osallistuneelle lapselle/nuorelle ja heidän huoltajalleen, joita oli yhteensä 416. Vastauksia saatiin kaikkiaan 79 kappaletta, mikä oli 19 prosenttia kaikista kerhoihin osallistuneista. Tässä on kuitenkin syytä huomioida, että jotkut kyselyyn vastanneista osallistuivat useampaan kuin yhteen harrastuskerhoon. Lisäksi samassa asuintaloudessa saattoi olla useampia kerhoihin osallistuvia, mutta kyselyyn vastattiin vain kerran. Kyselyyn vastanneita oli kokonaisuudessaan 80, joista yksi ei antanut lupaa vastaustensa käyttöön tutkimustarkoituksessa.

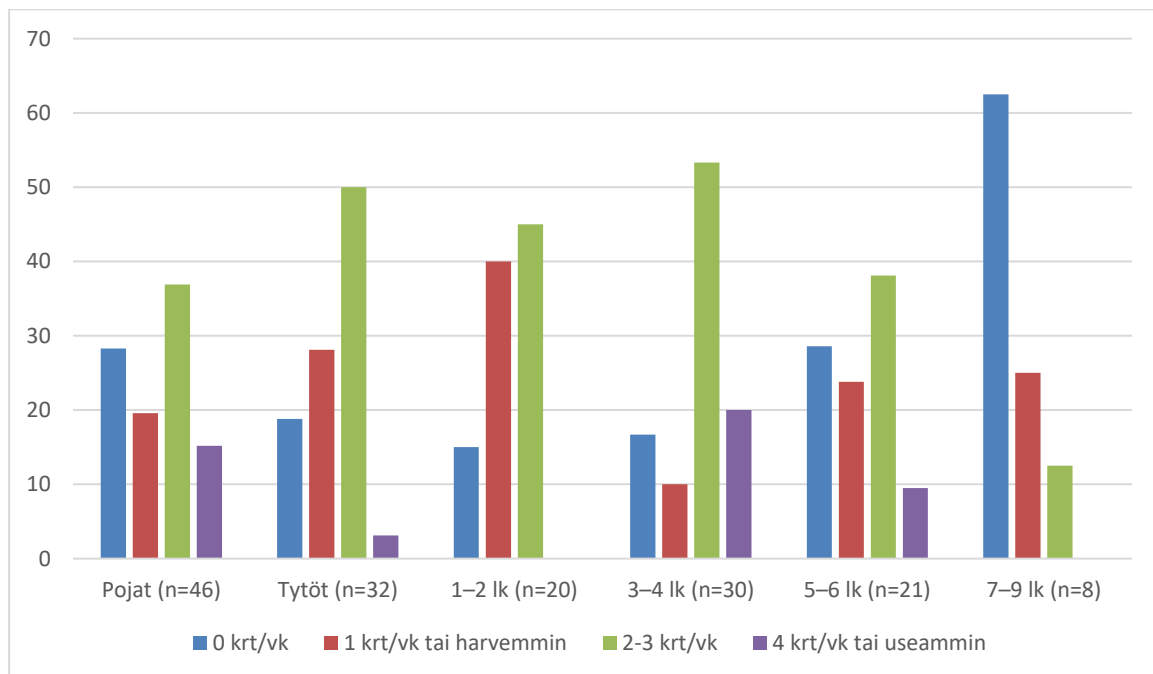
Tutkimusjoukon valinta pohjautuu tutkimuksen tavoitteisiin ja siihen, millaisiin yksiköihin eli alkioihin kiinnostus kohdistuu. Tämä kohdejoukko, josta tietoa halutaan, muodostaa tutkimuksen perusjoukon eli populaation. Kokonaistutkimuksessa pystytään tutkimaan kaikki perusjoukon yksiköt. Näin kannattaa menetellä, jos perusjoukko on pieni. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa yleensä joka kerta, jos yksiköitä on alle sata ja varsinkin kyselytutkimusten kohdalla jopa 200–300. Usein perusjoukko on kuitenkin liian suuri kaikkien yksiköiden tutkimiseen ja on tyydyttävä osajoukkojen tarkastelemiseen. Tällöin puhutaan otantatutkimuksesta. Otoksen pitää olla edustava pienoiskuva perusjoukosta eli sen tulee vastata perusjoukkoa tutkittavien ominaisuuksien osalta. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 118; Heikkilä 2014, 31)

Vastaajista (n=79) noin joka neljäs (25,3 %) luokka-aste oli 1–2, reilun kolmasosan (38,0 %) 3–4, noin joka neljäs (26,6 %) 5–6 sekä noin joka kymmenennen (10,1 %) 7–9 (taulukko 1). Vastaajien joukossa oli hieman enemmän poikia (58,2 %) kuin tyttöjä (40,5 %). Yksi vastaajista ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Vajaa puolet vastaajista (43 %) kertoi osallistuvansa Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhojen lisäksi johonkin muuhun organisoituun harrastustoimintaan (esim. seuran järjestämään) 2–3 kertaa viikossa. Lähes joka neljäs (24,1 %) puolestaan ei ollut mukana missään muussa organisoidussa harrastustoiminnassa. Suunnilleen yhtä moni (22,8 %) puolestaan osallistui vastaavaan toimintaan kerran viikossa tai harvemmin ja noin joka kymmenes (10,1 %) neljästi viikossa tai useammin.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden jakaantuminen luokka-asteen, sukupuolen ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan.

Muuttuja	Vastauksia yhteensä (n)	Osuus kaikista vastaajista (%)
Luokka-aste		
1–2 lk	20	25,3
3–4 lk	30	38,0
5–6 lk	21	26,6
7–9 lk	8	10,1
Yhteensä	79	100
Sukupuoli		
Pojat	46	58,2
Tytöt	32	40,5
En halua sanoa	1	1,3
Yhteensä	79	100
Muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen		
Ei osallistu	19	24,1
Kerran viikossa tai harvemmin	18	22,8
Kaksi tai kolme kertaa viikossa	34	43,0
Neljästi viikossa tai useammin	8	10,1
Yhteensä	79	100

Kun tarkasteltiin sukupuolten välisiä eroja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisessa, huomattiin että pojat jakautuivat tyttöjä tasaisemmin eri kategorioihin (kuvio 1). Poikien joukossa oli tyttöihin verrattuna suhteellisesti enemmän sekä kokonaan harrastamattomia että erittäin aktiivisesti (4 krt/vk tai useammin) harrastavia. Tytöistä taas puolet osallistui muuhun organisoituun harrastustoimintaan 2–3 kertaa viikossa. Luokka-asteiden vertailussa harrastaminen oli aktiivisinta 3.–4.-luokkalaisten keskuudessa ja vähäisintä yläkoululaisilla. Toki täytyy huomioida, että jälkimmäinen ryhmä jäi tässä kyselyssä määrältään todella pieneksi (8 kpl), joten kunnollisia johtopäätöksiä ei voida heidän osaltaan tehdä. Lisäksi harrastamisen määrä nousi luokka-asteen myötä.

Kuvio 1. Muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen luokka-asteen ja sukupuolen mukaan (n=79) (%).

6.4 Aineiston analyysi

Tässä tutkimuksessa käytettiin tilastollisia menetelmiä ja aineistoa analysoitiin IBM SPSS Statistics 29 -tilastointiohjelmalla (IBM Corp., 2020). Tulosten havainnollistamisessa käytettiin kuvioita ja taulukoita. Tuloksista laskettiin frekvenssejä ja prosenttijakaumia sekä tehtiin vertailuja tutkimuksessa käytettyjen selittävien muuttujien (luokka-aste, sukupuoli, muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen) pohjalta. Tämän jälkeen tuloksia analysoitiin ristiintaulukoinnilla sekä khiin neliö -testillä. Edellä mainittujen testien kautta yritettiin varmistaa, etteivät havaitut erot olisi sattumanvaraisia. Ristiintaulukoinnilla voidaan

selvittää kahden eri muuttujan yhteyttä toisiinsa (Heikkilä 2010, 198). Menetelmää hyödynnetään usein luokitteluasteikollisten muuttujien välisten riippuvuuksien tarkasteluun (Karjalainen 2010, 121) ja sitä käytetäänkin esimerkiksi ikä- ja sukupuolimuuttujien analysoimiseen ja ristiin luokitteluun (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2020, 166).

Aineiston keräämisen jälkeen se tulee muuttaa analysoitavaan muotoon, tilastomatemaattisia analyyseja varten numeeriseksi. Aineistoa käsiteltäessä tulee ottaa huomioon myös kunkin analyysimenetelmän erityispiirteet. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 53) Aineiston analysointiin on erilaisia keinoja. Selittämiseen tähtäävä lähestymistapa nojaa usein tilastolliseen analyysiin ja päätelmien tekoon, kun taas ymmärtämistä tavoittelevassa lähestymistavassa korostuu yleensä laadullinen analyysi. Oleellisinta on käyttää sellaista analyysitapaa, jolla saa parhaiten vastauksen ongelmaan tai tutkimustehtävään. (Hirsjärvi ym. 2014, 224)

Ristiintaulukoinnin ohessa tehtiin aina khiin neliö -testi, jonka myötä pystyttiin arvioimaan ryhmien välisten tilastollisten erojen merkitsevyyttä. Testiä käytetään, kun halutaan selvittää muuttujien välisiä yhteyksiä. Yhdistämällä ristiintaulukointi ja khiin neliö -testi ei voida tehdä suoria syy -seuraus päätelmiä, vaan kuvailla muuttujien välistä suhdetta. Kun khiin neliö -testillä saatu p-arvo on 0,05 tai pienempi, voidaan tulosten tulkita olevan tilastollisesti merkitseviä. Saatu p-arvo ei silti ole suoranaisten kuvausten muuttujien välisistä eroista tai samankaltaisuuksista. Se on pikemminkin todennäköisyysarvo, jota voidaan käyttää mahdollisten virhepäätelmien tulkitsemiseen tarkasteltaessa saatuja tuloksia. (Tähtinen ym. 2020, 40–41, 166–167)

Riippuvuuksien voimakkuuden mittaamiseen käytettiin puolestaan Cramérin V -arvoa, joka saa arvon väliltä 0,00–1,00. Yhteys muuttujien välillä on sitä voimakkaampi, mitä lähemmäksi arvoa yksi tullaan. Yhteys on voimakkuudeltaan olematon tai hyvin heikko V-arvon ollessa alle 0,10. V-arvon ollessa vähintään 0,10 puhutaan voimakkuudeltaan heikosta yhteydestä muuttujien välillä. Kohtalaisen voimakas yhteys taas saavutetaan V-arvon ollessa vähintään 0,30. Muuttujien välillä vallitsee voimakas yhteys, mikäli V-arvo on 0,50 tai enemmän. Khiin neliö -testi sekä Cramerin V-arvo ovat yhdessä toimivia ja yleisiä suureita, joita käytetään muuttujien välisten yhteyksien ja niiden voimakkuuksien kuvaamiseen etenkin kasvatustieteellisen ja yhteiskunnallisen tutkimuksen parissa. (Tähtinen ym. 2020, 169)

Tässä tutkimuksessa vertailtavia selittäviä muuttujia olivat vastaajien luokka-aste, sukupuoli sekä muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen. Luokka-asteen osalta

analysoinnin ulkopuolelle jätettiin 7–9-luokkalaiset (vain 8 vastausta) ja sukupuoliä vertailtaessa yksi ”en osaa sanoa”-vastaus koodattiin pois. Lisäksi muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen-muuttujan vastaukset ryhmiteltiin uudestaan niin, että kolmas (”2 tai 3 krt viikossa”) ja neljäs (”4 krt viikossa tai useammin”) vastausvaihtoehto yhdistettiin samaksi kategoriaksi (”2 krt viikossa tai useammin”). Tämä tehtiin siitä syystä, että ”4 kertaa viikossa tai useammin”-vastauksia oli vain 8 kappaletta.

Kun halutaan tarkastella muuttujien välisiä yhteyksiä ja ryhmien välisiä eroja, ristiintaulukointi, khiin neliö -testi ja Cramérin V -arvo toimivat hyödyllisinä analyysimenetelminä. Samalla niiden käyttöön liittyy joitakin rajoitteita. Ristiintaulukointi huomioi kerrallaan vain kahden muuttujan välisen suhteen, joten analysoinnin ulkopuolelle jää muiden tekijöiden samanaikaiset vaikutukset. Khiin neliö -testi puolestaan keskittyy tilastollisen merkitsevyyden mittaamiseen, mutta se ei kerro yhteyden suuntaa eikä tarkempaa vaikutuksen laatua. Cramérin V -arvon avulla taas voidaan arvioida yhteyden voimakkuutta, joskaan sen pohjalta ei kyetä erottelemaan yksittäisten muuttujien vaikutusta tai vakioimaan muiden tekijöiden vaikutusta. (Valli & Aaltola 2018, 100.)

6.5 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on huomioitava monien eri tekijöiden vaikutukset. Tarkastelun tulee kohdistua niin mittavälineeseen eli instrumenttiin kuin koko tutkimukseenkin. Mittausmenetelmien osalta tämä tarkoittaa mittarin ominaisuuksien tarkastelemista ja tutkimuksen kohdalla huomio kiinnittyy siihen, kuinka käyttökelpoista, pätevää sekä yleistettävää saatu tieto on. Mittavälineen luotettavuuteen sisältyy mittarin reliabiliteetti eli mittausvirheettömyys ja validiteetti eli pätevyys. Edellä mainitut käsitteet ovat yhteydessä toisiinsa: korkea validiteetti on edellytys luotettavalle mittaukselle ja sitä vahvistaa korkea reliabiliteetti. Silti korkea reliabiliteetti ei välttämättä takaa hyvää validiteettia. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 151)

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellessa esiin nousevat yleensä käsitteet sisäinen ja ulkoinen validius, reliaabelius sekä objektiivisuus. Sisäinen validius puretuu siihen, onko tutkimuksen tulos seurausta testattavana olevasta ohjelmasta tai menettelytavoista. Ulkoinen validius puolestaan viittaa saatujen tulosten yleistettävyyteen tai siihen, kuinka hyvin niiden perusteella muodostetut oletukset ja käsitteet voidaan siirtää eri kontekstiin tai koskemaan toisia ryhmiä. Tutkimuksen reliaabelius taas koskee tulosten pysyvyyttä samana silloin, kun tutkimuksen koehenkilöryhmä ja konteksti pysyvät samana tai

vastaavana. Objektiivisuuden arviointiin liittyy kysymys siitä, missä määrin tutkimuksen tulokset selittyvät tutkittavien ominaisuuksilla ja kontekstilla, eivätkä tutkijan harhoilla, kiinnostuksen kohteilla, motivaatiolla tai näkökulmilla. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 163–164)

Kyselytutkimuksen validiteetti korostuu siinä, miten hyvin tutkimuksessa käytetyt kysymykset kohdistuvat tutkimusongelmien ratkaisemiseen (Heikkilä 176–177). Tässä tutkimuksessa mittarin luotettavuuden lisäämiseksi suoritettiin kyselylomakkeen esitestaus. Tämä tapahtui lähettämällä kysely kolmelle potentiaaliselle vastaajalle. Vastausten perusteella pohdittiin lomakkeen toimivuutta etenkin tulosten analysoinnin näkökulmasta. Kyselyyn ei tehty muutoksia esitestauksen perusteella.

Jälkeenpäin voidaan todeta, että kysymyksiin 7–9 olisi pitänyt asettaa keskimmäiseksi vaihtoehdoksi Likert-asteikon mukainen ”ei samaa eikä eri mieltä”-vaihtoehto ”en osaa sanoa”-vaihtoehdon sijaan. Tällöin ”en osaa sanoa”-vaihtoehto olisi sijoitettu viimeiseksi vaihtoehdoksi tai otettu kokonaan pois. Toki voi olla, että nyt keskimmäisen vastausvaihtoehdon valinneet olisivat valinneet keskimmäisen siinäkin tapauksessa. Vaihtoehdot kerrottiin vain kysymyksen alussa, joten osa on voinut pitää keskimmäistä ”en osaa sanoa”-vaihtoehtoa niin sanotusti neutraalina vaihtoehtona (mitä sen oli tarkoitus ollakin, mutta eri nimellä). ”En osaa sanoa”-vaihtoehto keräsi kuitenkin sen verran monta vastausta eri kysymyksissä, ettei niitä ollut järkevää koodata pois tuloksia käsitellessä. Muutoin vastausmäärät olisivat jääneet merkittävästi pienemmiksi. Samalla tämä tarkoitti sitä, ettei aineistolle ollut mielekästä tehdä keskiarvoihin perustuvia tilastollisia testejä (esim. yksisuuntainen varianssianalyysi), joita alun perin suunniteltiin käytettäväksi.

Kysely perustui osin samantyyliisiin kysymyksiin, joita on aiemmin käytetty muissa kaupungeissa tehdyissä palautekyselyissä Harrastamisen Suomen malliin liittyen. Tämä lisää mittarin validiutta ja valmiin mittarin myötä tutkimus olisi toistettavissa täysin samanlaisena. Tämä oli kuitenkin ensimmäinen kerta, kun kyseinen kyselylomake oli käytössä, joten sen toimivuudesta ei voitu aikaisemman kokemuksen puuttuessa olla varmoja.

Toisaalta tutkimuksen ulkoista validiteettia voi heikentää se, että kohdehenkilöistä merkittävä osa jättää vastaamatta tai ei anna lupaa vastausten käyttöön tutkimustarkoituksessa. Siinä tapauksessa tulosten yleistettävyyys perusjoukon osalta heikkenee. Tilannetta niiden avulla pystytään joka tapauksessa kuvaamaan. Tutkimuksessa käytetyn otoksen tulokset tulisivat sopia koko perusjoukon mittaustuloksiin. Otos myös kuvaa perusjoukkoa sitä

todennäköisemmin, mitä suurempi otos on kyseessä. Lisäksi aineistoa jaoteltaessa esimerkiksi sukupuolen tai iän perusteella, tulee jokaisen ryhmän olla otoskooltaan riittävän suuri.

(Heikkilä 2014, 40.) Tässä tutkimuksessa perusjoukko koostui Harrastamisen Rauman mallin harrastustoimintaan keväällä 2024 osallistuneista lapsista ja nuorista. Heitä oli yhteensä 416, joista tutkimukseen osallistui 79 eli tutkimuksen vastausprosentiksi muodostui noin 19. Otos kuvaa perusjoukkoa kohtalaisesti, mutta se olisi saanut olla tutkimuksen luotettavuuden kannalta suurempikin, samoin useiden ryhmien (luokka-aste, muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen) otoskoot, jotka olivat parinkymmenen luokkaa.

Myös tutkimusaineiston keruussa voi joskus tapahtua virheitä, jotka heikentävät tutkimuksen luotettavuutta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi käsittely-, otanta-, mittaus-, peitto- sekä katovirheet. Lisäksi vastaajien mahdollinen valehteleminen (esim. asioiden kaunistelu tai vähättely) vaikuttaa luotettavuuteen heikentävällä tavalla. (Heikkilä 2014, 176–177) Tässä tutkimuksessa käytettiin Webropol -kyselyä, joten varmuutta vastaajien rehellisyydestä ei ole. Vastaajia kuitenkin informoitiin siitä, että kyselyyn vastataan nimettömästi eikä yksilöitä ole tunnistettavissa vastausten perusteella. Tämä voi mahdollisesti vähentää tarvetta valehteluun. Myöskään siitä ei voida olla varmoja, ovatko vastaajat olleet huolellisia vastatessaan tai onko kysymykset ymmärretty oikein. Kyselyssä ja saatekirjeessä kerrottiin, että lapsen/nuoren tulisi vastata kyselyyn yhdessä huoltajan tai muun aikuisen kanssa. Silti ei ole varmaa, ovatko molemmat osapuolet osallistuneet lomakkeen täyttämiseen. Esimerkiksi kysymyksessä numero 7 saavutettavuuden ulottuvuuksia voi olla vaikea ymmärtää, vaikka niitä onkin sanallisesti avattu kysymyksen yhteydessä.

6.6 Eettisyys

Eettisyyden tarkastelu kuuluu tutkimuksen välttämättömiin ehtoihin ja se on oleellinen osa hyvää ja luotettavaa tutkimuksen toteutusta. Eettiset periaatteet tulisikin näkyvästi huomioida jokaisessa tutkimusprosessin vaiheessa (esim. aineiston keruu, tulkinta, raportointi ja säilyttäminen). (Tähtinen ym. 2020, 57–58) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaan tutkimustyön sekä tulosten tallentamisen ja arvioinnin tulee olla rehellistä, huolellista ja tarkkaa. Tutkimuksen toteutuksessa on käytettävä asianmukaisia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Myös saatujen aineistojen säilyttämisessä ja tallentamisessa on syytä noudattaa tieteelliselle tiedolle asetettuja vaatimuksia. Lisäksi muihin tieteellisiin tutkimuksiin tulee viitata oikeaoppisesti. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 6)

Tätä tutkimusta on pyritty tekemään mahdollisimman rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Kyselyaineisto on siirretty Webropolista suoraan IBM SPSS Statistics 29 -ohjelmaan (IBM Corp., 2020). Ainoa aineistolle ennen siirtoa tehty muokkaus oli se, että siitä suodatettiin pois yhden vastaajan lomake, koska siinä ei annettu lupaa tutkimuskäyttöön. Tutkimusaineistoa ei ole luovutettu kenellekään ulkopuoliselle ja se on ollut vain tutkimuksen tekijän sekä Rauman kaupungin liikuntapalveluiden käytössä. Tutkimuksen tekijä tulee poistamaan käytössä olleen aineiston omalta laitteeltaan tutkimuksen valmistuttua. Kuten aiemmin mainittiin, tutkimuksen tekijä toimii ohjaajana kahdessa Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhossa, mutta aihetta on lähestytty mahdollisimman neutraalisti.

Tutkimus tulee suorittaa noudattamalla hyvään tieteelliseen käytäntöön liittyviä ohjeita. Tämä on edellytyksenä tutkimuksen eettiselle hyväksyttävyydelle ja luotettavuudelle sekä tulosten uskottavuudelle. Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa eettisiin periaatteisiin kuuluu kunnioittaa yksilön itsemääräämisoikeutta ja vapautta päättää tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimuksen ei tule vahingoittaa tutkittavaa ja samalla sen tulee kunnioittaa hänen yksityisyyttänsä sekä tietosuojansa. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 6–8)

Tutkimukseen osallistumisen on perustuttava tutkittavan vapaaehtoiseen halukkuuteen eikä häntä saa pakottaa siihen. Tutkittavalla on aina oltava mahdollisuus halutessaan tutkimuksen keskeyttämiseen, ilman että hänen täytyisi esittää mitään tarkempaa syytä asialle. Lisäksi häntä pitää informoida tutkimuksen tavoitteista sekä siitä, miten kerättyä aineistoa jatkossa käsitellään. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 8–9) Tässä tutkimuksessa käytetyssä kyselyssä ja sen yhteydessä lähetetyssä saatekirjeessä kerrottiin vastaajille kyselyn tarkoituksesta sekä vastausten käytöstä vain tutkimustarkoituksessa. Kyselyyn osallistuminen tapahtui vapaaehtoisesti vastaajille lähetetyn linkin kautta.

Yleisenä pyrkimyksenä on vaalia tutkimukseen osallistuvien yksityisyyttä. Tutkimuksessa saadut tiedot eivät saa tulla julki niin, että vastaajat olisivat niiden perusteella tunnistettavissa. Jos tutkimusta ei pystytä näin toteuttamaan, ei vastaajille voida myöskään luvata tunnistamattomuutta. Lisäksi tutkittavien tulee olla tietoisia siitä, missä tarkoituksessa heidän antamia tietoja ja vastauksia käytetään. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 12–13) Tässä tutkimuksessa aineisto kerättiin Webropol-kyselyllä, joka lähetettiin osallistujien huoltajien sähköpostiin Lyyti-palvelun kautta. Siinä ei kysytty vastaajien henkilötietoja (esim. osoite, henkilötunnus). Tutkittavia informoitiin siitä, että vastaaminen tapahtuu anonymisti ja saatuja tietoja käytetään vain tutkimustarkoituksessa.

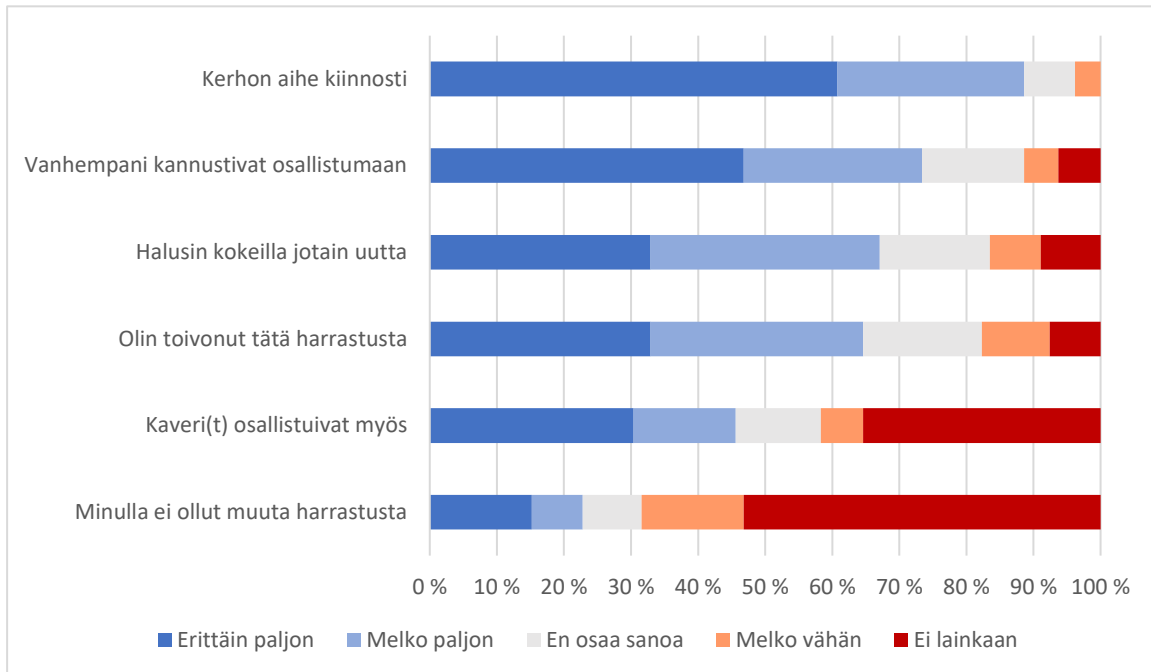
Alaikäisiin kohdistuvassa tutkimuksessa siihen vaadittava tieto tulee esittää lapsen näkökulmasta ymmärrettävällä tavalla. Yleensä näissä tapauksissa lasten huoltajia informoidaan tulevasta tutkimuksesta, mutta joissain tapauksissa lapsi/nuori voi osallistua tutkimukseen ilman vanhempien lupaa. Näin voidaan toimia, jos alaikäinen tutkittava on vähintään 15-vuotias. Tosin siinäkin tilanteessa huoltajien tulisi saada tieto tutkimuksesta, mikäli mahdollista. Alle 15-vuotiaiden kohdalla päätöksen tutkimukseen osallistumisesta tekevät ensisijaisesti hänen huoltajansa. Kuitenkin huoltajien tiedottaminen on riittävä toimenpide, jos tutkimuksessa on vähintään 400 osallistujaa tai siinä ei käsitellä alle 15-vuotiaiden henkilötietoja. Lapsen näkökulmasta tutkimukseen osallistumisen tulee aina tapahtua vapaaehtoisesti eikä perustua vain vanhemman suostumukseen. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 9–10) Tässä tutkimuksessa osallistujilta ei kysytty henkilötietoja, joiden kerääminen olisi vaatinut huoltajan suostumuksen. Kysely meni ensin huoltajille, joten heillä oli tieto kyselystä ja mahdollisuus päättää osallistuuko lapsi/nuori siihen.

7 Tulokset

Seuraavissa alaluvuissa käydään läpi kyselyn tuloksia tutkimuskysymyksittäin. Ensin tarkastellaan harrastuskerhoihin osallistumisen syitä sekä sitä, miten ne eroavat tutkimuksessa käytettyjen selittävien muuttujien (sukupuoli, luokka-aste ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen) mukaan. Ristiintaulukointien ohessa ryhmien välisten erojen tilastollista merkitsevyyttä analysoitiin khiin neliö -testillä ja muuttujien välisen yhteyden voimakkuutta mitattiin Cramerin V -arvolla. Lisäksi saatuja tuloksia verrataan muihin aiempiin tutkimuksiin. Tämän jälkeen käsitellään samalla tavalla harrastuksista saatuja kokemuksia, kerhojen saavutettavuutta sekä osallistujien toiminnalle antamaa kokonaisarvosanaa. Luvun lopussa on yhteenveto niistä tuloksista, joissa ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

7.1 Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt

Tulosten perusteella merkittävin syy Harrastamisen Rauman mallin kerhoon osallistumiseen oli sen kiinnostava aihe (88,6 % vastaajista piti sitä melko tai erittäin merkittävänä asiana). Myös vanhempien kannustus (73,4 %), uuden kokeileminen (67,1 %) sekä kyseisen harrastuksen aiempi toivominen (64,6 %) edesauttoivat toimintaan osallistumista (kuvio 2). Uusien harrastusten kokeileminen ja niihin liittyvien taitojen oppiminen on osoittautunut muissakin tutkimuksissa merkittäväksi syyksi osallistua harrastukseen. Vuoden 2022 koululaiskyselyssä se listattiin neljänneksi tärkeimmäksi ja Me-säätiön kyselyssä Harrastamisen Suomen mallin osallistujille toiseksi tärkeimmäksi syyksi (OKM 2022, 6; Me-säätiö 2025b).

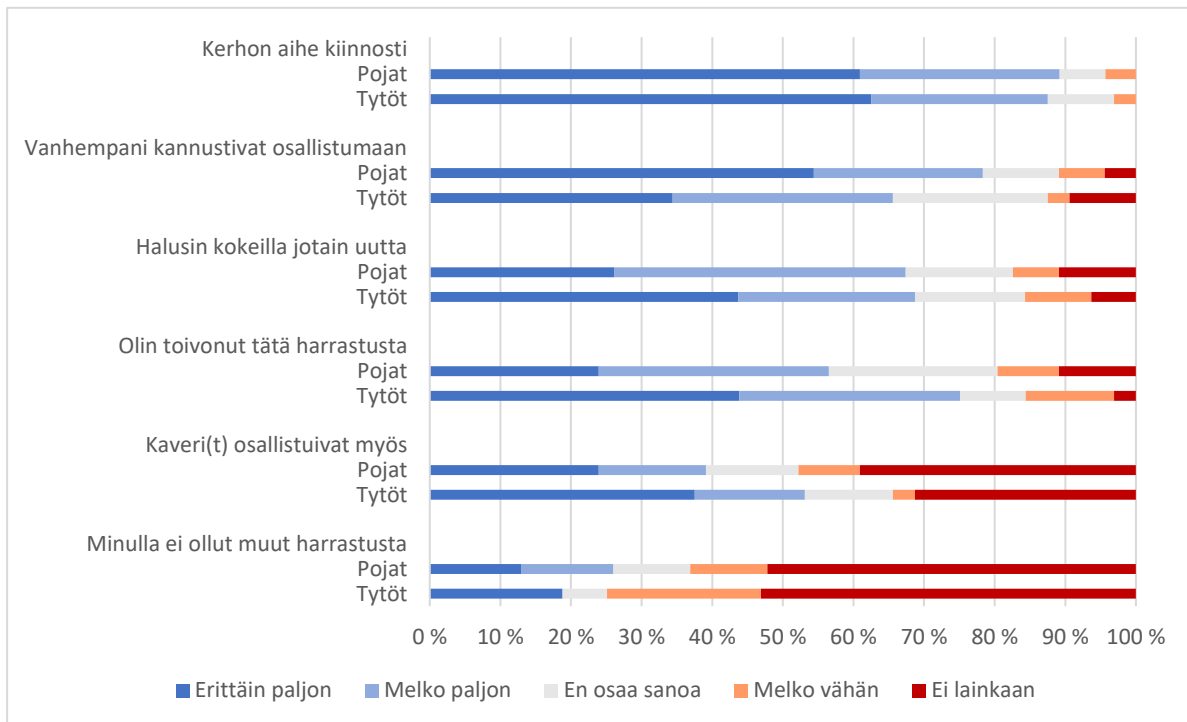

Kuvio 2. Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt (n=79) (%).

Kavereiden mukanaolon tärkeys puolestaan jakoi vastaajia; vajaa kolmannes vastaajista (30,4 %) kertoi sen vaikuttavan erittäin paljon, mutta suunnilleen yhtä isolle osalle (35,4 %) sillä ei ollut lainkaan merkitystä. Myöskään vuoden 2022 koululaiskyselyssä kavereihin liittyvät vaihtoehdot (”tapaan kavereitani” ja ”saan uusia kavereita) eivät olleet aivan tärkeimpien syiden joukossa (sijoilla viisi ja seitsemän) (OKM 2022, 6). Noin kaksi kolmesta (68,4 %) vastanneesta ei pitänyt muun harrastuksen puuttumista kovinkaan tärkeänä tekijänä kerhoon osallistumisen kannalta, mutta toisaalta melkein joka neljännelle (22,8 %) sillä oli merkitystä.

7.1.1 Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt ja sukupuoli

Sukupuolten välillä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja minkään harrastuskerhoihin osallistumisen syyn kohdalla. Kuviosta 3 kuitenkin näkyy, että tyttöjen joukossa oli suhteellisesti enemmän niitä, joille uuden kokeileminen oli erittäin merkittävä syy osallistua harrastuskerhoon (tytöt 43,7 %, pojat 26,1 %). Samoin kaverin/kavereiden mukanaolo kerhossa oli tytöille (53,1 % vastasi sillä olevan paljon tai melko paljon merkitystä) poikia (39,1 %) tärkeämpää.

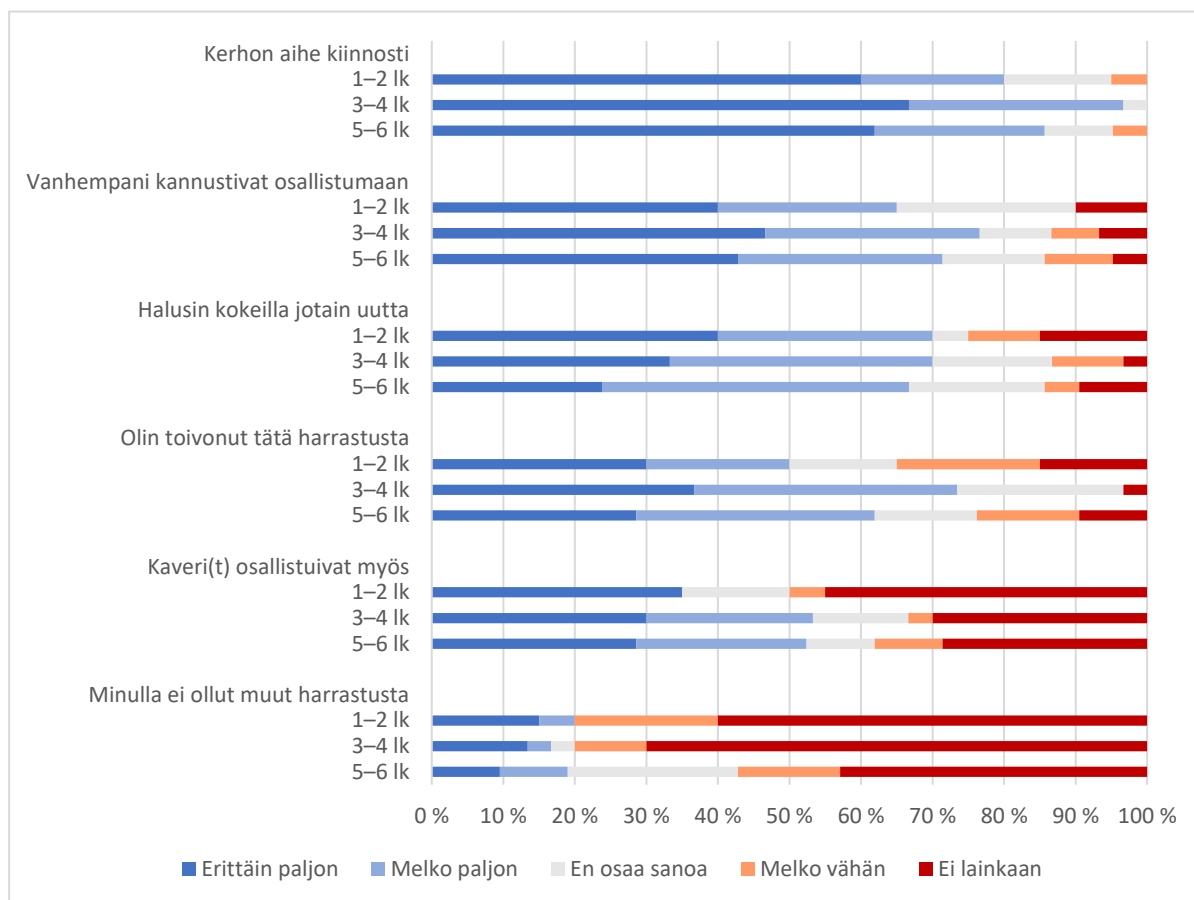
Kuvio 3. Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt sukupuolen mukaan (pojat n=46, tytöt n=32) (%).

Vanhempien kannustus puolestaan oli merkittävämpi tekijä poikien osallistumisessa (pojat 78,3 %, tytöt 65,5). Toisaalta se, että oli aikaisemmin toivonut kyseistä harrastusta, oli tärkeämpää tyttöjen kuin poikien kerhoon osallistumisen kannalta (tytöt 75,1 %, pojat 56,5 %). Lisäksi tyttöjen parissa oli suhteellisesti enemmän niitä, joille muun harrastuksen puuttumisella oli melko vähän tai ei lainkaan merkitystä kerhoon osallistumiseen (tytöt 74,9 %, pojat 63,1 %).

7.1.2 Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt ja luokka-aste

Myöskään luokka-asteita vertailtaessa ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja minkään harrastuskerhoihin osallistumisen syyn kohdalla. Silti tulosten perusteella voidaan todeta, että kerhon aiheen kiinnostavuudella oli eniten merkitystä 3.–4.-luokkalaisten kerhoon osallistumiseen (96,7 % heistä sanoi sen vaikuttavan erittäin tai melko paljon), 5.–6.- (85,7 %) ja 1.–2.-luokkalaisten (80 %) taas hieman vähemmän (kuviot 4). Sen sijaan 1.–2.-luokkalaisten keskuudessa oli suhteellisesti eniten (25,0 %) niitä, joille uuden kokeilemisellä oli melko tai erittäin vähän merkitystä kerhoon osallistumiseen verrattuna luokka-asteiden 3.–4. (13,3 %) sekä 5.–6. (14,3 %) vastaajiin. Samoin kaverin/kavereiden mukanaolon merkitys kerhoon osallistumiseen oli vähäisintä 1.–2.-luokkalaisten joukossa (35,0 % mukaan sillä oli erittäin

tai melko iso merkitys), kun taas vanhemmille koululaisille sillä oli enemmän merkitystä (3.–4. lk 53,3 %, 5.–6. lk 52,4 %).

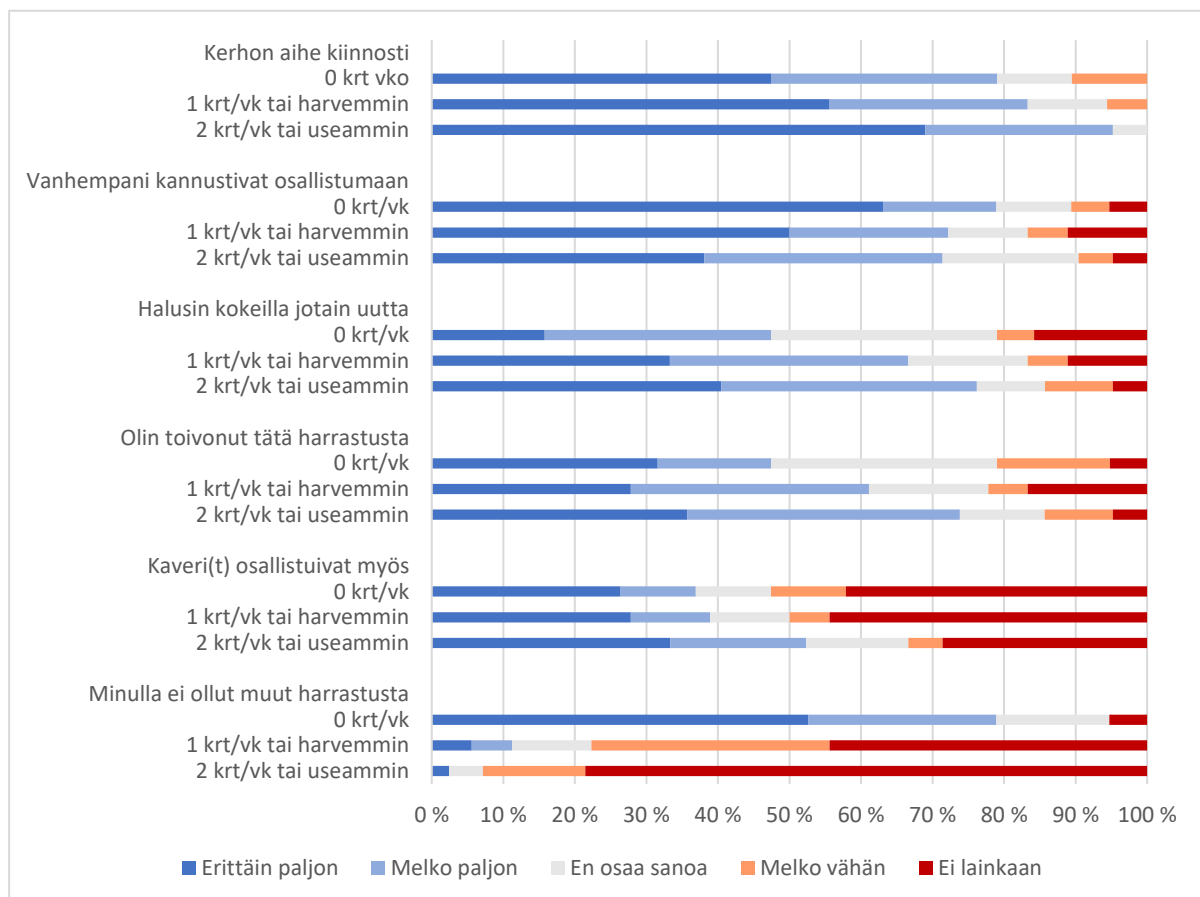

Kuvio 4. Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt luokka-asteen mukaan (1–2 lk n=20, 3–4 lk n=30, 5–6 lk n=21) (%).

Vanhempien kannustuksen merkitys kerhoon osallistumisessa ei vaihdellut suuresti luokka-asteiden välillä, mutta 1.–2.-luokkalaisten parissa oli suhteellisesti vähiten (65 %) niitä, joille sillä oli melko tai erittäin paljon merkitystä verrattuna 3–4- (76,6 %) ja 5–6-luokkalaisiin (71,4 %). Vastaavasti 3.–4.-luokkaisten joukossa oli suhteellisesti selvästi vähiten (3,3 %) niitä, joille kyseisen harrastuksen aiemmalla toivomisella oli erittäin tai melko vähän merkitystä (3–4-lk 35 %, 5–6-lk 23,8 %). Sen sijaan 5.–6.-luokkalaisten parissa oli suhteellisesti vähiten (57,2 %) sellaisia vastaajia, joiden mielestä muun harrastuksen puuttumisella oli melko tai erittäin vähäinen merkitys harrastuskerhoon osallistumiseen. Vastaavasti luokka-asteilla 1–2 ja 3–4 olleista neljä viidestä (80 %) vastasi näin.

7.1.3 Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen

Samoin kuin sukupuolen ja luokka-asteen kohdalla, harrastuskerhoihin osallistumisen syyt eivät eronneet tilastollisesti merkittävästi muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen määrän mukaan. Kuitenkin harrastuskerhon aiheen kiinnostavuus oli osallistumisen syynä keskimäärin sitä merkittävämpi, mitä useammin lapsi/nuori osallistui myös muuhun organisoituun harrastustoimintaan (kuvio 5). Samankaltainen trendi näkyi halussa kokeilla jotain uutta sekä kaverin/kavereiden läsnäolossa harrastuskerhossa. Molemmat olivat keskimäärin sitä tärkeämpiä syitä osallistumiseen, mitä enemmän lapsella/nuorella oli muita organisoituja harrastuksia.

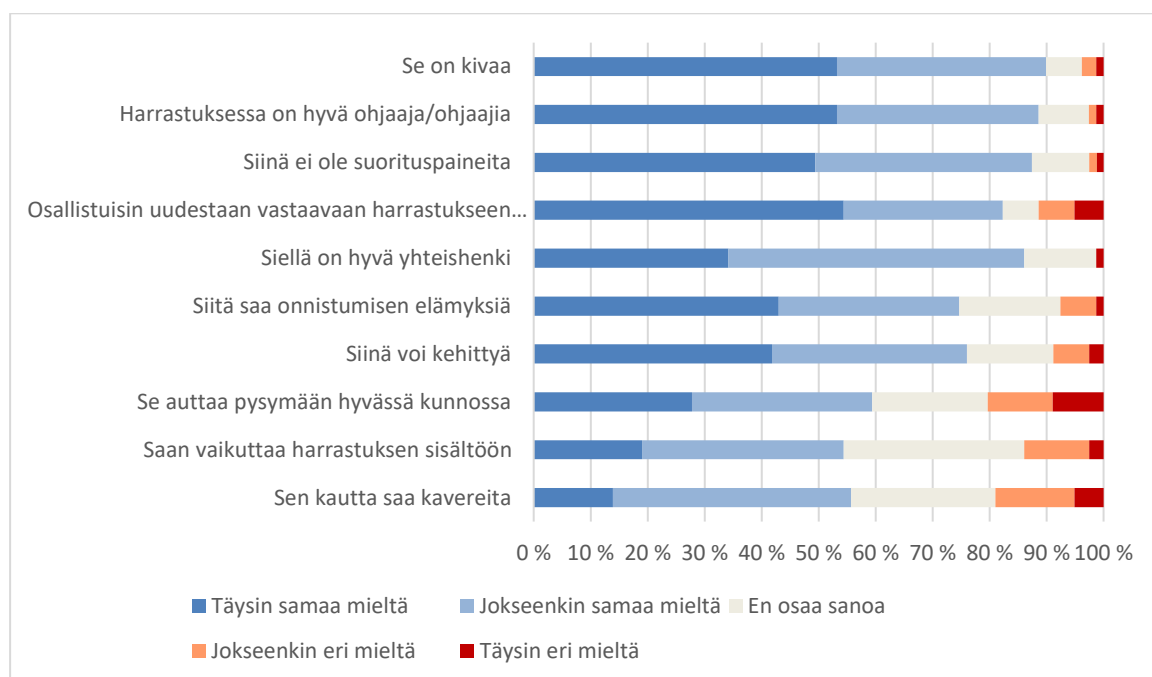
Kuvio 5. Harrastuskerhoihin osallistumisen syyt muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan (0 krt/vk n=19, 1 krt/vk tai harvemmin n=18, 2 krt/vk tai useammin n=42) (%)

Vanhempien kannustuksella taas näytti olevan keskimäärin sitä enemmän merkitystä, mitä vähemmän lapsi/nuori osallistui muuhun organisoituun harrastustoimintaan. Viimeinen kohta jätettiin tässä tapauksessa arvioinnin ulkopuolelle, koska siinä käytetyt muuttujat (*minulla ei

ollut muuta harrastusta” ja ”muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen”) olivat merkityksiltään osin päällekkäisiä keskenään.

7.2 Harrastuskerhoista saadut kokemukset

Harrastuskerhoihin osallistuneista noin yhdeksän kymmenestä (89,9 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että toiminta on kivaa (kuvio 6). Vastaavasti vuonna 2022 toteutetussa lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (n=771) kaikki vastaajat olivat vähintään jokseenkin samaa mieltä (96 % täysin samaa mieltä) mieluisimman harrastuksensa mukavuudesta (Tarvainen ym. 2023, 56). Samoin vuoden 2024 koululaiskyselyssä noin yhdeksän kymmenestä peruskoululaisesta vastasi olevansa harrastuksen jälkeen usein iloinen (OKM 2024, 27). Lisäksi Me-säätiön selvityksessä Harrastamisen Suomen mallin harrastusryhmiin osallistuneista suurin osa (94 %) kertoi kokeneensa toiminnan myötä iloa ja onnistumista (Me-säätiö 2025b).

Kuvio 6. Harrastuskerhoihin liittyvät väitteet (n=79) (%).

Useampi kuin neljä viidestä vastaajasta oli myös täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että harrastuksessa oli hyvä ohjaaja/ohjaajia (88,6 %), ei suorituspaineita (87,4 %) sekä hyvä yhteishenki (86,1 %). Harrastamisen Suomen mallin osallistujille tehdystä tutkimuksesta taas neljä viidestä vastaajasta (80 %) koki kuuluvuutta ja noin kolme neljästä (73 %) oli sitä mieltä, että harrastuksessa on turvallinen aikuinen (Me-säätiö 2025b). Vastaavasti Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa vajaa kaksi kolmesta vastaajasta (60 %) oli täysin tai

jokseenkin samaa mieltä harrastuksensa ohjauksen tai valmennuksen laadukkuudesta.

Samassa tutkimuksessa noin kaksi kolmesta vastaajasta (65 %) koki, että harrastuksessa ei ole suorituspainetta. (Tarvainen ym. 2023, 58) Harrastukseen liittyvästä liiallisesta kilpailusta ja stressistä kysyttiin myös vuoden 2024 koululaiskyselyssä. Sen mukaan siitä kärsivät eniten 7–9-luokkalaiset tytöt (14,6 %) ja samoin vuosiluokilla 1–3 (13,2 %) sekä 7–9 (11,5 %) olleista pojista sitä koki enemmän kuin joka kymmenes. Muilla ryhmillä se oli hieman harvinaisempaa (1–3 lk tytöt 9,3 %, 4–6 lk pojat 9,0 % ja 4–6 lk tytöt 7,0 %). (OKM 2024, 26)

Rauman mallin harrastuskerhojen kohdalla noin neljä viidestä (82,3 %) vastaajasta kertoi, että voisi osallistua vastaavaan harrastukseen esimerkiksi seuraavana syksynä. Osuus on suunnilleen samaa luokkaa (85 %) Harrastamisen Suomen mallin osallistujille tehdyn tutkimuksen kanssa (Me-säätiö 2025b). Noin kolme neljästä vastaajasta (76 %) oli puolestaan jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että harrastuksessa voi kehittyä ja että sen kautta saa onnistumisen elämyksiä (74,7 %). Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa lähes kaikki vastaajat (99 %) olivat harrastuksessa kehittymisestä vähintään jokseenkin samaa mieltä ja lähes yhtä suuri osa (94 %) oli asiasta täysin samaa mieltä. Samoin harrastuksen tuottamista onnistumisen elämyksistä oltiin pitkälti samaa mieltä (98 % vähintään jokseenkin samaa mieltä ja 86 % täysin samaa mieltä). (Tarvainen ym. 2023, 58)

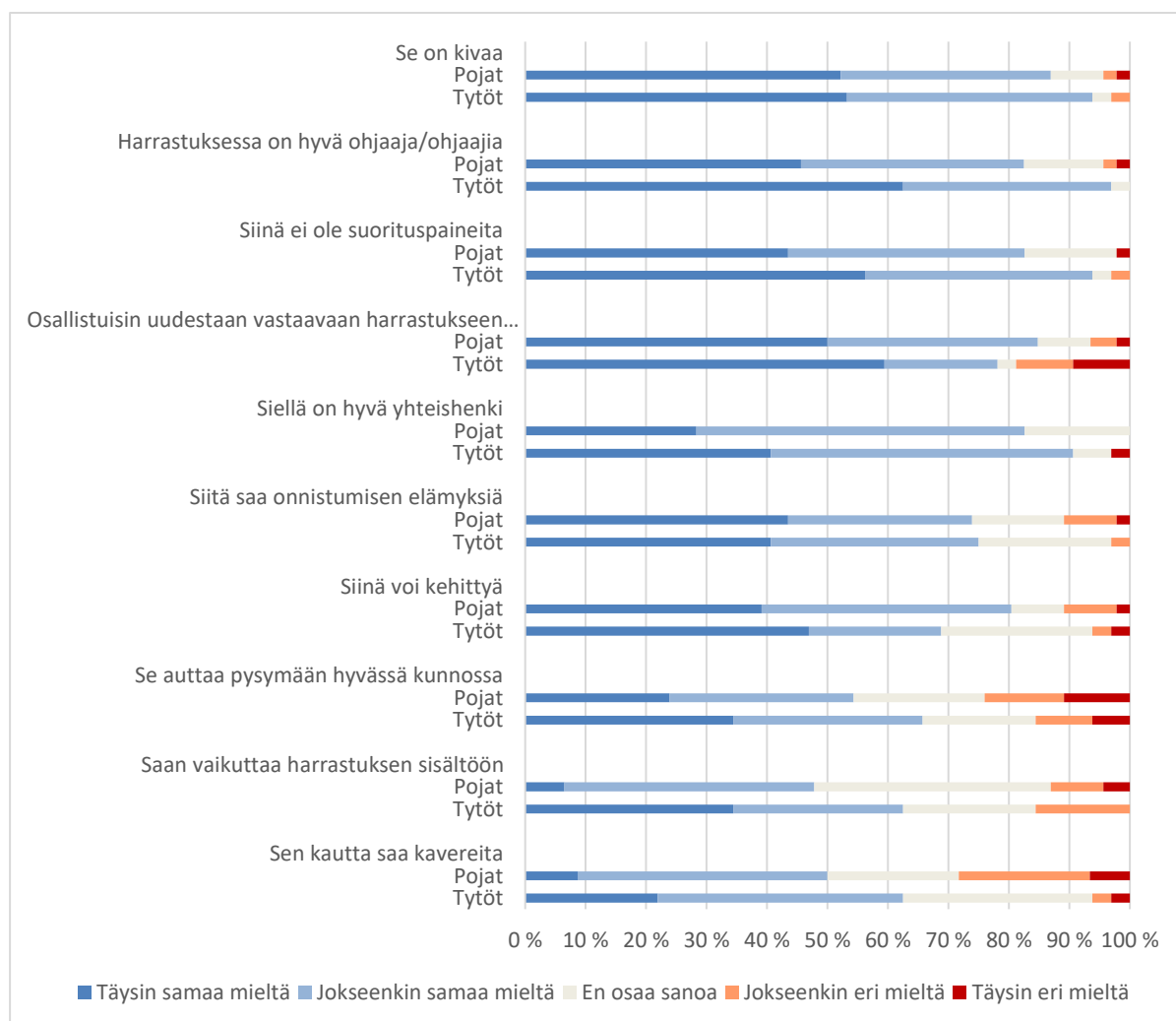
Vajaa kaksi kolmannesta (59,4 %) vastaajista oli sitä mieltä, että harrastus auttaa pysymään hyvässä kunnossa. Tämä oli toisaalta myös sellainen väittämä, josta oltiin eniten (20,3 %) jokseenkin tai täysin eri mieltä. Vastaavasti lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa saman väitteen allekirjoitti ainakin jokseenkin noin neljä viidestä (79 %) vastaajasta, mutta toisaalta loput (21 %) olivat eri mieltä (Tarvainen ym. 2023, 58).

Hieman yli puolet oli ainakin jokseenkin sitä mieltä, että harrastuksen kautta saa kavereita (55,7 %) ja että he saavat vaikuttaa harrastuksen sisältöön (54,4 %). Kavereiden saamisesta harrastuksen kautta oltiin samalla kuitenkin väittämistä toiseksi eniten (19 %) vähintään jokseenkin eri mieltä. Sen sijaan Me-säätiön selvityksessä Harrastamisen Suomen mallin osallistujista hieman yli kaksi kolmasosaa (72 %) kertoi, että heillä on ystävä harrastusryhmässä. Lisäksi suunnilleen yhtä moni (75 %) koki, että heitä kannustetaan ilmaisemaan mielipiteensä. (Me-säätiö 2025b) Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa taas lähes yhdeksän kymmenestä (87 %) koki saavansa harrastuksen kautta kavereita ja loput (13 %) ei (Tarvainen 2023, 58).

7.2.1 Harrastuskerhoista saadut kokemukset ja sukupuoli

Ristiintaulukoinnin khiin neliö -testi osoitti yhden tilastollisesti merkitsevän eron sukupuolten välille koskien harrastuskerhoihin liittyviä väittämiä. Tämä ilmeni kysymyksessä siitä, kokeeko saavansa vaikuttaa harrastuksen sisältöön. Tytöistä noin joka kolmas (34,4 %) oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa, mutta pojista sen allekirjoitti täysin vain noin joka viidestoista (6,5 %) (kuvio 7). Ryhmien välinen ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä ja yhteyden voimakkuus oli kohtalainen ($\chi^2(4) = 13,000$; $p = 0,011$; Cramerin $V = 0,41$).

Toiseksi eniten eroja sukupuolten välille syntyi väitteestä, jonka mukaan harrastuksen kautta saa kavereita. Pojista useampi kuin joka neljäs (28,8 %) oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteen kanssa, kun tytöistä näin vastasi noin joka kuudestoista (6,2 %). Tässä tapauksessa ryhmien välinen ero ei ollut enää tilastollisesti merkitsevä, vaikkakin yhteyden voimakkuus oli kohtalainen ($\chi^2(4) = 8,053$; $p = 0,090$; Cramerin $V = 0,32$).

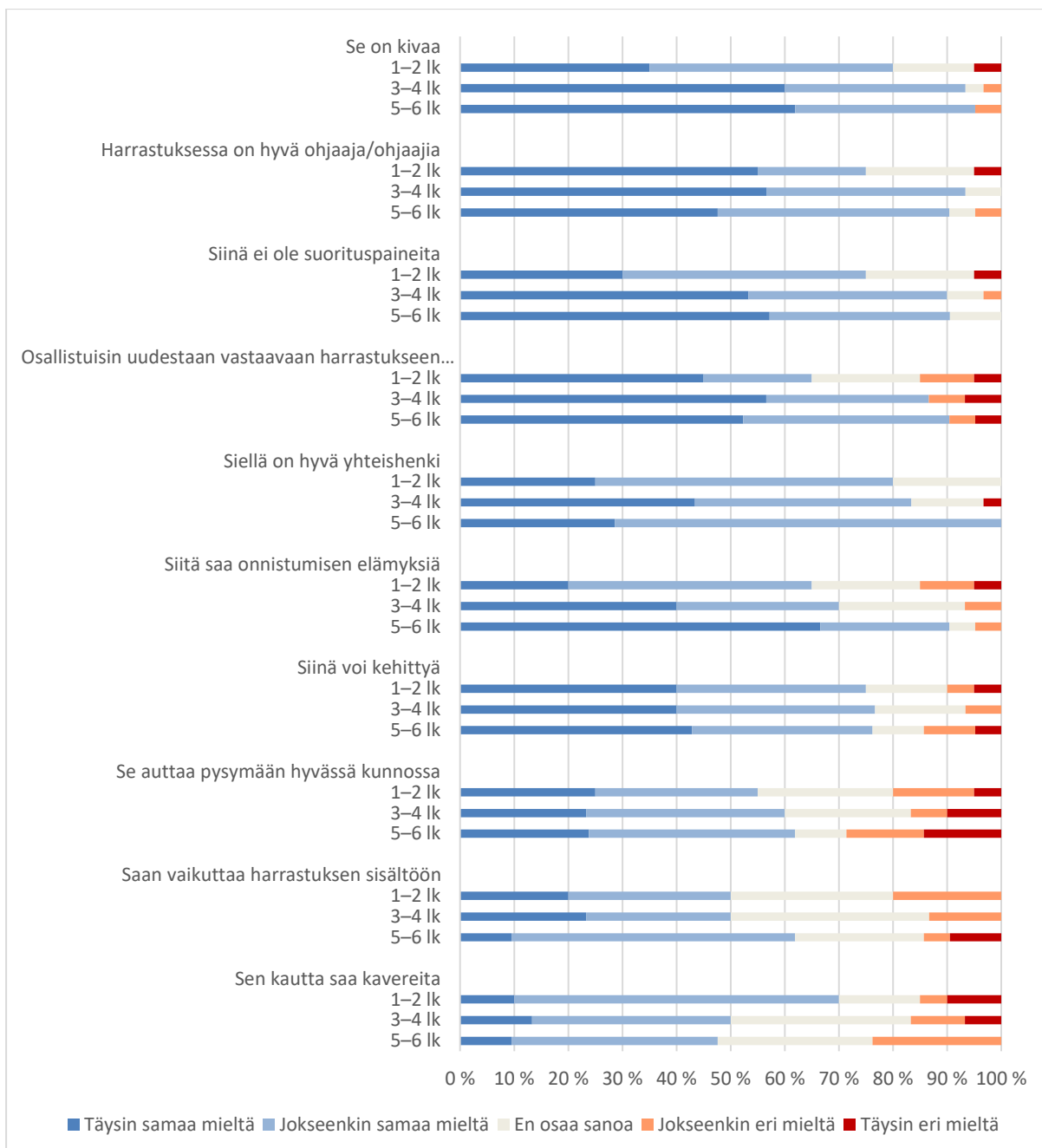

Kuvio 7. Harrastuskerhoihin liittyvät väitteet sukupuolen mukaan (pojat n=46, tytöt n=32) (%).

Tytöt olivat myös hieman poikia tyytyväisempiä harrastuksen ohjaajaan/ohjaajiin sekä kerhossa vallitsevaan yhteishenkeen. Lisäksi tytöistä isompi osa (93,8 %) oli poikiin (82,6 %) verrattuna täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että harrastuksessa ei ole suorituspainetta. Samoin kunnon ylläpito harrastuksen avulla sai tyttöjen joukossa enemmän kannatusta. Pojat taas olivat varmempia siitä, että osallistuisivat uudestaan vastaavaan harrastukseen (esim. seuraavana syksynä). Poikien joukossa oli myös suhteellisesti enemmän niitä, jotka eivät kokeneet saaneensa harrastuksesta onnistumisen elämyksiä. Toisaalta pojat kokivat enemmän voivansa kehittyä harrastuksessa.

7.2.2 Harrastuskerhoista saadut kokemukset ja luokka-aste

Luokka-asteiden välillä puolestaan ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja siinä, miten harrastuskerhoihin liittyviin väitteisiin vastattiin. Tästä huolimatta onnistumisen elämyksiä koettiin keskimäärin sitä useammin, mitä korkeampi luokka-aste oli: 5.–6.-luokkalaisista joka kolmas oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, kun taas 1.–2.-luokkalaisista samoin koki joka viides (kuvio 8). Erot ryhmien välillä eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä, vaikkakin muuttujien välinen yhteys oli voimakkuudeltaan kohtalainen ($\chi^2(8) = 12,493$; $p = 0,131$; Cramerin $V = 0,30$).

Kuvio 8. Harrastuskerhoihin liittyvät väitteet luokka-asteen mukaan (1.–2. lk n=20, 3.–4. lk n=30, 5.–6. lk n=21) (%).

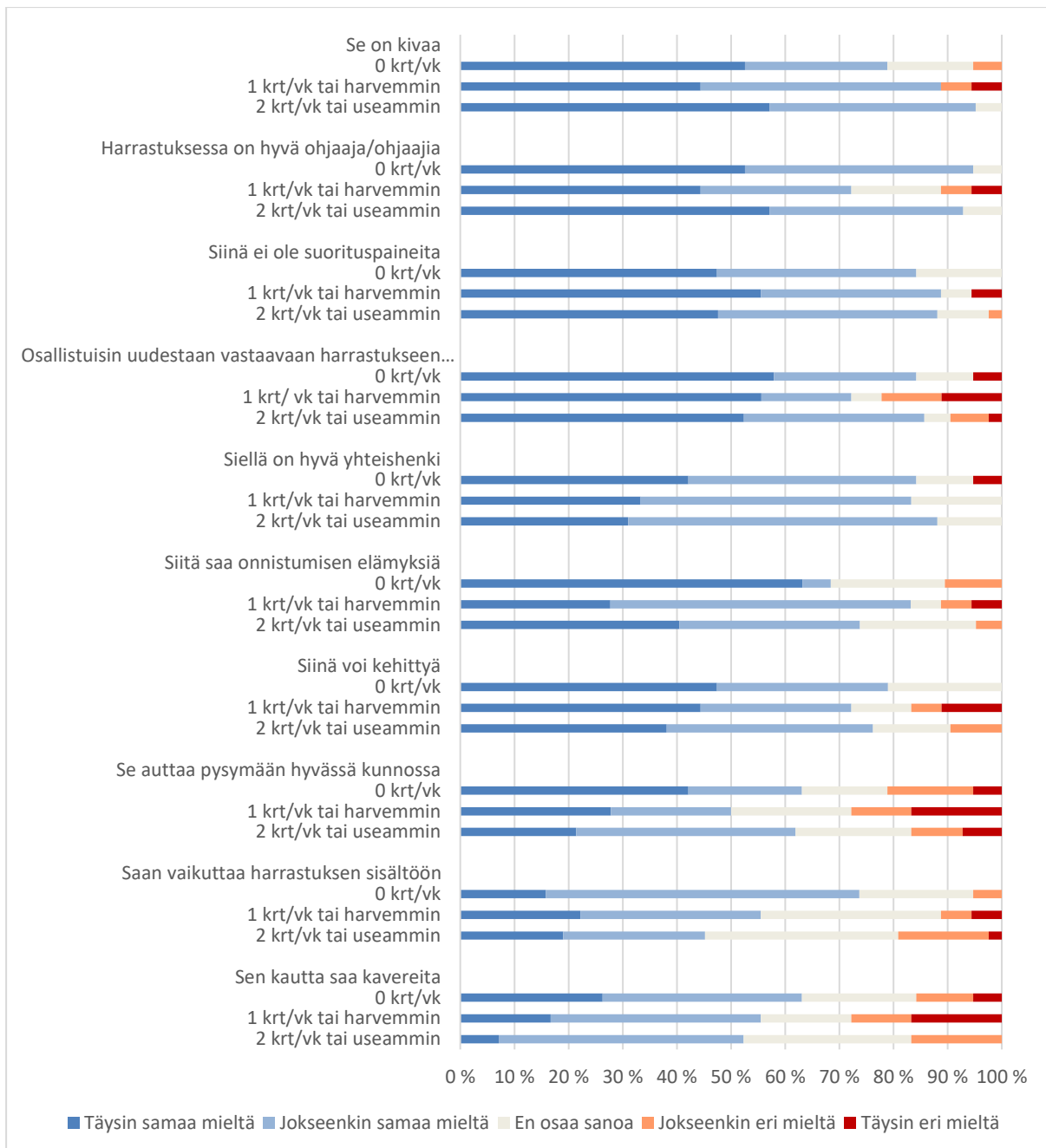
Myös harrastuksen yhteishenkeä pidettiin hyvänä keskimäärin sitä todennäköisemmin, mitä vanhemmasta oppilaasta oli kyse ja 5.–6.-luokkalaisista vastaajista joka ikinen oli ainakin jokseenkin samaa mieltä siitä, että kerhossa oli hyvä yhteishenki. Samoin harrastukseen liittyviä suorituspaineita koettiin keskimäärin sitä vähemmän, mitä korkeammalla luokka-asteella oltiin. Vastaavasti 1.–2.-luokkalaisista vastaajista yli kaksi kolmesta (70 %) oli ainakin jokseenkin samaa mieltä siitä, että harrastuksen kautta saa kavereita, kun taas

ylemmillä luokilla olevista näin ajatteli noin puolet vastaajista (3.–4. lk 50 %, 5.–6. lk 47,6 %).

Harrastuksen ja kunnossa pysymisen väliseen yhteyteen uskottiin heikoiten 5–6-luokkalaisten parissa, joista useampi kuin joka neljäs (28,8 %) oli väitteen kanssa ainakin jokseenkin eri mieltä. Harrastuksen jatkamisesta taas olivat epävarmimpia vuosiluokilla 1–2 olleet vastaajat. Lisäksi heidän joukossaan oli suhteellisesti hieman muita vähemmän niitä, joiden mielestä harrastuskerhossa oli kivaa ja joiden mielestä ohjaus oli hyvää.

7.2.3 Harrastuskerhoista saadut kokemukset ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen

Sen sijaan muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen määrän perusteella jaoteltujen ryhmien väliltä löytyi yksi tilastollisesti merkitsevä ero koskien harrastuskerhoihin liittyviä väitteitä. Tämä todettiin väitteen ”Siitä saa onnistumisen elämyksiä”-kohdalla (kuvio 9). Lähes kaksi kolmesta (63,2 %) muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumattomasta oli täysin samaa mieltä siitä, että harrastuksesta saa onnistumisen elämyksiä, kun taas muissa ryhmissä vastaava osuus oli pienempi (1 krt/vk tai harvemmin 27,7 % ja 2 krt/vk tai useammin 40,47 %). Ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ja muuttujien välisen yhteyden voimakkuus oli kohtalainen ($\chi^2(8) = 16,339$; $p = 0,038$; Cramerin $V = 0,32$). Muiden väitteiden kohdalla ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmien välillä.

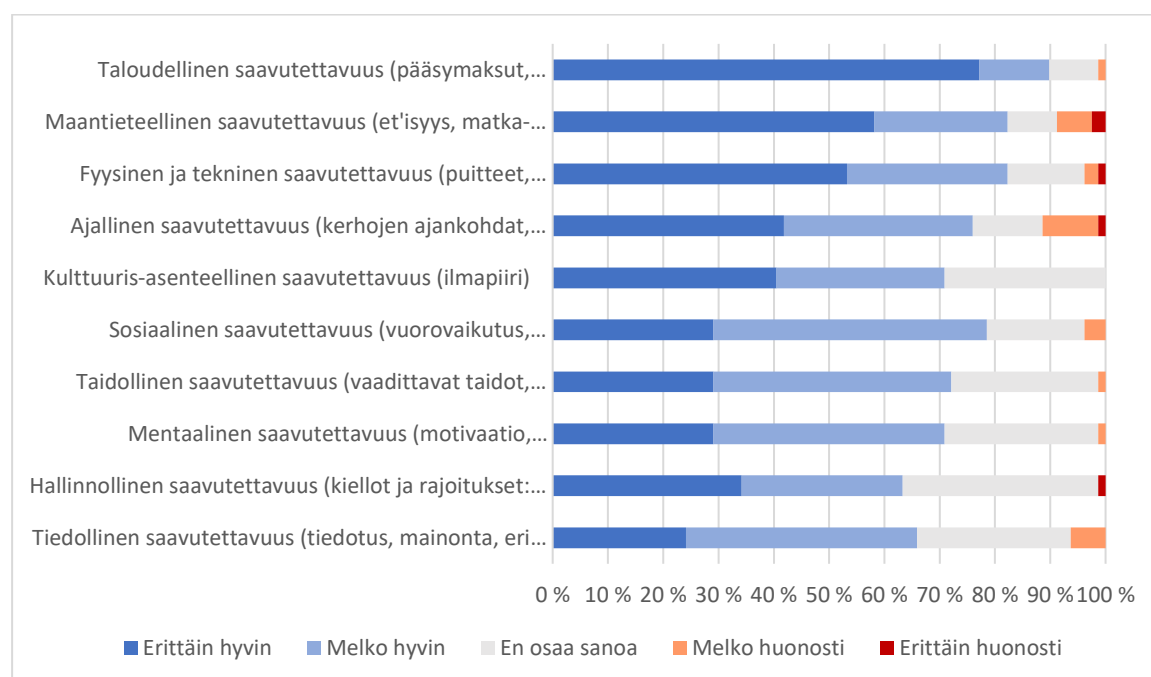
Kuvio 9. Harrastuskerhoihin liittyvät väitteet muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan (0 krt/vk n=19, 1 krt/vk tai harvemmin n=18, 2 krt/vk tai useammin n=42) (%).

Kuitenkin muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumattomien joukossa oli myös suhteellisesti hieman muita enemmän niitä, jotka olivat täysin samaa mieltä siitä, että harrastuskerho auttaa pysymään hyvässä kunnossa, siellä on hyvä yhteishenki, sen kautta saa kavereita ja he saavat vaikuttaa harrastuksen sisältöön. Tästä ryhmästä kukaan ei myöskään kokenut, etteikö harrastuksessa voisi kehittyä, kun taas muista ryhmistä sellaisia löytyi. Kerran viikossa tai harvemmin muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuvat taas olivat hieman muita useammin eri mieltä siitä, että harrastuksessa on hyvä ohjaaja/ohjaajia ja

että he osallistuisivat uudestaan vastaavaan harrastukseen (esim. ensi syksynä). Muuhun organisoituun harrastustoimintaan vähintään kahdesti viikossa osallistuvien joukossa oli puolestaan suhteellisesti hieman muita enemmän niitä, kenen mielestä harrastuskerhossa oli kivaa.

7.3 Harrastuskerhojen saavutettavuus

Saavutettavuuden ulottuvuuksista Harrastamisen Rauman mallin toiminnassa koettiin parhaiten toteutuneen taloudellisen saavutettavuuden, jonka koki toteutuneen erittäin hyvin tai hyvin 89,8 prosenttia vastaajista (kuvio 10). Vertailun vuoksi vuoden 2024 kouluterveyskyselyssä raumalaisista 8–9-luokkalaisista joka viides (20 %) koki kiinnostavien harrastusten olevan liian kalliita (THL 2025). Toiseksi parhaaksi koettiin harrastuskerhojen maantieteellinen (82,3 %) sekä fyysinen ja tekninen saavutettavuus (82,3 %). Kouluterveyskyselyn perusteella taas noin joka viides (21 %) raumalainen 8–9-luokkalainen koki harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana (THL 2025).

Kuvio 10. Harrastuskerhojen saavutettavuuden ulottuvuuksien toteutuminen (n=79) (%).

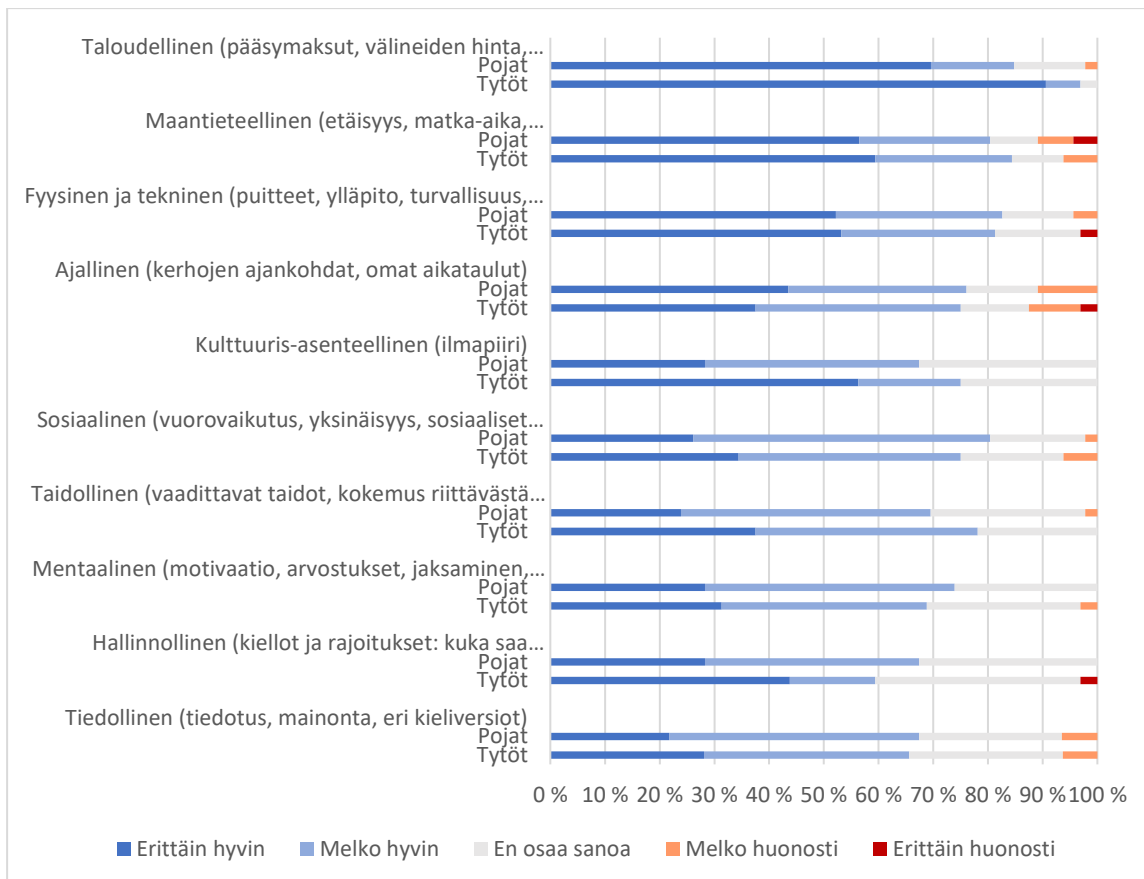
Heikoiten vastaajien mielestä puolestaan toteutuivat harrastusten tiedollinen (65,9 %) sekä hallinnollinen (63,3 %) saavutettavuus. Tiedolliseen saavutettavuuteen liittyen kouluterveyskyselyn mukaan vajaa kaksi kolmesta (62 %) raumalaisesta 8–9-luokkalaisesta kertoi olevansa tietoinen alueensa harrastusmahdollisuuksista (THL 2025). Toisaalta

suhteellisesti eniten mainintoja kahteen huonoimpaan vastauskategoriaan saivat toiminnan ajallinen (11,4 % vastaajista) sekä maantieteellinen saavutettavuus (8,8 %).

7.3.1 Harrastuskerhojen saavutettavuus ja sukupuoli

Sukupuolten välillä todettiin yksi tilastollisesti merkitsevä ero siinä, miten he kokivat harrastuskerhojen saavutettavuuden ulottuvuuksien toteutuneen. Yli puolet tytöistä (56,3 %) koki toiminnan kulttuurisenteellisen saavutettavuuden toteutuneen erittäin hyvin, kun taas pojista samaa mieltä oli reilu neljännes (28,3 %) vastaajista (kuvio 11). Ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä, mutta muuttujien välisen yhteyden voimakkuus jäi heikoksi ($\chi^2(2) = 6,638$; $p = 0,036$; Cramerin $V = 0,29$).

Tytöt kokivat myös harrastuskerhojen taloudellisen saavutettavuuden toteutuneen paremmin kuin pojat. Tytöistä yli yhdeksän kymmenestä (90,6 %) koki sen toteutuneen erittäin hyvin, kun poikien parissa näin ajatteli hieman yli kaksi kolmannesta (69,6 %) vastaajista. Vaikka mukaan laskettaisiin ne, jotka vastasivat tämän ulottuvuuden toteutuneen melko hyvin, jää eroksi noin 12 prosenttiyksikköä (tytöt 96,9 %, pojat 84,8 %). Vastaavasti vuoden 2024 kouluterveyskyselyssä joka viides (20 %) raumalainen 8–9-luokkalainen poika piti kiinnostavia harrastuksia liian kalliina ja tytöistä näin ajatteli noin joka neljäs (24 %) (THL 2025).

Kuvio 11. Harrastuskerhojen saavutettavuuden ulottuvuuksien toteutuminen sukupuolen mukaan (pojat n=46, tytöt n=32) (%).

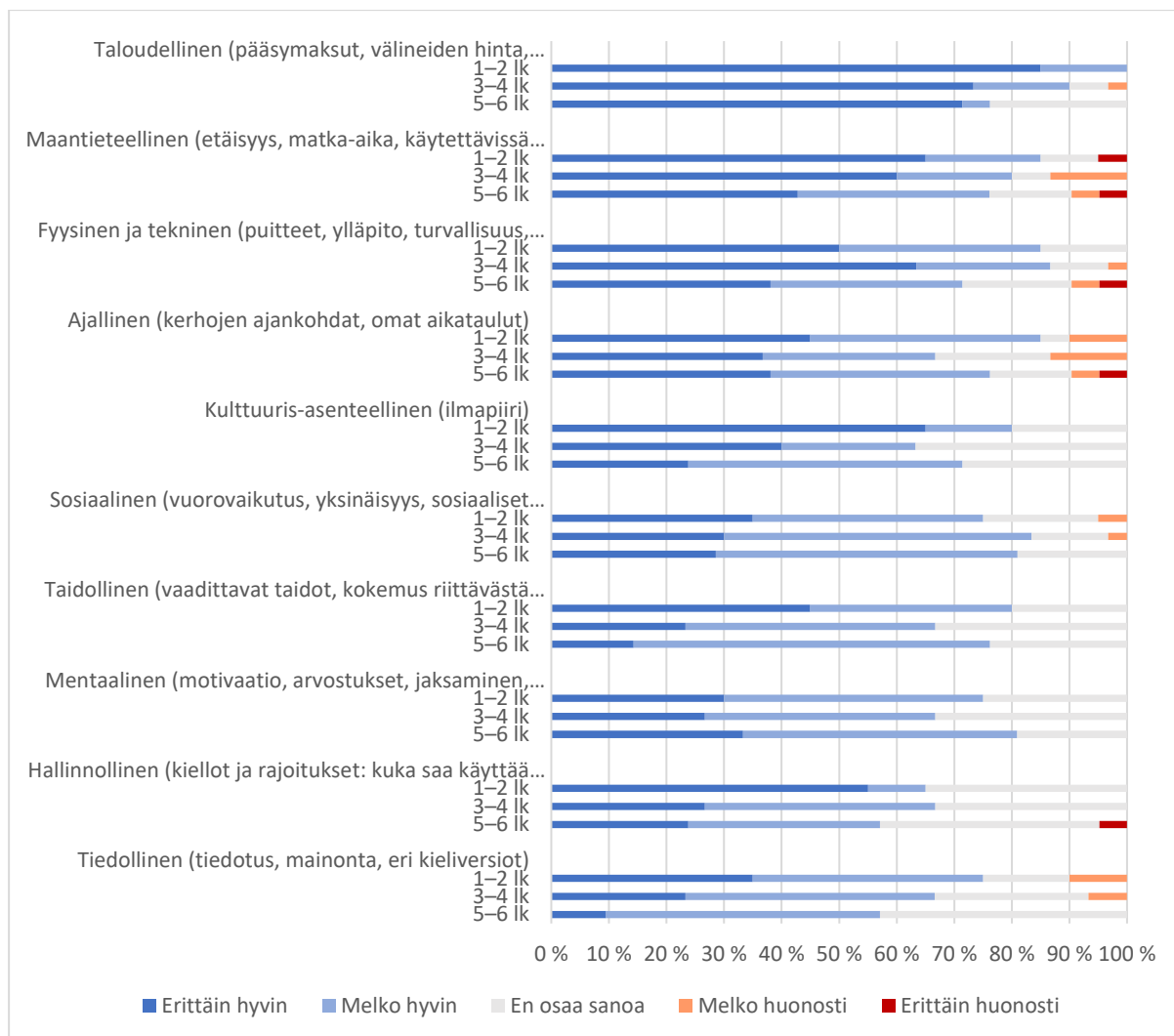
Tyttöjen joukossa (43,8 %) oli myös suhteellisesti poikia (28,3 %) enemmän niitä, jotka kokivat kerhojen hallinnollisen saavutettavuuden toteutuneen erittäin hyvin. Sama suuntaus näkyi toiminnan taidollisessa saavutettavuudessa (tytöt 37,5 %, pojat 23,9 %). Harrastusten maantieteellisestä saavutettavuudesta tytöt ja pojat olivat suunnilleen samaa mieltä, tytöt kokivat sen toteutuneen aavistuksen paremmin. Sen sijaan kouluterveyskyselyssä sukupuolten välillä oli suurempi ero. Siinä tytöistä joka neljäs (25 %) raumalainen 8–9-luokkalainen koki harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana, kun taas pojista samaa mieltä oli noin joka kuudes (16 %). (THL 2025) Tiedollisen saavutettavuuden kohdalla sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa. Kouluterveyskyselyn mukaan raumalaiset 8–9-luokkalaiset tytöt (67 %) puolestaan olivat alueensa harrastusmahdollisuuksista hieman poikia (59 %) tietoisempia (THL 2025).

7.3.2 Harrastuskerhojen saavutettavuus ja luokka-aste

Myös luokka-asteiden välillä ainoa tilastollisesti merkitsevä ero havaittiin suhtautumisessa kulttuuris-asenteellisen saavutettavuuden toteutumiseen. Noin kaksi kolmesta (65 %) 1–2-

luokkalaisesta koki tämän ulottuvuuden toteutuneen erittäin hyvin, kun taas 3–4-luokkalaisista samoin koki alle puolet (40 %) ja 5–6-luokkalaisista enää alle neljännes (23,8 %) (kuvio 12). Erot ryhmien välillä olivat melkein merkitseviä, mutta muuttujien välinen yhteys jäi voimakkuudeltaan heikoksi ($\chi^2(4) = 9,614$; $p = 0,047$; Cramerin $V = 0,26$).

Samoin harrastustoiminnan fyysisen saavutettavuuden koettiin toteutuneen heikoiten 5.–6.-luokkalaisten keskuudessa. Heistä reilu kolmannes (38,1 %) oli sitä mieltä, että tämä osa-alue toteutui erittäin hyvin, kun taas 1.–2.-luokkalaisista näin ajatteli puolet (50 %) ja 3.–4.-luokkalaisista lähes kaksi kolmasosaa (63,4 %). Kerhojen ajallinen saavutettavuus puolestaan toteutui parhaiten 1.–2.-luokkalaisten mielestä (85 % koki sen toteutuvan erittäin tai melko hyvin). Tiedollisen saavutettavuuden koettiin toteutuvan keskimäärin sitä heikommin, mitä ylemmällä luokka-asteella oltiin: 1.–2.-luokkalaisista noin kolmannes (35 %) vastasi sen toteutuneen erittäin hyvin, luokka-asteilla 3.–4. samaa mieltä oli vajaa neljännes (23,3 %) ja luokilla 5.–6. enää noin joka kymmenes (9,5 %).

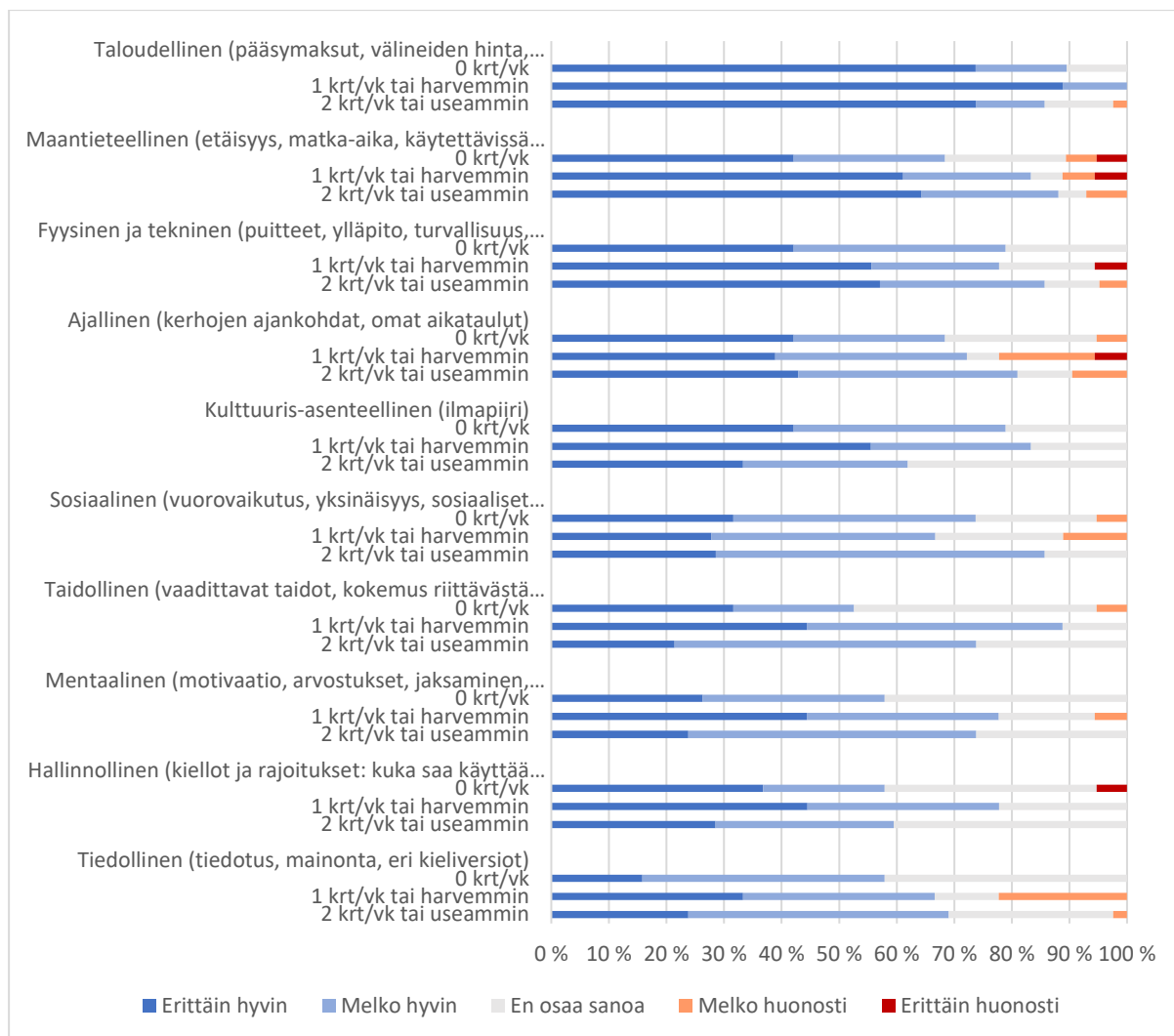
Kuvio 12. Harrastuskerhojen saavutettavuuden ulottuvuuksien toteutuminen luokka-asteen mukaan (1-2 lk n=20, 3-4 lk n=30, 5-6 lk n=21) (%).

Sama suuntaus näkyi vastauksissa taloudellisen ja maantieteellisen saavutettavuuden osalta. Kun 1.-2.-luokilla olevista kaikki vastaajat kokivat taloudellisen saavutettavuuden toteutuneen melko tai erittäin hyvin, niin 3.-4.-luokilla samoin ajatteli yhdeksän kymmenestä (90 %) ja 5.-6.-luokilla noin kolme neljästä (76,2 %) vastaajasta. Samaten maantieteellisen saavutettavuuden kohdalla 1-2-luokkalaisten joukossa oli suhteellisesti eniten (65 %) niitä, jotka kokivat sen toteutuneen erittäin hyvin, verrattuna 3-4- (60 %) sekä 5-6-luokkalaisiin (42,8 %). Niin ikään hallinnollisen, kulttuurisenteellisen ja taidollisen saavutettavuuden toteutuminen koettiin huonoimmaksi 5.-6.-luokkalaisten parissa. Toisaalta sama ryhmä koki harrastuskerhojen mentaalisen saavutettavuuden toteutuneen paremmin kuin alemmilla vuosiluokilla olleet vastaajat.

7.3.3 Harrastuskerhojen saavutettavuus ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen

Sukupuolen ja luokka-asteen tapaan muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen määrän mukaan jaoteltujen ryhmien väliltä löytyi yksi tilastollisesti merkitsevä ero saavutettavuuden ulottuvuuksien toteutumiseen liittyen. Tällä kertaa se ei kuitenkaan koskenut kulttuuris-asenteellista saavutettavuutta, niin kuin kahden muun selittävän muuttujan (sukupuoli, luokka-aste) kohdalla, vaan tiedollista saavutettavuutta. Kerran viikossa tai harvemmin muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuneista useampi kuin joka viides (22,3 %) koki tämän toteutuneen melko huonosti, kun taas muissa ryhmissä vastaavaa ei todettu juuri yhtään (0 krt/vk 0 %, 2 krt/vk tai enemmän 2,4 %) (kuvio 13).

Toisaalta samasta ryhmästä joka kolmas (33,3 %) koki kyseisen saavutettavuuden ulottuvuuden toteutuneen myös erittäin hyvin, mikä oli suhteellisesti enemmän kuin muissa ryhmissä (0 krt/vk 15,8 %, 2 krt/vk tai enemmän 23,8 %). Ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ja yhteyden voimakkuus oli kohtalainen ($\chi^2(6) = 14,239$; $p = 0,027$; Cramerin $V = 0,30$).

Kuvio 13. Harrastuskerhojen saavutettavuuden ulottuvuuksien toteutuminen muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan (0 krt/vk n=19, 1 krt/vk tai harvemmin n=18, 2 krt/vk tai useammin n=42) (%).

Lähellä ryhmien välistä tilastollisesti merkitsevää eroa oltiin myös taidollisen saavutettavuuden kohdalla. Kerran viikossa tai harvemmin muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuneista lähes yhdeksän kymmenestä (88,8 %) koki tämän ulottuvuuden toteutuneen vähintään melko hyvin ja vajaa puolet (44,4 %) erittäin hyvin. Muissa ryhmissä näin vastanneiden osuudet olivat pienempiä, etenkin ”erittäin hyvin”-vaihtoehdon kohdalla. Ryhmien väliset erot eivät kuitenkaan olleet enää tilastollisesti merkitseviä ja muuttujien välisen yhteyden voimakkuuskin jäi heikoksi ($\chi^2(6) = 11,842$; $p = 0,066$; Cramerin $V = 0,27$).

Muutoin harrastuskerhojen maantieteellisen saavutettavuuden koettiin toteutuneen keskimäärin sitä paremmin, mitä enemmän osallistuttiin muuhun organisoituun harrastustoimintaan. Sosiaalinen saavutettavuus puolestaan toteutui parhaiten ainakin kahdesti

viikossa muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuvien mielestä. Heistä useampi kuin neljä viidestä (85,7 %) koki sen toteutuneen vähintään melko hyvin eikä kenenkään mielestä edes melko huonosti.

Kerhojen ajallinen saavutettavuus taas koettiin huonoimmaksi muuhun organisoituun harrastustoimintaan kerran viikossa tai harvemmin osallistuvien joukossa. Heistä yli neljännes (22,6 %) koki sen toteutuneen melko tai erittäin huonosti. Toisaalta sama ryhmä koki toiminnan taidollisen saavutettavuuden toteutuneen parhaiten (88,8 % mielestä vähintään melko hyvin), kun muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumattomat kokivat tämän ulottuvuuden toteutuneen heikoiten (52,6 % mielestä vähintään melko hyvin). Muuhun organisoituun harrastustoimintaan kerran viikossa tai harvemmin osallistuvat kokivat myös kerhojen mentaalisen ja hallinnollisen saavutettavuuden toteutuneen paremmin kuin muut ryhmät.

7.4 Harrastuskerhojen kokonaisarvosana

Harrastuskerhoille annettuja kokonaisarvosanoja tarkastellessa minkään selittävän muuttujan sisällä (sukupuoli, luokka-aste, muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen) ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja. Kaikkien vastaajien harrastuskerhoille antamien kokonaisarvosanojen keskiarvoksi muodostui 8,64 (taulukko 2). Pojat ($ka=8,73$) olivat keskimäärin hieman tyttöjä ($ka=8,53$) tyytyväisempiä toimintaan. Luokka-asteiden välillä erot olivat pieniä, mutta matalimmaksi kokonaisarvosana jäi 5.–6.-luokkalaisten vastauksissa ($ka=8,57$).

Taulukko 2. Harrastuskerhojen kokonaisarvosana sukupuolen, luokka-asteen ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisen mukaan.

Arvosana		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ka	kh
Sukupuoli	Tytöt n=32	0	1	0	0	0	1	3	7	12	8	8,53	1,56
	Pojat n=46	0	0	0	0	1	2	2	12	15	14	8,73	1,18
Luokka-aste	1.–2. lk n=20	0	0	0	0	0	1	2	6	5	6	8,65	1,15
	3.–4. lk n=30	0	0	0	0	0	2	1	10	8	9	8,7	1,12
	5.–6. lk n=21	0	1	0	0	1	0	1	2	10	6	8,57	1,86
Muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuminen	0krt/vk n=19	0	0	0	0	0	1	2	6	5	5	8,57	1,13
	1krt/vk tai harvemmin n=18	0	1	0	0	1	0	1	3	6	6	8,44	2,00
	2 krt/vk tai useammin n=42	0	0	0	0	0	2	2	11	16	11	8,76	1,04
kaikki n=79		0	1	0	0	1	3	5	20	27	22	8,64	1,35

Lisäksi ne, jotka osallistuivat muuhun organisoituun harrastustoimintaan kaksi kertaa viikossa tai useammin, antoivat keskimäärin korkeamman kokonaisarvosanan (ka=8,76) kuin vähemmän tai ei ollenkaan muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistuneet (0 krt/vk, ka=8,57 ja 1 krt/vk tai harvemmin, ka= 8,44). Vertailun vuoksi vuoden 2022 lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa vastaajien (n=866) mieluisimmalle harrastukselle antamien arvosanojen keskiarvo oli 9,1 (Tarvainen ym. 2023, 63).

7.5 Yhteenveto tuloksista

Ristiintaulukointien ja khiin neliö -testien myötä löydettiin siis kaikkiaan viisi tilastollisesti merkitsevää tulosta, joissa jokaisessa ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ($p < 0,05$). Viidestä tuloksesta kaksi liittyi sukupuoleen, kaksi muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumiseen ja yksi luokka-asteeseen. Näistä kolmessa tapauksessa muuttujien välisen yhteyden voimakkuus oli kohtalainen (Cramer $V=0,30-0,49$) ja kahdessa heikko (Cramer $V=0,10-0,29$). Lisäksi havaittiin kaksi ei merkitsevää tulosta ($p > 0,05$), joissa muuttujien välisen yhteyden voimakkuus oli kuitenkin kohtalainen (Cramer $V=0,30-0,49$).

Ensimmäinen tilastollisesti merkitsevä ero todettiin siinä, miten sukupuolet suhtautuivat harrastuskerhoihin liittyvään väitteeseen ”Saana vaikuttaa harrastuksen sisältöön”. Tytöistä isompi osa oli väitteen kanssa samaa mieltä verrattuna poikiin. Ryhmien välinen ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä ja muuttujien välisen yhteyden voimakkuus oli kohtalainen.

Toinen tilastollisesti merkitsevä ero ilmeni harrastuskerhoihin liittyvässä väitteessä ”Siitä saa onnistumisen elämyksiä” ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumisessa. Muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumattomien joukossa oli suhteellisesti muita ryhmiä enemmän niitä, jotka olivat täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Erot ryhmien välillä olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ja muuttujien välisen yhteyden voimakkuus oli kohtalainen.

Kolmas tilastollisesti merkitsevä ero linkittyi harrastuskerhojen tiedolliseen saavutettavuuteen ja muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumiseen. Muuhun organisoituun harrastustoimintaan kerran viikossa tai harvemmin osallistuneiden joukossa oli muihin ryhmiin verrattuna suhteellisesti enemmän niitä, jotka kokivat tämän ulottuvuuden toteutuneen melko huonosti. Toisaalta heidän joukossaan oli myös suhteellisesti eniten niitä, joiden mielestä tämä saavutettavuuden ulottuvuus oli toteutunut erittäin hyvin. Joka tapauksessa ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ja muuttujien välisen yhteyden voimakkuus oli kohtalainen.

Neljäs tilastollisesti merkitsevä ero liittyi harrastuskerhojen kulttuuris-asenteelliseen saavutettavuuteen sekä sukupuoleen. Tytöistä isompi osa koki tämän ulottuvuuden toteutuneen erittäin hyvin verrattuna poikiin. Ryhmien välinen ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä, mutta muuttujien välisen yhteyden voimakkuus jäi heikoksi.

Viides tilastollisesti merkitsevä ero koski harrastuskerhojen kulttuuris-asenteellista saavutettavuutta ja luokka-astetta. Muihin ryhmiin verrattuna 1–2-luokkalaisten keskuudessa oli suhteellisesti enemmän niitä, jotka kokivat tämän ulottuvuuden toteutuneen erittäin hyvin. Erot ryhmien välillä olivat melkein merkitseviä, mutta muuttujien välinen yhteys jäi taas voimakkuudeltaan heikoksi.

Lisäksi löydettiin kaksi ei merkitsevää tulosta, joissa muuttujien välisen yhteyden voimakkuus oli kuitenkin kohtalainen. Toinen tuloksista liittyi sukupuoleen ja toinen luokka-asteeseen. Ensimmäinen kohtalaisen voimakas yhteys muuttujien välillä kohdistui harrastuskerhoihin liittyvään väitteeseen “Sen kautta saa kavereita” sekä sukupuoleen. Tyttöjen joukossa oli suhteellisesti poikia enemmän niitä, jotka olivat väitteen kanssa samaa mieltä, mutta ryhmien välinen ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää.

Toinen kohtalaisen voimakas yhteys muuttujien välillä koski väitettä “Siitä saa onnistumisen elämyksiä” ja luokka-astetta. Keskimäärin mitä korkeampi luokka-aste, sitä isompi osa oli väitteen kanssa samaa mieltä, vaikkakaan ryhmien väliset erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

8 Pohdinta

Harrastamisen Rauman malli on ollut toiminnassa vasta muutaman vuoden, mutta sen voidaan jo nyt nähdä vakiinnuttaneen asemansa osana paikallista harrastuskenttää. Ennen kaikkea se on lisännyt matalan kynnyksen harrastustoiminnan saatavuutta. Harrastuskerhojen määrä on vakiintunut noin neljäänkymmeneen ja etenkin liikunta-aiheisia kerhoja on tarjolla paljon erilaisia. Toiminnan piirissä on yli 500 lasta ja nuorta, painottuen alakoululaisiin.

Yksi Harrastamisen Suomen mallin keskeisistä päämääristä on, että sen avulla tavoitettaisiin sellaisia lapsia ja nuoria, jotka ovat syystä tai toisesta ilman harrastusta. Kyseisessä tavoitteessa Harrastamisen Rauman malli on tässä tutkimuksessa tehdyn kyselyn mukaan onnistunut melko hyvin, sillä vastaajista lähes joka neljäs ei osallistunut mihinkään muuhun organisoituun harrastustoimintaan. Lisäksi suunnilleen yhtä moni vastaajista kertoi muun harrastuksen puuttumisella olevan merkitystä harrastuskerhoihin osallistumiseen.

Muutoin lapsia ja nuoria näyttää vetävän toiminnan pariin eniten kerhojen kiinnostava aihe ja vähemmän esimerkiksi kavereiden läsnäolo. Toki harrastuskerhoihin osallistumiseen voi olla muitakin syitä kuin tässä kyselyssä käytetyt, esimerkiksi toiminnan maksuttomuus tai mahdollisuus harrastaa koulupäivän yhteydessä. Myös sillä saattaa olla merkitystä, että harrastuksessa ei kilpailla ja siihen voi osallistua, vaikka ei ole aiempaa kokemusta. Samoin lapset ja nuoret voivat antaa harrastamiselle muitakin merkityksiä kuin mitä tässä tutkimuksessa käytetyt mittarit sisälsivät.

Kaiken kaikkiaan Harrastamisen Rauman mallin kerhot näyttävät tarjoavan osallistujilleen mukavaa, rentoa ja yhteisöllistä tekemistä sekä laadukasta ohjausta. Harrastusten tuottamat onnistumisen elämykset korostuvat varsinkin muuhun organisoituun harrastustoimintaan osallistumattomien joukossa. Toisaalta vastausten perusteella lapsia ja nuoria voitaisiin kannustaa vielä enemmän ilmaisemaan oma mielipiteensä toiminnasta, jotta he kokisivat vahvemmin saavansa vaikuttaa harrastuksen sisältöön. Etenkin poikien kohdalla tätä osallisuuden tunnetta olisi varaa lisätä.

Harrastuskerhojen saavutettavuus puolestaan toteutuu kokonaisuudessaan osallistujien mielestä melko hyvin, mutta myös siinä löytyy parannettavaa. Tulevaisuudessa tulisi mahdollisuuksien mukaan tarkastella ainakin toiminnan tiedollista, ajallista sekä maantieteellistä ulottuvuutta. Sen sijaan harrastusten kulttuuris-asenteellinen ulottuvuus

(ilmapiiri) koettiin hyväksi erityisesti tyttöjen ja vuosiluokilla 1–2 olleiden vastaajien parissa verrattuna muihin ryhmiin.

Tämän tutkimuksen myötä pyrittiin osaltaan vastaamaan tarpeeseen Harrastamisen Suomen malliin liittyvän tilasto- ja seurantatiedon keräämisestä ja sitä kautta toiminnan vaikuttavuuden mittaamisesta. Kyselyn avulla tuotettiin paikallista informaatiota siitä, miten Rauman malli on toiminut ja kehittynyt. Kaiken tiedonkeruun keskiössä olivat lasten ja nuorten harrastamiselle antamat merkitykset. Harrastekerhoihin osallistuneet pääsivät jakamaan ajatuksiaan, joita voidaan ottaa huomioon tulevaisuudessa. Rauman kaupunki taas sai tietoa hankkeen toteutumisesta, jonka avulla se pystyy kehittämään toimintaa ja raportoimaan siitä eteenpäin. Kyselyn myötä on myös helpompi paikantaa mahdollisia kehittämiskohteita seuraavalle toimintakaudelle. Lisäksi tutkimus tuotti laajemmin tietoa Harrastamisen Suomen malliin liittyen ja se voidaan liittää osaksi hankkeen tutkimustietokantaa.

Jatkossa voisi olla hyödyllistä selvittää muun muassa sitä, missä määrin Harrastamisen Rauman malli yhdistää erilaisista perhetaustoista (pienituloiset, yksinhuoltajat, ulkomaalaistaustaiset) tulevia sekä miten hyvin toiminnassa onnistutaan huomioimaan erityistarpeiset lapset ja nuoret. Samoin kerhojen saavutettavuudesta saattaisi edelleen olla tarvetta saada lisätietoa esimerkiksi mahdollisiin kehityskohteisiin ja esteisiin liittyen. Näiden ohella voisi olla kiintoisaa tietää, suhtautuvatko osallistujat eri tavalla harrastuskerhoihin verrattuna maksullisiin harrastuksiin. Onko ensin mainituista vaikkapa helpompi jäädä pois tai kiinnostaako jompikumpi vaihtoehto toista enemmän ja miksi?

Lähteet

- Ahtiainen, H. & Määttä, S. 2024. Ketkä harrastavat ohjatusti? –Väestöryhmittäiset ja alueelliset erot ohjattuun harrastustoimintaan osallistumisessa ja siinä tapahtuneet muutokset helsinkiläisillä 8.- ja 9.-luokkalaisilla. *Tutkimuksia 2024*: 3. Helsingin kaupunginkanslia. Luettavissa: https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/24_10_23_Tutkimuksia_3.pdf. Luettu 16.3.2026.
- Berden, I. & Korolainen, K. 2021. Kysely kunnille Harrastamisen Suomen mallin toteutuksesta ja jatkuvuudesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettavissa: https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2022/01/20211115_Kysely-kunnille-Harrastamisen-Suomen-mallin-toteutuksesta-ja-jatkuvuudesta.pdf. Luettu 22.4.2024.
- Berden, I. 2022. Kysely harrastusten järjestäjille. Valtioneuvosto, opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettavissa: <https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2022/01/Kysely-harrastusten-jarjestajille-20.1.2022.pdf>. Luettu 28.11.2023.
- Bunketorp Käll, L., Malmgren, H., Olsson, E., Lindén, T., & Nilsson, M. 2015. Effects of a curricular physical activity intervention on children's school performance, wellness, and brain development. *Journal of school health*, 85(10).
- Doré, I., O'Loughlin, J. L., Schnitzer, M. E., Datta, G. D., & Fournier, L. (2018). The longitudinal association between the context of physical activity and mental health in early adulthood. *Mental Health and Physical Activity*, 14. Luettavissa: <https://doi.org/10.1016/j.mhpa.2018.04.001>. Luettu 28.4.2026.
- Haanpää, L. 2019. Harrastustakuu: yhdenvertaisuuden asialla. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 147. Luettavissa: <https://doi.org/10.57049/nts.270>. Luettu 9.3.2026.

Harrastamisen Suomen malli. 2023a. Tietoa. Luettavissa:

<https://harrastamisensuomenmalli.fi/tietoa/>. Luettu 18.11.2025.

Harrastamisen Suomen malli. 2023b. Historia. Luettavissa:

<https://harrastamisensuomenmalli.fi/tietoa/historia/>. Luettu 28.11.2023.

Harrastamisen Suomen malli. 2023c. Harrastuksen järjestäjille. Luettavissa:

<https://harrastamisensuomenmalli.fi/harrastuksen-jarjestajille/>. Luettu 28.11.2023.

Harrastamisen Suomen malli. 2023d. Usein kysytyt kysymykset. Luettavissa:

<https://harrastamisensuomenmalli.fi/ukk/>. Luettu 14.3.2024.

Harrastamisen Suomen malli. 2023e. Saavutettavampi harrastusmerkki. Luettavissa:

<https://harrastamisensuomenmalli.fi/materiaalipankki/saavutettavuus-esteettomyys/harrastusmerkki/>. Luettu 7.11.2024.

Harrastamisen Suomen malli 2024a. Harrastamisen Suomen malli lisää lasten ja nuorten

harrastamisen yhdenvertaisuutta. Luettavissa: https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2024/12/Me-sa%CC%88a%CC%88tio%CC%88_OKM_HSM-graafeja-fi.pdf. Luettu 25.11.2025.

Harrastamisen Suomen malli. 2024b. Saavutettavampi harrastus-suositukset. Luettavissa:

https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2024/02/Saavutettavampi_harrastus_SUOSITUKSET.pdf. Luettu 7.11.2024.

Harrastamisen Suomen malli. 2025. Uutta Harrastamisen Suomen mallin toteutukseen 2025–2026: Hyviä käytäntöjä ja tutkimustuloksia. Luettavissa:

https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2025/09/250904_DIAT_Harrastamisen-Suomen-mallin-webinaari-4.9.2025_.pdf. Luettu 25.11.2025.

- Harrastamisen Suomen malli. 2026. Harrastamisen Suomen mallin ja koulun kerhotoiminnan hakuinfo 27.1.2026. Luettavissa: <https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2026/01/HSM-hakuinfo-esitykset-27.1.2026.pdf>. Luettu 20.3.2026.
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Tammi. Helsinki.
- IBM Corp. 2020. IBM SPSS Statistics for Windows (Version 29.0) [Computer software]. IBM Corp.
- Jonsson, K., & Lillvist, A. 2019. Promoting social learning in the Swedish leisure time centre. *Education Inquiry*, 10(3).
- Jussila, J. J., Pulakka, A., Halonen, J. I., Salo, P., Allaouat, S., Mikkonen, S., & Lanki, T. 2023. Are active school transport and leisure-time physical activity associated with performance and wellbeing at secondary school? A population-based study. *European Journal of Public Health*, 33(5).
- Järvenpää, H. 2022. Lasten mielipiteitä julkisten varojen käytöstä. Kysely 10–17-vuotiaille. Helsinki. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:72. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164442>. Luettu 15.3.2024.
- Kaarakainen, S-S., Hiilamo, A. & Ristikari, T. 2022. Lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventamisen mahdollisuudet kunnissa nykymuotoisessa valtionavustusjärjestelmässä. *Itlan raportit ja selvitykset 2022:1*. Luettavissa: <https://itla.fi/wp-content/uploads/2024/01/Navitaattori-2022-1-selvitys-lasten-ja-nuorten-hyvinvointierojen-kaventamisen-mahdollisuudet.pdf>. Luettu 7.5.2024.
- Kalliomeri, R., Valkama, K. & Weckström, E. 2025. Lasten ja nuorten kokemuksia harrastamisen merkityksistä ja harrastamiseen liittyvistä haasteista. Tietoa työn tueksi 1/2025. Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaation julkaisuja. Luettavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Lasten_ja_nuorten_kokemuksia_harr

astamisen_merkityksist%C3%A4_ja_harrastamiseen_liittyvist%C3%A4_haasteista.pdf. Luettu 9.3.2026.

Karjalainen, L. 2010. Tilastotieteen perusteet. Keuruu: Otava.

Kaunismaa, P., Tormulainen, A., Sinisalo-Juha, E. & Vaara, L. 2021. Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. Luettavissa: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/04/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa.pdf>. Luettu 12.3.2024.

Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Luettavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf. Luettu 9.3.2026.

Kopomaa, T. & Salasuo, M. 2021. Höntsäilyä – leikkimielisen pelailun ideaalien jäljillä. Teoksessa: M. Salasuo (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020, 175–188. Luettavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>. Luettu 6.3.2025.

Laimi, T., Pusa, A.-M., Rajala, K., & Stenvall, E. 2023. Mielekästä vapaa-aikaa, kavereita ja koordinaatiota –Harrastamisen Suomen mallin arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi). Julkaisut 12:2023. Luettavissa: https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1223.pdf. Luettu 28.11.2023.

Marttinen, R., & Anttila, E. 2025. Those Finns are on to something: introducing the Finnish model for leisure activities. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–11. Luettavissa: <https://doi.org/10.1080/00313831.2025.2587955>. Luettu 12.3.2026.

Me-säätiö. 2025a. Suurta suomalaista innovaatiota rakentamassa? Harrastamisen Suomen malli lisää harrastamisen yhdenvertaisuutta. Luettavissa:

<https://data.mesaatio.fi/suurta-suomalaista-innovaatiota-rakentamassa/>. Luettu 25.11.2025.

Me-säätiö. 2025b. Lasten ja nuorten eriytymisen ehkäisyyn löytyy keinoja. Harrastaminen lisää hyvinvointia ja kuuluvuutta. Luettavissa: <https://data.mesaatio.fi/eriytymisen-ehkaisyyn-loytyy-keinoja/>. Luettu 25.11.2025.

Muukkonen, P., Ehnström, E., Hasanen, E., Hintsanen, L., Laakso, T., Nurmi, M., Pyykönen, J., Salmi, L., Salmikangas, A-K., Simula, M., Virmasalo, I. & Vääntinen, L. 2022. Matkalla kohti liikunnan yhdenvertaisuutta –työkaluja monialaiseen liikuntasuunnitteluun. Helsingin yliopisto. Luettavissa: <http://hdl.handle.net/10138/356119>. Luettu 14.5.2024.

Nuorisolaki 1285/2016. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Luettu 11.12.2023.

OKM. 2019. Harrastamisen strategia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:7. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-621-8>. Luettu 28.11.2023.

OKM. 2022. Valtakunnallisen koululaiskyselyn 2022 tulokset. Luettavissa: <https://okm.fi/documents/1410845/4059654/2022+koululaiskyselyn+tulokset+15.12.2022.pdf/6ae3376a-4fec-1005-cf10-50c340add9f3/2022+koululaiskyselyn+tulokset+15.12.2022.pdf?t=1671094204184>. Luettu 28.11.2023.

OKM. 2024. Valtakunnallisen koululaiskyselyn 2024 tulokset. Luettavissa: <https://okm.fi/documents/1410845/40279988/Koululaiskyselyn+2024+tulokset.pdf/31835897-a29b-87e4-5615-8247c27ead13/Koululaiskyselyn+2024+tulokset.pdf?t=1737982121362>. Luettu 13.11.2025.

OKM. 2025a. Opetus- ja kulttuuriministeriön koululaiskysely. Luettavissa: <https://okm.fi/koululaiskyselyt-harrastamisesta>. Luettu 17.3.2026.

- OKM. 2025b. Hankeavustus kunnille Harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen lukuvuonna 2025–2026. Luettavissa: <https://okm.fi/-/hankeavustus-kunnille-harrastamisen-suomen-mallin-toteuttamiseen>. Luettu 17.11.2025.
- OKM. 2025c. Harrastamisen Suomen mallin lainsäädännön arviointi. Luettavissa: <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM075:00/2025>. Luettu 20.3.2026.
- OPH. 2020. Koulujen kerhotoiminnan tukeminen ja kehittäminen 2020. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/funding-release/koulujen-kerhotoiminnan-tukeminen-ja-kehittaminen-2020>. Luettu 23.2.2024.
- OPH. 2024. Työkaluja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomioimiseen Liikkuva opiskelu -toiminnassa. Luettavissa: https://liikkuvaopiskelu.fi/wp-content/uploads/sites/3/2024/01/Yhdenvertaisuusmateriaali_LiikkuvaOpiskelu.pdf. Luettu 20.11.2025.
- Pomohaci, M., & Sopa, I. S. 2017. Extracurricular sport activities and their importance in children socialization and integration process. *Scientific Bulletin*, 22(1).
- Pressman, S. D., Matthews, K. A., Cohen, S., Martire, L. M., Scheier, M., Baum, A., & Schulz, R. 2009. Association of enjoyable leisure activities with psychological and physical well-being. *Psychosomatic medicine*, 71(7). Luettavissa: <https://doi.org/10.1097/PSY.0b013e3181ad7978>. Luettu 28.4.2026.
- Pulkkinen, L. 2015. Innostava koulupäivä: Ehdotus joustavan koulupäivän rakenteen vakiinnuttamiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:6. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-341-5>. Luettu 21.2.2024.
- Pulkkinen, L. & Latvala, J.M. 2022. Historiallinen katsaus: Harrastus koulupäivän yhteydessä. Luettavissa: https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2022/04/220406_Historiallinen_katsaus_Harrastus_koulupaivan_yhteydessä.pdf. Luettu 8.12.2023.

- Pyykkönen, T. & Rikala, S. 2018. Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:2. Luettavissa: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Valtio_soveltavan_liikunnan_raportti.pdf. Luettu 9.3.2026.
- Rauman kaupunki. 2024a. Kasvatus ja koulutus. Harrastamisen Rauman malli. Luettavissa: <https://www.rauma.fi/kasvatus-ja-koulutus/harrastamisen-rauman-malli/>. Luettu 25.3.2024.
- Rauman kaupunki. 2024b. Ajankohtaista. Rauman kaupungille myönnettiin vuoden 2023 Harrastaminen koulupäivän yhteydessä -palkinto. Luettavissa: <https://www.rauma.fi/ajankohtaista/rauman-kaupungille-myonnettiin-vuoden-2023-harrastaminen-koulupaivan-yhteydessa-palkinto/>. Luettu 25.3.2024.
- Salasuo, M. 2020a. Edellinen ”Suomen malli”. Neuvotteluja lasten ja nuorten vapaaajan harrastamisen yhteiskunnallisesta perustelusta sotien jälkeen. Teoksessa: M. Salasuo (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020, 17–28. Luettavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>. Luettu: 6.3.2025.
- Salasuo, M. 2020b (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Luettavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>. Luettu 6.3.2025.
- Soininen, M. & Merisuo-Storm T. 2009. Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopisto. Rauman opettajankoulutuslaitos.
- Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. 2023. Saavutettava Harrastamisen Suomen malli. Luettavissa: <https://lastenkulttuuri.fi/hankkeet/saavutettava-harrastamisen-suomen-malli/>. Luettu 7.11.2024.
- Suomen Olympiakomitea. 2019. Matalan kynnyksen kerho- ja harrastustoiminnan rahoitusopas 2019. Luettavissa:

https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2019/02/f8420388-ok_rahoituskanavat2019_verkko.pdf. Luettu 22.2.2024.

Tarhala, M. & Vartiainen, T. 2023. Harrastamisen Suomen malli edistää yhdenvertaisuutta. Teoksessa R. Roitto & A. Saari (toim.) Kaikille avoin liikunta kunnissa. Helsinki: Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 24, 35–40. Luettavissa: https://www.lts.fi/media/lts_julkaisut/lts_selvityksia/kaikille-avoin-liikunta-kunnissa.pdf. Luettu 9.5.2024.

Tarvainen, K. Manner, J. Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2023. Tilasto-osio. Teoksessa Aapola-Kari, S. (toim.) Vaihteleva vapaa-aika. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto, Valtion liikuntaneuvosto, Nuorisotutkimusverkosto. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja, nro 74, 9–121. Luettavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/05/FINAL_vapaa-aikatutkimus-2022-web.pdf. Luettu 9.5.2024.

THL. 2025. Kouluterveyskyselyn tulospalvelu. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettavissa: https://raportointi.thl.fi/t/public/views/KTK_public_fi/Etusivu. Luettu 10.3.2026

Tormulainen, A. 2021a. Mitä tarkoittaa harrastus. Julkaisussa: A. Tormulainen (toim.) Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisoalan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 122. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki, 10–21. Luettavissa: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/kompassi-osaamiskeskus-kentaurin-matkaan-2021-humak.pdf>. Luettu 9.5.2024.

Tormulainen, A. 2021b. Kirjallisuuskatsaus nuorten harrastamisesta ja järjestöosallistumisesta. Julkaisussa: A. Tormulainen (toim.) Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisoalan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 122. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki.

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.

- Valli, R. & Aaltola, J. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (5., uudistettu ja täydennetty painos). PS-kustannus.
- Valtioneuvosto. 2021. Kansallinen lapsistrategia. Komiteamietintö. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-868-0>. Luettu 6.12.2024.
- Valtioneuvosto. 2023. Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>. Luettu 29.4.2024.
- Valtioneuvosto. 2024. Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma hallituskaudella 2023–2027. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:52. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-521-4>. Luettu 6.12.2024.
- Valtioneuvoston kanslia. 2003. Työllä, yrittämisellä ja yhteisvastuulla uuteen nousuun. Matti Vanhasen hallituksen ohjelma 24.6.2003. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023031331319>. Luettu 7.5.2024.
- Valtioneuvoston kanslia. 2011. Avoin, oikeudenmukainen ja rohkea Suomi. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011. Valtioneuvoston julkaisuja 2011:1. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201704256255>. Luettu 7.5.2024.
- Valtioneuvoston kanslia. 2019. Osallistava ja osaava Suomi: sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>. Luettu 9.5.2024.
- Vandell, D. L., Larson, R. W., Mahoney, J. L. & Watts, T. W. 2015. Children's Organized Activities. Teoksessa R. M. Lerner, M. H. Bornstein & T. Leventhal (toim.) Handbook of Child Psychology and Development Science: Ecological Settings and Processes. John Wiley & Sons, 1–40. Luettavissa:

https://www.academia.edu/22302887/Childrens_Organized_Activities. Luettu 19.3.2024.

Vartiainen, T. 2024. Harrastamisen Suomen malli kehittyy ja laajenee. Harrastamisen Suomen mallin yhteyspiste. Opetushallitus. Helsinki.

Woodhouse, A. 2024. Increasing children and young people's access to hobbies and leisure activities. The Churchill Fellowship. Luettavissa: https://media.churchillfellowship.org/documents/Amy_Woodhouse_Final_Report.pdf. Luettu 16.3.2026.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Harrastamisen Rauman mallin palautekysely

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn Harrastamisen Rauman mallista. Harrastuskerhotoiminta käynnistyi ensimmäistä kertaa syksyllä 2023 ja se jatkuu lukuvuonna 2024–25.

Lisätietoa Harrastamisen Rauman mallin kerhoista: <https://www.rauma.fi/kasvatus-ja-koulutus/harrastamisen-rauman-malli/>

Toivomme, että vastaajana toimisi lapsi / nuori yhdessä huoltajan tai muun aikuisen kanssa.

Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan palkintoja.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 5 minuuttia.

Kysely on voimassa 16.6.2024 asti.

1. Tietojani saa käyttää tutkimustarkoituksessa, jonka avulla arvioidaan ja kehitetään Harrastamisen Rauman mallia. Vastaaminen tapahtuu täysin anonymisti ja kaikkia antamanne tietoja käsitellään luottamuksellisesti sekä tietosuojaohjeiden mukaisesti. *

- Kyllä
- Ei

2. Lapsen / nuoren luokka-aste *

- 1-2 lk
- 3-4 lk
- 5-6 lk
- 7-9 lk

3. Lapsen / nuoren sukupuoli *

- Tyttö
- Poika
- Muu
- En halua kertoa

4. Lapsen / nuoren koulu *

- Kaaron koulu
- Karin koulu
- Kodisjoen koulu
- Kortelan koulu
- Kourujärven koulu
- Lapin koulu
- Nanun koulu
- Naulan peruskoulu
- Pohjoiskehän koulu
- Pyynpään koulu
- Unajan koulu
- Uotilan koulu
- Vasaraisten koulu
- Hj.Nortamon peruskoulu
- Rauman Freinet koulu
- Rauman Normaalikoulu
- Raumanmeren peruskoulu

HARRASTAMISEN RAUMAN MALLIN KERHOT

5. Harrastuskerho, johon lapsi / nuori on osallistunut lukuvuoden aikana (voitte valita useampia) *

- Kuvataidekerho Kuvittele, ma klo 13.30-15.00, 3.-6.lk, Kuvataidekoulu
- Liikuntakerho, ma klo 13.30-14.30, 4.-6.lk, Unajan koulu
- Bändikerho, ma 15.00-16.30, 5.-6.lk, Freinetkoulu
- Digikerho Koodaus, ma klo 15.30-16.30, 5.-6.lk, Kotona
- Keilailu, ma klo 16.00-17.00, yläkoulu, Rauman keilahalli
- Höntsäliikunta, ma klo 16.00-17.00, 4.-7.lk, Karin koulu
- Liikuntakerho, ti klo 13.15-14.15, Pohjoiskehän koulu
- Sporttikerho, ti klo 14.15-16.00, 1.-6.lk, Kourujärven koulu

- Koripallo, ti klo 16.00-17.00, 3.-6.lk, Pyynpään koulu
- Molskis -soveltava uimakoulu, ti 13.30-15.00, Rauman uimahalli
- Keilailu, ti klo 15.00-16.00, alakoulu, Rauman keilahalli
- Keilailu, ti klo 16.00-17.00, alakoulu, Rauman keilahalli
- Molskis- soveltava uimakoulu, ke klo 13.30-15.00, 1.-9.lk Rauman uimahalli
- Käsityö- ja askartelukerho, ke klo 14.00-15.30, 3.-6.lk, Kourujärven koulu
- Työvis, ke klo 14.00-16.00, 4.-6.lk, Lapin työvis
- Liikuntakerho, ke klo 14.15-15.15, 3.-6.lk Vasaraisten koulu
- Parkour, ke klo 14.30-15.30, 3.-6.lk Pyynpään koulu
- Digikerho Minecraft, ke klo 14.30-15.30, 3.-4.lk, Kotona
- Jääkiekko, ke klo 14.45-15.45, 3.-6.lk, Tuki-Areena
- Anime- ja mangakerho, ke klo 15.00-16.00, 5.-9.lk, Nanun koulun kuvisluokka
- Kuntosaliryhmä, ke klo 15.30-16.15, 6.-9.lk, Rauman uimahallin kuntosali
- Liikuntakerho, to klo 8.00-9.00, 1.-4.lk, Kaaron koulu
- Liikuntakerho, to klo 8.00-9.00, 1.-3.lk, Uotilan palloiluhalli
- Harrastusaamu, to klo 8.15-9.15, 1.-6.lk, Lapin koulun iltapäiväkerho
- Soveltava liikuntakerho, to klo 14.20-15.15, 4.-9.lk, Pyynpään koulu
- Parkour, to klo 14.30-15.30, 1.-4.lk, Pohjoiskehän koulu
- Koripallo, to klo 15.15-16.00, 6.-9.lk, Raumanmeren peruskoulu
- Telinevoimistelu, to klo 15.30-16.30, 3.-6.lk, Pohjoiskehän koulu
- Digikerho Esports, to 15.30-16.30, 7.-9.lk, Kotona
- Liikuntakerho, pe klo 13.00-14.00, 1.-4.lk, Kodisjoen koulu
- Parkour, pe klo 14.15-15.00, 3.-4.lk, Kaaron koulu
- Parkour, pe klo 15.00-15.45, 4.-6.lk, Kaaron koulu
- Joku muu, mikä _____

6. Mitä kautta saitte tiedon harrastuskerhosta? (voitte valita useampia) *

- Vanhemmilta
- Wilmasta
- Opettajalta
- Nuoriso-ohjaajalta

- Koulukuraattorilta
- Terveystenhoitajalta
- Kaverilta
- Sosiaalisesta mediasta
- Rauma-lehdestä
- Rauman kaupungin nettisivuilta
- Jostain muualta, mistä? _____

7. Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat harrastuskerhoon osallistumiseen? (1=ei lainkaan, 2=melko vähän, 3=en osaa sanoa, 4=melko paljon, 5=erittäin paljon) *

	1	2	3	4	5
Kerhon aihe kiinnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Halusin kokeilla jotain uutta	☐	☐	☐	☐	☐
Kaveri(t) osallistuivat myös	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhempani kannustivat osallistumaan	☐	☐	☐	☐	☐
Olin toivonut tätä harrastusta	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla ei ollut muuta harrastusta	☐	☐	☐	☐	☐

8. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä harrastuskerhoon liittyen? (1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä) *

	1	2	3	4	5
Se on kivaa	☐	☐	☐	☐	☐
Siitä saa onnistumisen elämyksiä	☐	☐	☐	☐	☐
Siinä voi kehittyä	☐	☐	☐	☐	☐
Sen kautta saa kavereita	☐	☐	☐	☐	☐
Se auttaa pysymään hyvässä kunnossa	☐	☐	☐	☐	☐
Siinä ei ole suorituspainetta	☐	☐	☐	☐	☐
Siellä on hyvä yhteishenki	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastuksessa on hyvä ohjaaja/ohjaajia	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Saan vaikuttaa harrastuksen sisältöön	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistuisin uudestaan vastaavaan harrastukseen (esim. ensi syksynä)	☐	☐	☐	☐	☐

9. Harrastamisen Suomen mallin kerhojen tulisi olla mahdollisimman saavutettavia. Miten koette, että seuraavat saavutettavuuden ulottuvuudet toteutuvat harrastuskerhon osalta? (1=erittäin huonosti, 2=melko huonosti, 3=en osaa sanoa, 4=melko hyvin, 5=erittäin hyvin *

	1	2	3	4	5
Maantieteellinen saavutettavuus (etäisyys, matka-aika, käytettävissä olevat kulkumuodot)	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen ja tekninen saavutettavuus (puitteet, ylläpito, turvallisuus, liikkumisrajoitteet, muut henk. koht. tarpeet)	☐	☐	☐	☐	☐
Ajallinen saavutettavuus (kerhojen ajankohdat, omat aikataulut)	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedollinen saavutettavuus (tiedotus, mainonta, eri kieliversiot)	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen saavutettavuus (pääsymaksut, välineiden hinta, lainausmahdollisuus, harrastamiseen käytössä oleva budjetti)	☐	☐	☐	☐	☐
Hallinnollinen saavutettavuus (kiellot ja rajoitukset: kuka saa käyttää ja milloin)	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuuris-asenteellinen saavutettavuus (ilmapiiri)	☐	☐	☐	☐	☐
Taidollinen saavutettavuus (vaadittavat taidot, kokemus riittävästä osaamisesta, kyky oppia, tiedonetsintäkyvyt, kielitaito)	☐	☐	☐	☐	☐
Mentaalinen saavutettavuus (motivaatio, arvostukset, jaksaminen, pelot)	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalinen saavutettavuus (vuorovaikutus, yksinäisyys, sosiaaliset pelot)	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kokonaisarvosana harrastuskerholle ***11. Haluatteko antaa jotain muuta palautetta harrastuskerhosta? Vapaa sana.**

12. Osallistuuko lapsi / nuori johonkin muuhun organisoituun harrastustoimintaan (esim. seuran tai yhdistyksen järjestämään) Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhon lisäksi? *

- Ei osallistu
- Kerran viikossa tai harvemmin
- Kaksi tai kolme kertaa viikossa
- Neljä kertaa viikossa tai useammin

Liite 2. Saatekirje

SAATE

Hei,

Lapsenne / nuorene on osallistunut Harrastamisen Rauman mallin harrastuskerhoihin lukuvuoden 2023–24 aikana.

Haluaisimme kuulla lapsen / nuoren omista kokemuksista näihin harrastuksiin liittyen. Toivomme, että vastaajana toimisi lapsi / nuori yhdessä huoltajan tai muun aikuisen kanssa.

Kysely on osa Turun yliopiston Rauman yksikössä tehtävää tutkimusta. Sen avulla tuotetaan tietoa hankkeen toteutumisesta ja palautetta hyödynnetään toiminnan kehittämis- ja raportointityössä. Vastaaminen tapahtuu anonyymisti, eivätkä henkilötiedot tule missään vaiheessa esiin.

Mikäli annatte luvan tietojenne käyttämiseen tutkimustarkoituksessa, rastittakaa kyselyn alussa oleva kohta ”tietojani saa käyttää tutkimustarkoituksessa”. Kaikkia antamianne tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja tietosuojaohjeiden mukaisesti. Ohessa linkki tietosuojailmoitukseen (linkki).

Kyselyyn vastaaminen vie noin 5 minuuttia. Kaikkien vastanneiden kesken arvomme tuotepalkintoja ja voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 16.6.2024 mennessä.

Mikäli haluatte lisätietoa kyselystä tai tutkimuksesta, voitte lähettää sähköpostia alla oleviin osoitteisiin.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne ja tervetuloa taas uusiin harrastuskerhoihin syksyllä!

Ystävällisin terveisin,

Matias Majapuro

Iida Elonen

Turun yliopisto, Rauman OKL

Rauman kaupunki, liikuntapalvelut

matamaj@utu.fi

iida.elonen@rauma.fi

Liite 3. Tietosuojailmoitus

**TURUN
YLIOPISTO**

Kasvatustieteiden
tiedekunta

Tietosuojailmoitus

89 (92)

EU:n yleinen tietosuoja-asetus

13.02.2024

artiklat 13 ja 14

Tietosuojailmoitus

Rekisterin nimi	Harrastamisen Rauman malli ja sen saavutettavuus siihen osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta.
Rekisterinpitäjä	Matias Majapuro, Turun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, Rauman opettajankoulutuslaitos
Tietosuojavastaavan yhteystiedot	matamaj@utu.fi
Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	Kysely toteutetaan osana Turun yliopistossa tehtävää pro-gradu tutkielmaa. Tutkimuksessa tarkastellaan Harrastamisen Rauman mallia ja sen saavutettavuutta harrastuskerhoihin osallistuvien lasten ja nuorten näkökulmasta. Tutkimusaineisto kerätään Webropol-lomakkeella. Sähköpostiosoitteita käytetään Webropol-lomakkeen lähettämiseen.
Tutkielman ohjaaja	Pasi Koski, pakoski@utu.fi
Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperuste	Käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 e- kohta). Käsittely perustuu yliopistolain (558/2007) 2§:ssä asetettuun yliopiston tehtävään ja sen toteuttamiseen yleisen edun nimissä.
Rekisteriin tallennetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja	Kyselyssä kerätään vastaajan taustatietoja (sukupuoli, luokka-aste, koulu) sekä harrastamiseen liittyviä tietoja.
Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät	Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
Henkilötietojen säilytysaika	Aineiston keräämisen ja käsittelyn jälkeen aineisto pseudonymisoidaan. Aineisto on anonyymi ja se säilytetään yliopiston tietojärjestelmässä tietoturvallisesti vuoden ajan, jonka jälkeen se tuhoetaan turvallisesti.
Rekisteröidyn oikeudet	Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti. Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.
Tiedot siitä, mistä henkilötiedot ovat saatu	Tiedot kerätään suoraan vapaaehtoisesti tutkimukseen osallistuneilta.

Turun yliopisto | Kasvatustieteiden tiedekunta

20014 Turun yliopisto

Puhelin 029 450 5000

utu.fi/edu

Liite 4. Opinnäytetyö- /tutkimuslupahakemus

OPINNÄYTETYÖ-/TUTKIMUSLUPAHAKEMUS
Sivistystoimiala

☒ Uusi lupahakemus ☐ Muutos vanhaan lupaan, jonka päätösnumero on		
OPINNÄYTETYÖN/ TUTKIMUKSEN TEKIJÄ	Sukunimi Majamaa	Etunimet Matti Tapio
	Osoite Seuranpolku 1 B 3	Postinumero ja -toimipaikka 26100 Rauma
	Puhelin +358 4143 45453	Sähköpostiosoite mattimaj@utu.fi
	Sukunimi (Muut tekijät)	Etunimi
	Tutkimuslaitos, oppilaitos tai muu yhteisö Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos	
Koulutusohjelma/suuntautumisvaihtoehto Luokanopettajien koulutusohjelma		
OPINNÄYTETYÖN/ TUTKIMUKSEN OHJAAJA(T) OPPILAITOKSESSA	Nimi Pasi Koski	
	Toimipaikka ja osoite Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos, Seminaarintie 1, 26100 Rauma	
	Puhelin +358 29 450 6109	Sähköpostiosoite p.koski@utu.fi
	Oppiarvo ja ammatti ET, Liikunta kasvatuksen professori	
OPINNÄYTETYÖ/ TUTKIMUS	Opinnäytetyön/tutkimuksen nimi Harrastamisen Rauman malli ja sen saavutettavuus siihen osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta	
	Opinnäytetyön/tutkimuksen taso ☐ Väitöskirja ☐ Lisensiaatti-tutkimus ☒ Pro gradu ☐ AMK-opinnäytetyö	
	☐ Muu opinnäytetyö ☐ Muu, mikä?	
Lyhyt yhteenveto (Opinnäytetyön/tutkimuksen aihe, tarkoitus ja teoreettinen tausta, käytetty tutkimusaineisto, aineiston keruu- ja analysointitapa, tutkimuksen merkityksen arviointi, eettiset näkökohdat.) Tutkimuksessa tarkastellaan Harrastamisen Rauman mallia ja sen saavutettavuutta siihen osallistuneiden lasten ja nuorten näkökulmasta. Tutkimusaineisto kerätään kyselylomakkeella harrastuskerhoissa keuhkokuume 2023-24 osallistuneilta lapsilta ja nuorilta sekä heidän huoltajiltaan. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään Harrastamisen Rauman mallin kehittämis- ja raportointityössä. Tutkimuksen laajallisuus katsoo myös muun muassa lasten ja nuorten harrastamisen tilaa, Harrastamisen Suomen mallia sekä saavutettavuuden ulottuvuuksia. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonyymisti ja vastajilta kysytään lupa tietojen käytämiseen tutkimustarkoituksessa. Tietoja käsitellään Turun yliopiston tietosuojajohjeiden mukaisesti.		
RAUMAN KAUPUNKI Sivistystoimiala PL 41 26101 RAUMA www.rauma.fi	Kanalliranta 3 26100 Rauma Vaihde 02 83411 kirjaamo.sivistys@rauma.fi	

OPINNÄYTETYÖ-/TUTKIMUSLUPAHAKEMUS
Sivistystoimiala

YHTEYSHENKILÖ(T) SIVISTYS- TOIMIALALLA	Jotta opinnäytetyö/tutkimuksen teko voidaan suorittaa mahdollisimman joustavasti ja ao. yksikön kannalta mielekkäästi, on tutkijan syytä ennen varsinaista luvanhakua ottaa yhteys tämän yksikön esimieheen tai muuhun vastaavaan henkilöön ja sopia alustavasti tutkimuslähtökohdat. Yhteyshenkilön nimi merkitään tähän.	
	Nimi <i>Iida Elonen</i>	Yksikkö <i>Liikuntapalvelut</i>
	Puhelin <i>+358 44 403 6395</i>	Sähköposti <i>iida.elonen@rauma.fi</i>
	Yhteyshenkilö on tarkistanut tutkimussuunnitelman ☒	

HAKEMUKSEN LIITTEET	☒ Opinnäytetyö-/tutkimussuunnitelma, josta ilmenevät opinnäytetyön/tutkimuksen aihe, tarkoitus ja teoreettinen tausta, käytetty tutkimusaineisto, aineiston keruu- ja analysointi, tutkimuksen arviointi, eettiset näkökohdat.
	☒ Kyselylomake
	☒ Muu, mikä? <i>Saatekirje, tietosuojailmoitus</i>
	Aineiston keruu-aika (alkaa/päätyy) <i>5/2024 - 6/2024</i>

TUTKIJAN SITOUMUS JA ALLEKIRJOITUS	<ul style="list-style-type: none"> - Tutkija sitoutuu tietojen käsittelyssä ja suojaamisessa noudattamaan henkilötietolain määräyksiä. - Tutkimuksessa mahdollisesti syntyvät yksittäisten henkilöiden tietoja koskevat tutkimusrekisterit hävitetään tai arkistoidaan henkilötietolaisella edellytetyllä tavalla. - Tutkimusraportista ei ole yksittäisessä tutkimuksen piiriin tai olentaaan kuulunutta henkilöä. - Mahdollisesti tarvittavassa suostumusasiakirjassa tulee ilmetä ao. henkilön lupa käyttää häntä koskevia tietoja, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja henkilöiden mahdollisuus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen heti niin halutessaan. - Tutkimuksen valmistuttua tutkimusraportti toimitetaan sivistystoimialan käyttöön. <p>Sitoudun noudattamaan ehdotonta vaitiolovelvollisuutta ja luovuttamaan korvauksetta opinnäytetyöstä/tutkimuksesta sen valmistuttua yhden kappaleen sähköisesti Rauman kaupungin sivistystoimialalle. Mikäli opinnäytetyön/ tutkimuksen teko keskeytyy, tulen ilmoittamaan siitä Rauman kaupungin sivistystoimialalle luvan myöntäneelle.</p>
---------------------------------------	--

ALLEKIRJOITUS	Paikka ja aika <i>Raunmalla</i> <i>30.4.2024</i>
	Allekirjoitus ja nimen selvennys <i>Matias Majapuro</i> <i>MATIAS MAJAPURO</i>

Hakemuksen ja valmistuneen opinnäytetyön/tutkimuksen palautus:

Rauman kaupungin sivistystoimiala

PL 41

26101 Rauma

Valmistunut opinnäytetyö/tutkimus lisäksi sähköisesti:

kirjaamo.sivistys@rauma.fi

RAUMAN KAUPUNKI
Sivistystoimiala
PL 41
26101 RAUMA
www.rauma.fi

Kanalinranta 3
26100 Rauma
Vaihde 02 83411
kirjaamo.sivistys@rauma.fi